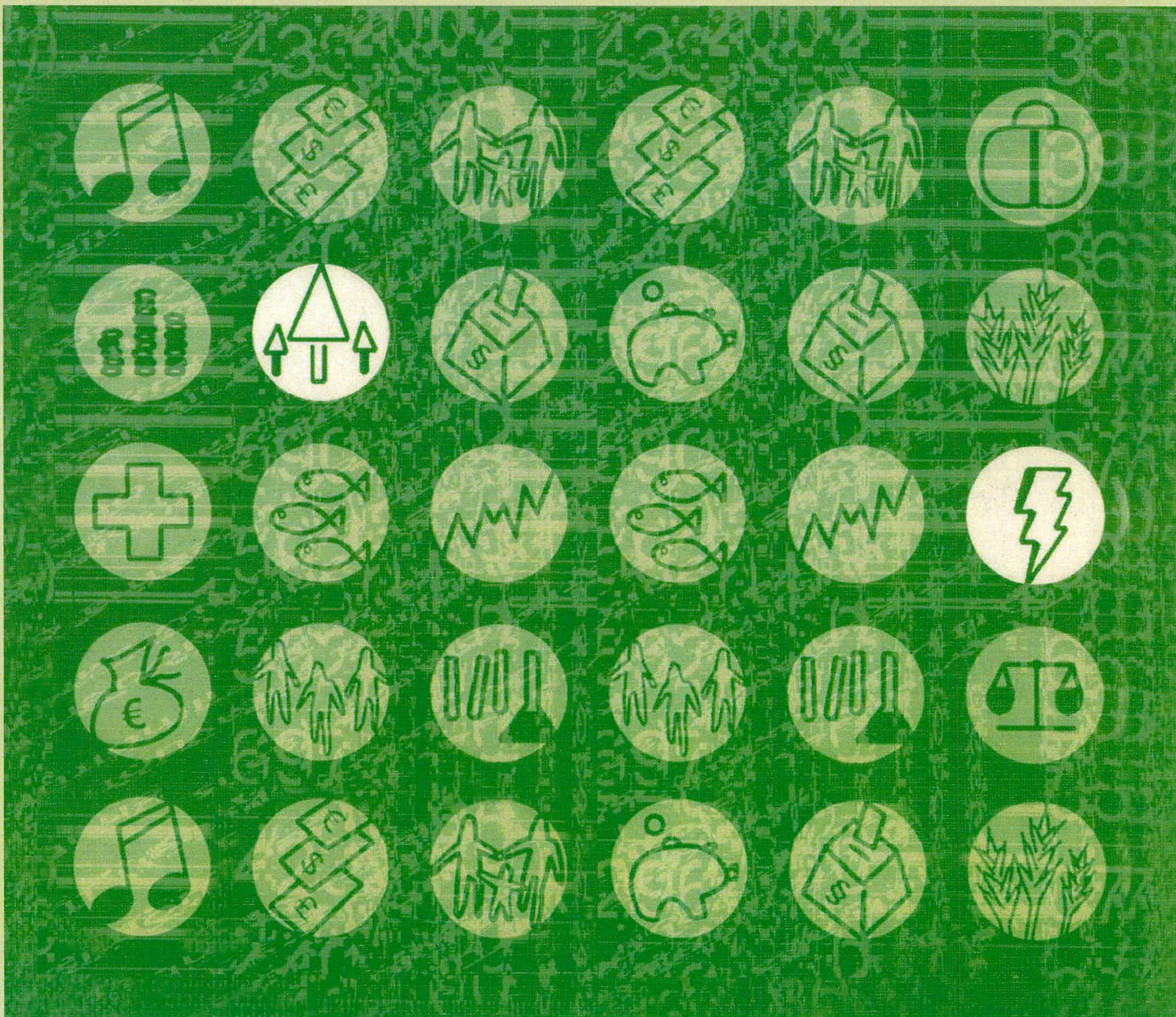

Internetin käytön muutokset

Tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2008
– tutkimuksen tuloksia

Internetin käytön muutokset
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2008
– tutkimuksen tuloksia

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

tietoyhteiskunta.info@tilastokeskus.fi

Kansikuva – Pämbild – Cover photograph: Rurik Mahlberg

© 2009 Tilastokeskus – Statistikcentralen – Statistics Finland

*Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.
Uppgifterna får lånas med uppgivande av Statistikcentralen som källa.
Quoting is encouraged provided Statistics Finland is acknowledged as the source.*

*ISSN 1239-3800
= Katsauksia
ISBN 978-952-244-027-3*

Multiprint Oy, Helsinki 2009

Esipuhe

Väestön ja kotitalouksien tieto- ja viestintätekniikan käyttöä on Tilastokeskuksessa seurattu jo pitkään. Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta -tutkimushankkeessa tehtiin käyntihaastattelututkimukset vuosina 1996, 1999 ja 2002. Vuodesta 2003 alkaen tiedot on kerätty vuosittain puhelinhaastatteluin.

Tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimus on esimerkki onnistuneesta yhteistyöhankkeesta. Useat eri tahot ovat olleet tutkimuksessa mukana sekä rahoittajina että osallistumalla tutkimuksen johtoryhmässä sen suunnitteluun ja raportointiin. Vuoden 2008 tutkimuksen rahoitukseen osallistuivat opetus-, valtiovarain-, oikeus-, työ- ja elinkeino-, sosiaali- ja terveys-, liikenne- ja viestintäministeriöt sekä TeliaSonera Finland, Elisa Corporation, Finnet Focus ja Itella Corporation.

Väestön ja kotitalouksien tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimus on vakiintunut osaksi Suomen tilastojärjestelmää. Tutkimuksen kansallinen rahoitus tuleekin vuodesta 2009 alkaen kokonaan Tilastokeskuksen budjetista. Yhteistyökumppanit osallistuvat jatkossa tutkimuksen kehittämiseen vuonna 2008 perustetussa asiantuntijaryhmässä.

Tieto- ja viestintätekniikan käyttö tutkimus on vakiintunut myös osaksi Euroopan Unionin tilastojärjestelmää. Vuosina 2004–09 tutkimus tehtiin EU:n jäsenmaissa määräaikaisen regulaation velvoittamana. Määräaikainen regulaatio ollaan korvaamassa uudella toistaiseksi voimassa olevalla regulaatiolla. Suomessa tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimuksen tietosisällöstä EU-tutkimus muodostaa noin kaksi kolmasosaa. EU on osallistunut tutkimuksen rahoitukseen, myös vuonna 2008.

Internetin käytön muutokset -raportissa kuvataan tieto- ja viestintätekniikan käytön muutoksia useasta näkökulmasta vuoden 2008 tutkimuksen tulosten avulla. Pääpaino on internetin käytön yleisyyden ja käyttötapojen tarkastelussa.

Internetin käytön muutokset -raportti on usean henkilön työn tulos. Raportin ovat toimittaneet Tilastokeskuksen tutkija Timo Sirkkiä ja erikoistutkija Rauli Kohvakka. Heidän lisäksi julkaisuun ovat kirjoittaneet Tilastokeskuksesta tutkimuspäällikkö Juha Nurmela ja tutkija Riitta Hanifi. Tulevaisuuden tutkimuksen seuran puheenjohtaja Marja-Liisa Viherä on kirjoittanut luvun 7.

Helsingissä maaliskuussa 2009

Riitta Harala
Tilastojohtaja
Elinolot-yksikkö

Sisällys

1 Johdanto	5
2 Internetin käytön muutokset Suomessa	6
3 Internetin käyttö EU-maissa	11
4 Kuluttajien verkkopankin käyttö ja laskujen maksutavat	13
5 Sanomalehtien ja verkkolehtien lukeminen	15
6 Suomalaisten verkko-osallistuminen	19
7 Siirtyvätkö kaikki vanhat tavat viestiä nettiin?	30
8 Palvelujen saavutettavuus tietoyhteiskunnassa	42
Liitteet: laatuseloste ja taulukko-osa	48

1 Johdanto

Tilastokeskuksessa on seurattu haastatteluin suomalaisten tieto- ja viestintätekniiikan käytön muutoksia vuoden 1996 syksystä alkaen, aluksi kolmen vuoden välein ja vuodesta 2002 lähtien vuosittain. Tässä raportissa esitellään vuoden 2008 tieto- ja viestintätekniiikan käyttötutkimuksen tuloksia. Myös muiden tutkimusten tuloksia käytetään raportissa jonkin verran.

Raportti rakentuu seuraavasti: Aluksi kuvailaan tietokoneen ja internetyhteyden yleistymistä suomalaisissa kotitalouksissa viimeisten kolmen vuoden aikana sekä internetin käytön useutta, käyttöpaikkoja ja käyttötapoja vuonna 2008. Seuraavassa jaksossa kuvaillaan lyhyesti internetin käytön yleisyyttä ja käyttötarkoituksia

EU-maissa. Sen jälkeen esitetään tutkimustuloksia kuluttajien verkkopankin käytöstä. Viides luku vertailee sanomalehtien ja verkkolehtien lukemista sekä tarkastelee sitä, miten internetin käyttö on muuttanut lukutottumuksia. Luvun kuusi aihe on suomalaisten verkko-osallistuminen erityisesti verkkodemokratian ja kansalaisvaikuttamisen näkökulmasta. Seuraavassa jaksossa pohditaan, miten viestintätavat muuttuvat, kun verkkoviestintä saa uusia muotoja ja monipuolistuu. Lopuksi tarkastellaan postin ja kirjaston palvelujen saavutettavuutta tietoyhteiskunnassa, jossa palveluntarjontaa on yhä enemmän saatavilla myös verkon kautta.

1.1 Tausta, tavoitteet ja tutkimuskäytäntö

Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta -hankkeessa tehtiin vuosina 1996 ja 1999 laajat väestön keskusrekisteristä poimittuihin satunnaisotoksiin perustuvat käyntihaastattelut. Vuonna 2002 aineisto kerättiin Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen yhteydessä. Vuodesta 2003 lähtien aineisto on kerätty puhelinhaastatteluin. Siitä alkaen tutkimus on ollut pääosaltaan EU-harmonisoitu sisältäen yleiseurooppalaisten tietoyhteiskuntaindikaattorien laadinnan edellyttämät kysymykset. Lisäksi tutkimuksessa on tietoyhteiskunnan kehityksestä kiinnostuneiden tahojen kanssa laadittuja kansallisia kysymyksiä. EU-vertailutietoja on sähköisesti saatavilla Eurostatin tietokannasta, jonka internetsivusto on mainittu lähdeluettelossa.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa EU-harmonisoitua tietoa kotitalouksien ja väestön tieto- ja viestintätekniiikan käytöstä. Se on otostutkimus, joka tehdään keväisin puhelinhaastatteluna. Aina on haastateltu 16–74-vuotias väestö, joiakin vuosina nuorempia ja vanhempiakin. Vuosittain toistuvia tutkimusteemoja ovat kotitalouksien tieto- ja viestintätekninen laitevaranto, väes-

tön tietokoneen ja internetin käytön yleisyys, käyttötarkoitukset ja käyttöpaikat, kuluttajien verkkokauppa sekä matkapuhelinviestintä. Muita usein toistuvia aiheita ovat tietosuoja ja verkko-opiskelu sekä tietoyhteiskuntaan liittyvät mielipiteet. Tutkimustuloksia kuvailtaessa luokittelijoina on käytetty ikäluokkaa, sukupuolta, kotitalouden kokoa, väestöryhmää ja asuinkunnan taa-jama-astetta.

Keväällä 2008 tehdyn tieto- ja viestintätekniiikan käyttötutkimuksen perusjoukko koostui 16 vuotta täyttäneestä väestöstä ilman yläikärajaa. Haastateltavat olivat kotona asuvia suomen- ja ruotsinkielisiä henkilöitä. Otoksia oli kaksi, joista toisessa oli 16–74-vuotiaita ja toisessa yli 74-vuotiaita. Otoskoko oli yhteensä noin 4500 henkilöä. Haastattelut tehtiin Tilastokeskuksen puhelinhaastatteluihin erikoistuneessa CATI-keskuksessa huhtikuusta 2008 alkaen. Tutkimukseen saatiin 3 043 hyväksyttävää vastausta. Vastauskato oli 32,8 prosenttia sisältäen ylipeiton. Tutkimusaineisto painotettiin vastaamaan koko maan väestöä ja kotitalouksia ottaen huomioon vastauskadon.

2 Internetin käytön muutokset Suomessa

2.1 Kodin tietokoneet ja internetyhteydet

Tietokone yleistyy edelleen suomalaisissa kodeissa. Keväällä 2008 jo 76 prosentilla 16–74 -vuotiaista suomalaisista oli kotona käytettävissään tietokone. Osuus oli noussut kaksi prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta ja viisi prosenttiyksikköä vuodesta 2006. Tietokone yleistyy myös siinä suhteessa, että yhä useammassa kodissa on useita koneita. Vuonna 2008 jo 28 prosentissa kaikista kotitalouksista oli vähintään kaksi tietokonetta, kun vuonna 2006 vastaava osuus oli 23 prosenttia. Toki edelleen suurimmassa osassa kodeista eli 48 prosentissa oli vain yksi tietokone.

Tunnetusti ikäryhmien välillä on suuria eroja tietokoneen käyttömahdollisuudessa kotona. Nuorempien ikäryhmien kodeissa tietokone on selvästi yleisempi kuin vanhempien. Lähes kaikilla nuorilla ja nuorilla aikuisilla (16–24- ja 25–34-vuotiaat) oli kotonaan tietokone, mutta vain 64 prosentilla 55–64-vuotiaista ja 36 prosentilla 65–74-vuotiaista.

Nopein muutos kotien tietokonekannassa on kuitenkin kannettavien tietokoneiden yleistymi-

nen. Vuonna 2008 jo 43 prosentissa kodeista oli kannettava, kun vuonna 2007 sellainen oli 36 prosentissa kodeista (2006 vain 24 prosentissa). Muutoksessa on kyse siirtymisestä pöytäkoneista kannettaviin, sillä samaan aikaan kun kannettavat yleistyvät, pöytäkoneiden yleisyys kodeissa laskee, 58:sta 53:een prosenttiin kotitalouksista vuosina 2006–2008. Kannettava hankitaan kotiin siinä tarkoituksessa, että sillä tehdään samoja asioita kuin pöytäkoneellakin tehdään, mikä on mahdollista kannettavien koneiden teknisten ominaisuuksien saavutettua pöytäkoneiden ominaisuudet. Myös kannettavien hinnat ovat laskeutuneet riittävästi. Useimmissa tapauksissa kuluttajalla ei ole enää syytä ostaa pöytäkonetta, kun kerran tarjolla on hänen käyttötarpeisiinsa yhtä hyvin tai ainakin riittävän hyvin sopiva pienempi kone. Toki kannettavan hankinta tuo joustavuutta tietokoneen käyttöön käyttöpaikan suhteen. Kannettavaa voidaan käyttää kodin ulkopuolella. Kannettavan kanssa voidaan kotona siirtyä huoneesta toiseen, muiden perheenjäsenten luo tai

Taulukko 2.1
Tietokone ja internetyhteys kotona 2006–2008

	Tietokone			Internetyhteys		
	% kaikista kotitalouksista			% kaikista kotitalouksista		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008
Vastaajan ikä						
16–24	86	95	94	79	91	90
25–34	87	90	94	81	86	93
35–44	86	85	90	79	83	86
45–54	78	80	80	71	74	75
55–64	56	63	64	51	56	60
65–74	33	38	36	26	32	33
74–			8			6
Taloudessa 1 hlö	53	59	58	45	51	53
Taloudessa 2 hlöä	68	73	78	62	68	75
Taloudessa 3 hlöä	91	92	95	86	87	93
Taloudessa 4+ hlöä	97	96	98	92	95	97
Pääkaupunkiseutu	75	81	82	70	78	81
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	77	80	78	71	73	75
Kaupunkimaiset kunnat	69	73	75	64	67	70
Taajaan asutut/maaseutumaiset kunnat	68	69	72	60	64	68
Kaikki 16–74	71	74	76	65	69	72

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Taulukko 2.2

Kotitaloudet kannettavien ja pöytä tietokoneiden määrän mukaan 2006 ja 2008

2006	% -osuus kaikista kotitalouksista				
	Kotitalouden kannettavien lukumäärä				
Kotitalouden pöytä koneiden lukumäärä	0	1	2	3+	yht.
0	29	11	2	0	42
1	37	10	2	0	49
2	4	3	1	0	8
3+	1	1	0	0	2
Yhteensä	71	25	5	0	100

2008	% -osuus kaikista kotitalouksista				
	Kotitalouden kannettavien lukumäärä				
Kotitalouden pöytä koneiden lukumäärä	0	1	2	3+	yht.
0	24	19	3	1	47
1	29	13	2	1	45
2	3	2	1	0	6
3+	1	1	0	0	2
Yhteensä	57	35	6	2	100

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

pois heidän luotaan. Osa kannettavan tietokoneen hankkineista kantaa sitä hyvinkin aktiivisesti, ja heidän tietokoneen käytölleen kannettavaan siirtymisellä voi olla suurikin merkitys. Luultavasti kuitenkin suurin osa kannettavista saa olla enimmäkseen paikallaan samalla kirjoituspöydällä, jolla aiemmin olisi ollut pöytä kone.

Vuonna 2008 pöytä kone oli kuitenkin vielä jonkin verran yleisempi kuin kannettava, mutta todennäköisesti ei ole enää kovin pitkään. Kannettava tietokonetta ei hankita pelkästään pöytä koneen rinnalle, vaan se on usein kodin ainoa tietokone. Peräti 19 prosentissa kaikista kotitalouksista oli vain kannettava kone. Vastaavasti 29 prosentissa talouksista oli vain pöytä kone.

Myös internetyhteys on yhä tavanomaisempi suomalaisissa kodeissa. Keväällä 2008 nettiyhteys

oli 72 prosentissa kotitalouksista. Osuus oli kasvanut edellisestä vuodesta kolme ja vuodesta 2006 seitsemän prosenttiyksikköä. Internet-yhteys yleistyy suurin piirtein samassa tahdissa kuin tietokone. Nykyään jo lähes kaikissa tietokonekoodeissa on myös internet. Vain kahdessa prosentissa kodeista, joissa oli tietokone, ei ollut nettiä keväällä 2008.

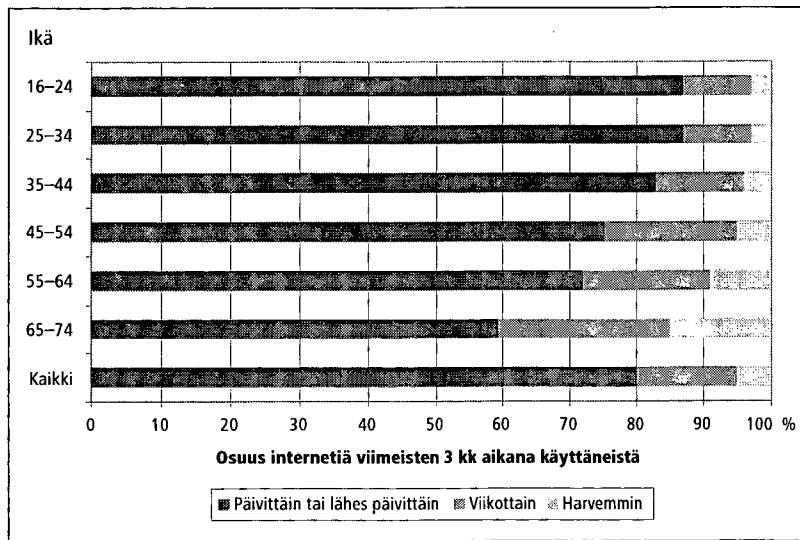
Kuten tietokoneen käyttömahdollisuus myös internet-yhteys kotona on voimakkaasti sidoksissa henkilön ikään. Nuorilla netti kotona on paljon yleisempi kuin vanhemmilla. Vuonna 2008 peräti 90 prosentilla 16–24-vuotiaista ja 93 prosentilla 25–34-vuotiaista oli kotonaan internet-yhteys, mutta vain 33 prosentilla 65–74-vuotiaista.

2.2 Internetin käytön yleisyys, useus ja käyttötarkoitukset

Internetin käyttö on Suomessa jo hyvin yleistä. Keväällä 2008 peräti 83 prosenttia 16–74-vuotiaista ilmoitti käyttäneensä nettiä viimeisten kolmen kuukauden aikana. Osuus oli noussut vuodesta 2007 neljä prosenttiyksikköä (vuodesta 2006 kuusi prosenttiyksikköä). Mitä nuoremasta ikäryhmästä on kyse, sitä korkeampi on nettiä käyttäneiden osuus. Kaikki nuoret (16–24-vuotiaat) ja nuoret aikuiset (25–34-vuotiaat) olivat käyttäneet nettiä viimeisten kolmen kuukauden aikana keväällä 2008. Tosin vanhemmista ikäryhmistä vasta 55–64 -vuotiaat ja sitä vanhemmat käyttävät nettiä olennaisesti

harvemmin. 55–64-vuotiaista internetiä oli käyttänyt 67 prosenttia. Netin käyttö on yleistynyt hieman nopeammin vanhimmissa ikäryhmissä. 55–64-vuotiaista nettiä viimeisen kolmen kuukauden aikana käyttäneiden osuus kasvoi vuosina 2006–2008 kahdeksan prosenttiyksikköä. Nuorimmissa ikäryhmissä muutos oli vain pari prosenttiyksikköä. Tosin nuorimpien ikäryhmissä netin käyttö on jo niin yleistä, että kasvunvaraa ei enää juurikaan ole.

Naiset ja miehet käyttävät internetiä yhtä yleisesti. Ainoastaan 65–74-vuotiaissa oli netin

Kuvio 2.1
Internetin käytön useus
iän mukaan 2008

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

käytön yleisyydessä sukupuolten välillä hieman suurempi ero. 38 prosenttia 65–74-vuotiaista miehistä oli käyttänyt nettiä viimeisten kolmen kuukauden aikana, mutta saman ikäryhmän naisissa osuus oli 30 prosenttia.

Internetin käyttö on Suomessa jo hyvin ”jokapäiväistynyt”. Ihmiset, jotka ottavat netin käyttöönsä, käyttävät sitä säännöllisesti ja usein. Peräti 80 prosenttia netin käyttäjistä ilmoitti keväällä 2008 käyttävänsä sitä päivittäin tai lähes päivittäin. Viikoittain käyttävien osuus oli sekkin 15 prosenttia. Vain hyvin harva internetin käyttäjä käyttää sitä harvoin. Kuukausittain tai harvemmin nettiä käyttäneitä oli vain viisi prosenttia. Jokapäiväinen netin käyttö on yleistynyt, sillä vuonna 2006 päivittäin tai lähes päivittäin käyttävien osuus oli 73 prosenttia. Myös koko väestön tasolla internetin jokapäiväinen käyttö on yleistä. Nettiä päivittäin tai lähes päivittäin käyttävien osuus kaikista 16–74-vuotiaista oli 66 prosenttia vuonna 2008.

Internetin käytön jokapäiväisyys koskee suuressa määrin myös iäkkäitä ihmisiä, joiden parissa netin käyttö on harvinaisempaa kuin nuorten parissa. Peräti 60 prosenttia viimeisten kolmen kuukauden aikana nettiä käyttäneistä 65–74-vuotiaista ilmoitti käyttävänsä sitä päivittäin ja 26 prosenttia viikoittain. Päivittäinen tai lähes päivittäinen netin käyttö on yleistynyt selvästi kaikissa ikäryhmissä.

Internetin käytön ”jokapäiväisyys” on itse asiassa hyvin ymmärrettävää, kun otetaan huomioon niiden asioiden luonne, joihin nettiä yleisesti käytetään. Monet niistäkin ovat luonteeltaan jokapäiväisiä ja arjessa tiuhaan toistuvia. Keväällä 2008 yleisin internetin käyttötapa oli sähköposti, jota oli käyttänyt yksityistarkoitukseen 90 prosenttia nettiä viimeisten kolmen kuukauden aikana käyttäneistä. Sähköpostin käytöstä tulee helposti päi-

vittäistä tai lähes päivittäistä, jos sillä hoidetaan sekä sosiaalisia suhteita että käytännön asioita. Peräti 68 prosenttia nettiä viimeisten kolmen kuukauden aikana käyttäneistä ilmoittikin käyttävänsä sähköpostia päivittäin tai lähes päivittäin. Sähköpostin viikoittaisten käyttäjien osuus oli sekkin 19 prosenttia. Kuukausittain tai sitä harvemmin käyttävien osuus oli 13 prosenttia.

Yleisimpien internetin käyttötapojen joukossa on paljon sellaista asioidenhoitoa, joka toistuu arjessa hyvinkin taajaan. Hoidettavat asiat liittyvät omaan talouteen, ostoksiin, matkailuun, terveydenhoitoon, viranomaisten kanssa asiointiin, jne. Esimerkiksi pankkiasioita oli netissä keväällä 2008 hoitanut 87 prosenttia internetin käyttäjistä. Palveluista ja tavaroista oli etsinyt tietoa 88 prosenttia. Myös monien netissä toimivien joukkoviestimien kuten verkkolehtien ja radioiden tarjonta on päivittäin vaihtuvaa, minkä vuoksi niiden seuraaminenkin muodostuu luontaisesti säännölliseksi. Verkkolehtien lukeminen on Suomessa yleistä. 69 prosenttia viimeisten kolmen kuukauden aikana internetiä käyttäneistä oli lukeut verkkolehteä tuon kolmen kuukauden aikana. Suosituimmat verkkolehdet ovat päivittäin ilmestyvien sanomalehtien verkkoversioita.

Naiset ja miehet käyttävät internetiä pääpiirteissään yhtä yleisesti niihin tarkoituksiin, joita tieto- ja viestintätekniikan käyttö -tutkimuksessa kysyttiin. Eräitä eroja sukupuolten välillä kuitenkin on. Ensinnäkin miehet lataavat verkosta tietokoneohjelmia yleisemmin kuin naiset. Keväällä 2008 miehistä 42 prosenttia oli ladannut tietokoneohjelmia netistä mutta naisista vain 22 prosenttia. Miehet lataavat verkosta omalle koneelle myös elokuvia ja video-ohjelmia yleisemmin kuin naiset. Lisäksi miehet katsovat netissä muiden sinne laittamia videoita ja valokuvia useammin

Taulukko 2.3

Internetin käyttötarkoitusten yleisyys iän mukaan 2008

Internetin käyttötarkoitus	% -osuus internetin käyttäjistä						
	Ikä						
	16-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65-74	Kaikki
Sähköpostien lähettäminen tai vastaanotto	94	96	91	86	82	83	90
Tavaroita ja palveluita koskeva tiedonetsintä	89	95	92	86	79	76	88
Pankkiasiat	89	95	92	86	79	76	87
Matka- ja majoituspalvelujen selailu	60	73	73	73	68	68	70
Verkkolehkien lukeminen	64	74	73	69	68	58	69
Sairauksiin, ravitsemukseen tai terveyteen liittyvä tiedon etsintä	58	69	65	60	56	54	62
Käyttäjien lähettämien sisältöjen katsominen internetissä, esim. youtube, flickr	91	78	61	45	25	20	58
Tiedonhaku viranomaisten verkkosivuilta	46	69	64	54	47	43	56
Virallisten lomakkeiden lataamiseen tietokoneelle	34	46	42	37	34	26	38
Koulutus- ja kurssitarjonnan etsintä	59	50	46	42	26	16	44
Internetradion kuuntelu tai internettelevision katselu	53	52	40	28	26	25	40
Musiikin kuuntelu tai lataaminen verkosta tietokoneelle tai muuhun	70	52	35	24	14	18	39
Blogien lukeminen	51	49	32	30	27	32	38
Opiskeluun liittyvän tiedon etsintä	69	39	37	26	18	12	37
Pikaviestien käyttö	78	49	25	17	12	10	35
Ohjelmien lataaminen omalle tietokoneelle	45	43	32	23	19	13	32
Työn etsiminen tai työpaikkahakemusten lähettäminen	61	40	33	21	8	2	32
Viestien kirjoittaminen keskustelupalstoille tai uutisryhmiin	59	42	23	16	11	11	30
Rekisteröitynyt käyttäjänä ns. sosiaalisiin verkkopalveluihin, esim. Facebook, myspace, IRC-galleria	61	40	13	5	2	1	25
Käytettyjen tavaroiden ostaminen internetin tavarapörsseistä	29	33	24	18	12	9	23
Selainpohjaisten uutispalveluiden käyttö (esim. RSS)	31	28	22	20	14	11	23
Internet-puhelut	18	24	16	15	17	18	18
Omien tavaroiden, tuotteiden ja palvelujen myynti internetin tavarapörsseissä	22	24	20	12	10	8	17
Verkko-opiskelu	34	20	14	11	8	3	17
Elokuvien ja videoklippien lataaminen omalle koneelle	34	26	13	6	2	3	16
Jonkin verkkojulkaisun tai uutispalvelun vakituinen tilaaminen	9	18	16	15	10	8	14
Pelien pelaaminen verkossa	40	12	10	4	5	4	14
Itse tuottamanne sisällön lataaminen mille tahansa sivustolle jakamista varten	20	17	9	7	5	3	11
Videoneuvottelu	13	12	9	8	6	12	10
Pelien lataaminen verkosta tietokoneelle	21	8	7	5	3	3	9
Ns. vertaisverkon käyttäminen elokuvien tai musiikin yms. vaihtamiseen	20	13	5	0	0	0	7
Podcasting -palvelun käyttäminen	9	9	5	2	2	1	5
Oman blogien luominen tai ylläpito	8	10	3	2	1	2	5

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

kuin naiset. Yksi sukupuolten välinen ero koski internetissä haettavaa tietoa. Naiset etsivät tietoa sairauksista, ravitsemuksesta ja terveydenhoidosta yleisemmin kuin miehet. Naisista, jotka olivat käyttäneet nettiä viimeisten kolmen kuukauden aikana, tällaista tietoa oli etsinyt viimeisten kolmen kuukauden aikana 72 prosenttia ja miehistä 51 prosenttia. Internetistä haettavan tiedon sisältöihin olisi todennäköisesti löytynyt muitakin sukupuolten välisiä eroja, jos tutkimuksen kysymyksissä olisi tarkemmin eritelty haettavan tiedon sisältöä.

Ikäryhmien välillä on suuria eroja internetin käyttötavoissa. Sen lisäksi että nuoret ikäryhmät käyttävät nettiä yleisemmin kuin vanhemmat, he käyttävät sitä myös monipuolisemmin. Nuoret ja nuoret aikuiset tekevät netissä useita asioita selvästi

yleisemmin kuin vanhemmat ikäryhmät. Tällaisia asioita ja käyttötapoja ovat pikaviestit, verkkoyhteisöt (Facebook jne.), viestien kirjoittaminen keskustelupalstoille ja uutisryhmiin, musiikin kuuntelu verkossa tai sen lataaminen verkosta omalle koneelle, toisten käyttäjien videoiden ja kuvien katselu, elokuvien ja videoiden lataaminen omalle koneelle sekä pelien pelaaminen verkossa. Nuoret ja nuoret aikuiset ovat siten hyvin yleisesti omaksuneet käyttöönsä internetin uudet viestintätavat. Lisäksi he käyttävät yleisesti nettiä hankkiakseen katseltavaa ja kuunneltavaa. Eräiden netin käyttötapojen kohdalla erot vanhempiin ikäryhmiin ovat suuria. Pikaviestejä oli viimeisen kolmen kuukauden aikana vaihtanut 78 prosenttia 16-24-vuotiaista netin käyttäjistä mutta esimerkiksi 35-44-vuotiaista vain 24 prosenttia.

2.3 Internetin käyttöpaikat

Koti on koko väestön tasolla yleisin internetin käyttöpaikka. 75 prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä oli käyttänyt nettiä kotonaan keväällä 2008 eli käytännössä kaikki, joilla oli kotona internet. Kotonaan nettiä käyttävien osuus on kasvanut samaa tahtia kuin nettiyhteydet ovat kodeissa yleistyneet. Kylässä eli jonkun toisen kotona nettiä oli käyttänyt lähes kolmasosa väestöstä. Yleisintä internetin käyttöä kylässä on nuorten ja nuorten aikuisten parissa. Se mikä on kodin jälkeen seuraavaksi yleisin paikka käyttää internetiä, riippuu ihmisen pääasiallisesta toiminnasta. Koululaiset ja opiskelijat käyttävät nettiä oppilaitoksissaan ja työssä käyvät käyttävät sitä työpaikallaan. Käyttöpaikkaa koskevat tiedot sisältävät yksityiskäytön lisäksi käytön työhön ja opiskeluun. 86 prosenttia opiskelijoista ja koululaisista oli käyttänyt internetiä keväällä 2008 oppilaitoksessaan. Ehkä vastoin odotuksia aivan kaikki koululaiset ja opiskelijat eivät olleet käyttäneet nettiä oppilaitoksessaan. Tämä johtuu luultavasti pitkälti siitä, että osa opiskelijoista oli tutkimusajan kohtana töissä eikä opiskele massassa. Työpaikalla nettiä oli käyttänyt 17 prosenttia opiskelijoista. Työllisistä internetiä oli käyttänyt työpaikallaan 68 prosenttia eli hieman aiempaa useampi.

Internetin käyttö muualla kuin edellä mainituissa paikoissa ei ole kovin yleistä. Vain 19 prosenttia suomalaisista oli keväällä 2008 käyttänyt nettiä jossain muualla kuin kotona, kylässä, koulussa tai työpaikalla. Yleisin muu käyttöpaikka oli kirjasto, jossa nettiä oli käyttänyt kahdeksan prosenttia. Kirjastoissahan on yleisesti asiakkaiden käytettävissä tietokoneita, joissa on internetyh-

teys. Yhä yleisemmin kirjastoissa on tarjolla myös mahdollisuus käyttää nettiä omalla kannettavalla tietokoneella langattoman verkon yhteyspisteen kautta. Molempia netin käyttämahdollisuuksia on tarjolla myös muissa julkisissa tiloissa kuten internetkahviloissa. Internetkahvilassa nettiä oli käyttänyt neljä prosenttia vastaajista. Muualla julkisissa tiloissa oman tietokoneen ja langattoman nettiyhteyspisteen kautta nettiä oli käyttänyt vain viisi prosenttia suomalaisista. Mobiili- tai liikkuva netin käyttö omalla koneella ei koko väestön tasolla ole siis kovinkaan yleistä.

Kuten tämän luvun alussa todettiin internetin liikkuvaan käyttöön tarvittavista laitteista kannettavat tietokoneet ovat jo hyvin yleisiä. Keväällä 2008 kannettava tietokone oli jo 43 prosentissa kotitalouksista. Tässä suhteessa edellytykset netin liikkuvan käytön yleistymiselle ovat olemassa. Sen sijaan ”helposti kannettavat” laitteet eli kämmen-tietokoneet ja kirjainnäppäimistöillä varustetut matkapuhelimet, jotka mahtuvat povitaskuun tai käsilaukkuun, eivät ole vielä kovin yleisiä. Jompikumpi niistä oli keväällä 2008 vain 14 prosentissa kotitalouksista. Melko suuri osa ihmisistä, joilla on netin liikkuvaan käyttöön sopiva laite, käyttää sen avulla nettiä. Noin neljännes henkilöistä, joilla oli kotona kannettava tietokone ja internet, ilmoitti käyttävänsä kannettavallaan internetiä langattoman yhteyden kautta jossain muualla kuin kotona, kylässä, töissä tai oppilaitoksessa. Vastaavasti 37 prosenttia sellaisista henkilöistä, joilla oli käytettävissään kämmentietokone, käytti sen kautta internetiä.

3 Internetin käyttö EU-maissa

Tietokone ja internetyhteys jatkavat yleistymistään eurooppalaisissa kodeissa. Eräissä Euroopan maissa kuten Hollannissa ja Skandinavian maissa tietokone ja internet oli keväällä 2008 jo lähes 90 prosentissa kodeista. Näissä maissa yleistymisen on jo hidasta, sillä kasvunvaraa ei enää juurikaan ole. Sen sijaan eräissä Euroopan maissa yleistymisen on nopeaa, jopa yli kymmenen prosenttiyksikköä vuodessa.

Nykyinen kehitys tasoittaa pitkälti niitä suuria eroja, joita Euroopan maiden välillä on tietokoneen ja internetin yleisyydessä. Kuten edellä todettiin yleisimmillään Euroopan maissa tietokone ja netti oli jo lähes 90 prosentissa kotitalouksista, mutta eräissä maissa niiden kotitalouspeitot oli-

vat vielä alle 50 prosenttia keväällä 2008. Hie-man yksinkertaistaen voidaan sanoa, että tietokone ja internet ovat yleisempiä Länsi-Euroopassa ja Pohjoismaissa kuin Etelä- ja Itä-Euroopassa. Täysin eivät erot Euroopan maiden välillä ole häviämässä, ainakaan kovin nopeasti. Nimittäin eräissä maissa, joissa netti ja tietokone eivät ole kovin yleisiä, niiden yleistymisen on hidasta.

Tietokoneen ja internetyhteyden yleistymisen myötä myös yhä useampi eurooppalainen käyttää niitä. Viimeisten kolmen kuukauden aikana nettiä käyttäneiden osuus koko väestöstä nousi EU:ssa vuonna 2008 edellisestä vuodesta viisi prosenttiyksikköä 62:een prosenttiin. Netin käytössäkin muutos on joissain maissa hyvin nopeaa.

Taulukko 3.1
Internetyhteyden yleisyys kotitalouksissa 2006–2008

	2006	2007	2008
%-osuus kotitalouksista			
Alankomaat	80	83	86
Norja	69	78	84
Ruotsi	77	79	84
Islanti	83	84	..
Tanska	79	78	82
Luxemburg	70	75	80
Saksa	67	71	75
Suomi	65	69	72
Britannia	63	67	71
Itävalta	52	60	69
EU-15	54	59	64
Belgia	54	60	64
Irlanti	50	57	63
EU-25	51	56	62
Ranska	41	49	62
EU-27	49	54	60
Malta	53	54	59
Slovenia	54	58	59
Slovakia	27	46	58
Viro	46	53	58
Latvia	42	51	53
Liettua	35	44	51
Espanja	39	45	51
Unkari	32	38	48
Puola	36	41	48
Italia	40	43	47
Tšekki	29	35	46
Portugali	35	40	46
Kypros	37	39	43
Kreikka	23	25	31
Romania	14	22	30
Bulgaria	17	19	25

Taulukko 3.2
Viimeisten kolmen kuukauden aikana internetiä käyttäneiden osuus väestöstä 2006–2008

	2006	2007	2008
%-osuus 16–74-vuotiaista			
Islanti	88	90	..
Norja	81	85	89
Ruotsi	86	80	88
Alankomaat	81	84	87
Tanska	83	81	84
Suomi	77	79	83
Luxemburg	71	78	81
Britannia	66	72	76
Saksa	69	72	75
Itävalta	61	67	71
Belgia	62	67	69
Ranska	47	64	68
EU-15	56	62	66
Viro	61	64	66
Slovakia	50	56	66
EU-25	54	59	64
Irlanti	51	57	63
EU-27	52	57	62
Latvia	50	55	61
Unkari	45	52	59
Tšekki	44	49	58
Espanja	48	52	57
Slovenia	51	53	56
Liettua	42	49	53
Malta	38	45	49
Puola	40	44	49
Italia	36	38	42
Portugali	36	40	42
Kypros	34	38	39
Kreikka	29	33	38
Bulgaria	24	31	35
Romania	21	24	29

Taulukko 3.3
Internetiä päivittäin tai lähes päivittäin käyttäneiden osuus internetin käyttäjistä 2006–2008

	2006	2007	2008
%-osuus internetin käyttäjistä			
Tanska	79	81	85
Italia	81	82	84
Islanti	80	82	..
Luxemburg	66	72	81
Norja	72	77	81
Suomi	73	78	80
Ruotsi	71	73	78
Alankomaat	75	79	77
Malta	68	75	75
Belgia	72	73	74
Unkari	64	72	73
Liettua	56	61	72
Slovenia	72	72	72
EU-15	62	67	71
EU-27	61	66	70
EU-25	61	67	70
Ranska	56	65	70
Latvia	62	67	70
Portugali	62	67	70
Britannia	59	67	70
Saksa	57	63	68
Viro	66	67	68
Itävalta	64	67	68
Slovakia	53	58	67
Bulgaria	58	64	66
Puola	55	61	65
Irlanti	50	56	62
Kypros	56	61	62
Espanja	51	57	61
Kreikka	44	56	60
Romania	42	49	54
Tšekki	41	50	52

Slovakiassa netin käyttäjien osuus nousi kymmenen prosenttiyksikköä vuonna 2008. Toisaalta taas useissa maissa netin käyttö yleistyy melko hitaasti. Yleisimmin internetiä käytetään Islannissa, jossa vuonna 2007 kolmen viimeisen kuukauden aikana nettiä oli käyttänyt 90 prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä. Suomessa vastaava osuus oli 83 prosenttia.

Tämän julkaisun internetin käyttöä Suomessa käsittelevässä luvussa 2 todettiin netin käytön olevan Suomessa jo hyvin ”jokapäiväistä”. Tällä tarkoitettiin sitä, että internetiä käytetään usein ja säännöllisesti. Suomessa peräti 80 prosenttia netin käyttäjistä ilmoitti keväällä 2008 käyttä-

vänsä nettiä päivittäin tai lähes päivittäin. Euroopan maissa netin käyttö on pisimmälle jokapäiväistynyt Tanskassa, jossa 85 prosenttia netin käyttäjistä ilmoitti käyttävänsä sitä päivittäin. Netin arkistumisenkin suhteen Euroopan maiden välillä on suuria eroja. Alhaisimmillaan päivittäin tai lähes päivittäin käyttäjien osuus on Serbiassa ja Tšekin tasavallassa. Netin käyttö on viime vuosina arkipäiväistynyt useimmissa Euroopan maissa mutta ei kuitenkaan aivan kaikissa. Päivittäin tai lähes päivittäin nettiä käyttävien osuus on kasvanut myös eräissä maissa, joissa internetyhteyden yleisyys kotitalouksissa on alhainen.

4 Kuluttajien verkkopankin käyttö ja laskujen maksutavat

Verkkopankin käyttö laskujen maksuun ja muiden pankkiasioiden hoitamiseen on yleistynyt viime vuosina. Vuonna 2008 internetkäyttäjistä 87 prosenttia ja kaikista 18–74-vuotiaista 72 prosenttia eli noin 2,8 miljoonaa henkilöä asioi verkkopankissa. Vuotta aiemmin osuudet olivat 84 ja 66 prosenttia, ja vuonna 2004 verkkopankkia käytti koko väestöstä 50 prosenttia. Vuonna 1998 vajaa puoli miljoonaa suomalaista oli käyttänyt verkkopankkia. Pankkiasiointi verkon kautta ei ole internetkäyttäjien joukossa kovinkaan ikäsidonnaista, sillä 60–74-vuotiaistakin internetkäyttäjistä 80 prosenttia käytti verkkopankkia. Heistä kuitenkin vain neljä kymmenestä käyttää internetiä, joten verkkopankin käyttäjien osuus koko ikäluokasta on noin kolmannes.

Suoraveloituksessa pankki veloittaa asiakkaalta laskut tililtä eräpäivänä. Suoraveloitusta käytti suomalaisista 53 prosenttia vuonna 2008. Sitä suosivat laskunmaksutapana iäkkäät. 60–74-vuotiaista 80 prosenttia käytti suoraveloitusta ja 18–40-vuotiaista 43 prosenttia vuonna 2008. Myös yli 74-vuotiaista 81 prosenttia käytti suoraveloitusta.

Kuluttajien suoraveloituksessa lasku tulee suoraan verkkopankkiin tilille hyväksyttäväksi ja maksettavaksi. Kuluttajakäyttöön e-lasku tekee vasta tuloaan, mutta se on muutamassa vuodessa yleistynyt nopeasti, sillä vuonna 2008 sitä käytti 18–74-vuotiaista 13 prosenttia, kun vuonna

2004 osuus oli 3 prosenttia. Verkkopankin käyttäjistä oli suoraveloitusta 16 prosentilla. 25–40-vuotiaista käytti suoraveloitusta noin joka kuudes ja 55–74-vuotiaista joka kymmenes vuonna 2008.

Verkkopankin käytön nopeaan yleistymiseen lienee yhtenä seikkana vaikuttanut se, että käyttö koetaan yleisesti ottaen turvalliseksi. Internetiä joskus käyttäneistä 93 prosenttia arvioi näin vuonna 2005 tehdyn haastattelututkimuksen mukaan. Täysin samaa mieltä väittämästä "Verkkopankin käyttö on turvallista" oli 76 prosenttia ja jokseenkin samaa mieltä 17 prosenttia. 60–74-vuotiaista hieman harvempi, 84 prosenttia oli väittämästä samaa mieltä. (Muistio tietoyhteiskuntaohjelmalle suomalaisten tieto- ja viestintätekniikan käytöstä ja siihen suhtautumisesta marraskuussa 2005.)

Pankkiasioiden hoitoa netin kautta toisen henkilön puolesta selvitettiin vuonna 2005 syksyllä: Onko joku toinen hoitanut puolestanne pankkiasioita internetin avulla elokuun alun jälkeen? Kysymys esitettiin erikseen henkilöille, joiden kotitaloudessa ei ollut internetiä ja henkilöille, joilla oli internetyhteys kotona käytettävissä. Näin voitiin selvittää koti-internetin käyttömahdollisuuden merkitystä pankkiasioiden hoitamiseksi toisen puolesta. Joku toinen oli hoitanut pankkiasioita joka neljännen koti-internetin käyt-

Taulukko 4.1

Verkkopankin käyttö, laskujen maksutavat ja laskujen vastaanottopreferenssit vuosina 2004, 2006, 2007 ja 2008, prosenttia 18–74-vuotiaista

	2004	2006	2007	2008
Käyttänyt verkkopankkia Internetin kautta	50	63	66	72
Laskuja suoraveloituksessa ²⁾	48	52	52	53
Laskuja suoraveloitusta ¹⁾ kautta	3	9	9	13
Saanut laskuja tai ilmoituksen laskusta matkapuhelimeen			6	
Saanut laskuja tai ilmoituksen laskusta kirjeenä		93	93	
Saanut laskuja tai ilmoituksen laskusta sähköpostilla		12	11	
Ei halua laskuja kirjeitse ³⁾		11	12	

1) suoraveloituksessa lasku tulee suoraan verkkopankkiin tilille hyväksyttäväksi ja maksettavaksi

2) tehty sopimus, laskutus näkyy tilioitteessa

3) väittämästä jokseenkin samaa mieltä tai täysin samaa mieltä

Tietoja puuttuu joiltakin vuosilta, koska kysymystä ei ole esitetty

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimukset 2004–2008. Tilastokeskus.

täjän puolesta. Ikäluokkien välillä ei ollut eroja osuuksissa. Joku toinen oli hoitanut pankkiasioita joka kuudennen koti-internetiä käyttämättömän puolesta. (Muistio tietoyhteiskuntaohjelmalle suomalaisten tieto- ja viestintätekniiikan käytöstä ja siihen suhtautumisesta marraskuussa 2005.)

Elektroninen laskutus pankkipalveluissa ei ole ainakaan vielä asiakkaiden yleisesti kelpuuttama

toimintatapa, sillä useampi kuin neljä viidestä vastaanottaisi mieluummin laskunsa kirjepostina kuin sähköpostilla. Melkein kaikki niistä, jotka eivät käyttäneet internetiä eivätkä verkkopankkia, suhtautuivat nuivasti sähköpostilaskun käyttöön. (Tieto- ja viestintätekniiikan käyttötutkimus 2007) .

5 Sanomalehtien ja verkkolehtien lukeminen

5.1 Johdanto

Suomalaisia on totuttu pitämään lukijakansana. Suomi onkin monessa mielessä vahva sanoma- ja aikakauslehtien maa. Lehtinimikkeitä on paljon ja levikit ovat korkeita. (ks. Joukkoviestimet 2006, 271.) Lukeminen on kuitenkin ajassa liikuvaa ja muuttuvaa, niin kuin mikä tahansa kulttuurinen käytäntö. Lukemisessa tapahtuvat muutokset eivät tapahdu tyhjiössä, vaan ne ovat yh-

teydessä yhteiskunnan ja kulttuurin muutoksiin (ks. Eskola 1990, 25). Suomessa mediamaailma on lyhyessä ajassa monipuolistunut, ja tietokoneen ja erityisesti internetin käyttö on 2000-luvulla voimakkaasti yleistynyt. Tämän artikkelin tavoitteena on kartoittaa, millä tavoin internet on tullut osaksi lehtien lukemiskulttuuria.

5.2 Internetin käyttö lisääntyy myös ikääntyneillä

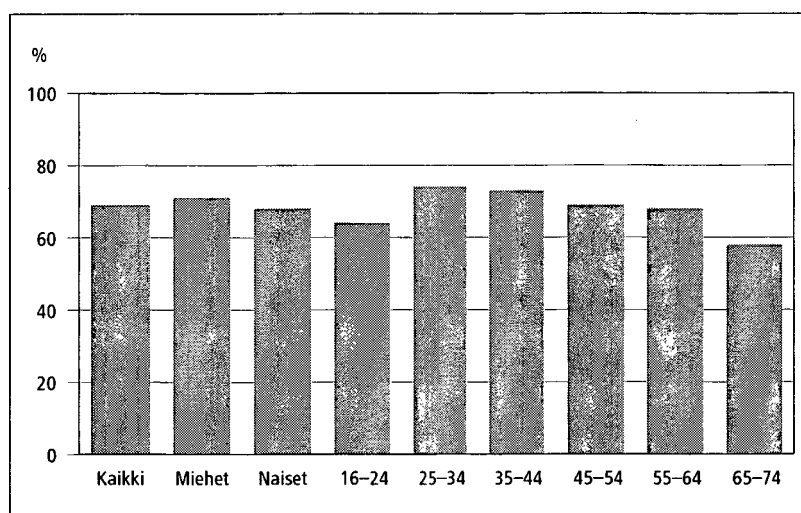
Internetin sisältöpalvelut kasvoivat nopeasti 1990-luvun loppupuolella. Myös perinteiset joukkoviestintäyritykset kehittivät aktiivisesti tuotteitaan ja palveluitaan internetiin sopiviksi. Suomen suosituimmat www-sivut ovatkin, mikäli hakukoneita tms. ei lasketa mukaan, perinteisten joukkoviestimien ylläpitämiä. Vuonna 2006 internetissä oli tarjolla noin 400 lehdeksi luokiteltavaa julkaisua. Suurin osa näistä oli perinteisten lehtien verkkoversioita. Usein verkkolehdet sisältävät vain osan painetun lehden aineistosta, mutta toisaalta ne sisältävät myös täydentävää materiaalia, jota painetussa lehdessä ei ole. Osalla sanomalehdistä on internetissä saatavilla täydellinen paperilehden näköislehti. (Joukkoviestimet 2006, 319–320.)

Vaikka lehtiä luetaan Suomessa edelleen paljon, painettujen lehtien, erityisesti sanomalehtien säännöllinen lukeminen on nuorten osalta 2000-luvulle tultaessa vähentynyt. Sen sijaan lähes kaikki nuoret ja nuoret aikuiset käyttävät tällä hetkellä tieto- ja viestintäteknikkaa. Onko tieto- ja viestintäteknikan ja erityisesti internetin käytöllä siis vaikutusta perinteisen paperisen lehden lukemiseen? Tieto- ja viestintäteknikan käyttö lisääntyy jatkuvasti myös ikääntyneillä; 50–74-vuotiaista noin kolmannes ei käytä lainkaan internetiä, kun vielä vuonna 2002 vain viidennes 55 vuotta täyttäneistä ja sitä vanhemmista oli internetin käyttäjiä (Nurmela ym. 2006).

5.3 Verkkolehtien lukeminen yksi yleisimmistä internetin käyttötarkoituksista

Verkkolehtien lukeminen on yksi yleisimmistä Internetin käyttötarkoituksista. Verkkolehtiä lukee yli puolet koko 16–74-vuotiaasta väestöstä. Määrä on lisääntynyt merkittävästi, sillä vuonna 2002 jokseenkin säännöllisiä verkkolehtien lukijoita oli 15 vuotta täyttäneestä väestöstä noin joka kymmenes. Miehet lukevat verkkolehtiä

enemmän kuin naiset, tosin ero on vähäinen. Ikäryhmittäin tarkasteltuna eniten verkkolehtiä lukevat 25–34-vuotiaat nuoret aikuiset (73 prosenttia). 16–24-vuotiaista nuorista 64 prosenttia lukee verkkolehtiä. 55-vuotiaat ja sitä vanhemmat lukevat verkkolehtiä vähemmän kuin muut ikäryhmät.

Kuvio 5.1
Verkkolehtien lukeminen sukupuolen ja iän mukaan, 16–74-vuotias väestö, prosenttia.

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

5.4 Vähiten verkkolehtiä lukevat vanhimmat ja nuorimmat internetin käyttäjät

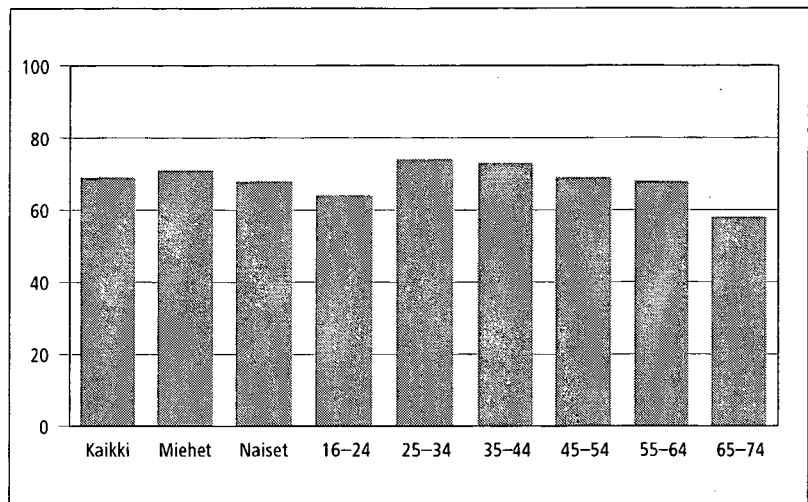
Kaikista internetin käyttäjistä noin 70 prosenttia lukee verkkolehtiä. Kaupungeissa verkkolehtiä luetaan jonkin verran enemmän kuin maaseudulla. Mikäli tarkastellaan internetin käyttäjiä, voidaan todeta, että verkkolehtiä lukevat vähiten nuorimmat ja vanhimmat. Eniten verkkolehtiä lukevat nuoret aikuiset, 25–44-vuotiaat. Keski-ikäisistä eli 45–64-vuotiaista, jotka käyttävät internetiä, lähes 70 prosenttia lukee verkkolehtiä. Osuus on suurempi kuin 16–24-vuotiaiden nuorten verkkolehtiä lukevien osuus (64 prosenttia). 65–74-vuotiaista internetin käyttäjistä yli puolet ilmoittaa olevansa verkkolehtien lukijoita.

16–24-vuotiaat tytöt lukevat verkkolehtiä hieman enemmän kuin samanikäiset pojat (67 prosenttia vs. 62 prosenttia). 65–74-vuotiaiden ikäryhmässä internetiä käyttävät miehet ja naiset lukivat verkkolehtiä yhtä yleisesti. Kaikissa muissa ikäryhmissä internetiä käyttävät miehet lukevat verkkolehtiä hieman enemmän kuin internetiä käyttävät naiset.

Lähes kaikki 45 vuotta täyttäneet lukevat painettuja sanomalehtiä hyvin säännöllisesti. (ks. esim. Sauri 2005, 40). Nuoret sen sijaan lukevat painettuja lehtiä vähemmän kuin muut ikäryhmät, ja verkkolehtiäkin he lukevat vähemmän kuin muut internetin käyttäjät, kaikkein vanhimpia lukuun ottamatta.

Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksessa on kysytty vastaajilta, ovatko he korvanneet verkkouutisten lukemisella painettujen uutisten, sanomalehtien tai aikakauslehtien lukemista. Alle 45-vuotiaista yli puolet koki ainakin joskus korvanneensa verkkouutisten lukemisella painettujen julkaisujen lukemisen. 16–24-vuotiaista näin koki tehneensä noin 70 prosenttia. 65–74-vuotiaista internetin käyttäjistä noin kolmannes koki korvanneensa painettujen julkaisujen lukemisen verkkojulkaisujen lukemisella. Kuitenkin tutkimustulosten mukaan 65–74-vuotiaista lähes kaikki lukevat painettuja lehtiä säännöllisesti lähes päivittäin. Sen sijaan nuoret lukevat pai-

Kuvio 5.2
Verkkolehtien lukeminen sukupuolen ja iän mukaan, 16–74-vuotiaat internetin käyttäjät, prosenttia.

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

nettuja lehtiä vähemmän kuin muut ikäryhmät, ja verkkolehtiäkin he lukevat vähemmän kuin muut internetin käyttäjät, lukuun ottamatta vanhinta tutkimukseen osallistunutta ikäluokkaa. Tämän tutkimuksen perusteella ei siis ole olemassa selkeää osoitusta siitä, että nuoret korvaisivat paperilehtien lukemisen lukemalla verkkolehtiä.

Vuoden 2002 vapaa-aikatutkimuksessa vastaajille lueteltiin joukko harrastuksia ja muita tekemisiä ja heitä pyydettiin arvioimaan, mitkä asiat olivat heidän mielestään tärkeitä ja mitkä yh-

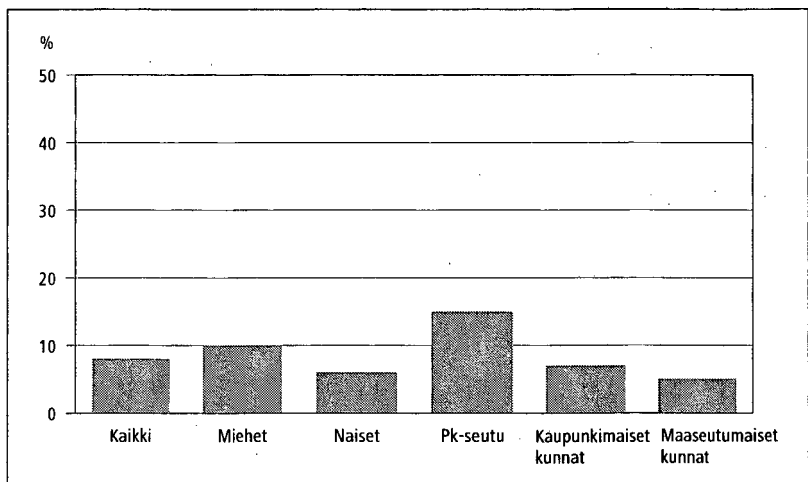
dentekeviä. Suomalaiset suhtautuivat yleisesti ottaen hyvin myönteisesti kirjalliseen viestintään. Nuorten kohdalla asia oli kuitenkin hieman toisin. Kun vielä vuonna 1991 nuorista 15–19-vuotiaista 82 prosenttia piti sanomalehtien lukemista erittäin tai melko tärkeänä, vuonna 2002 enää 68 prosenttia nuorista oli tätä mieltä. Tämä saattaa kertoa jonkinlaisesta lehtien lukemisen merkityksen hiipumisesta nuorten keskuudessa, ja tämä näyttää sisältävän myös verkkolehtien lukemisen.

5.5 Verkkolehtien tilaaminen yleisintä pääkaupunkiseudulla

Verkkolehtien tilaaminen ei ole kovin yleistä. Koko väestöstä vain noin joka kymmenes on verkkolehtien tilaajia. Miehet tilaavat verkkolehtiä enemmän kuin naiset. Ikäluokittain tarkasteltuna 25–44-vuotiaat tilaavat verkkolehtiä enemmän kuin muut ikäryhmät; hieman useampi kuin joka kymmenes 25–44-vuotiaista on verkkoleh-

tien tilaaja. Eniten verkkolehtiä tilataan pääkaupunkiseudulla, jossa 15 prosenttia kaikista pääkaupunkiseudulla asuvista on verkkolehtien tilaajia. Sen sijaan painetun sanomalehden tilaajia pääkaupunkiseudulla on vähiten; yli kolmasosa pääkaupunkiseudun asukkaista ei tilaa painettua sanomalehteä kotiinsa.

Kuvio 5.3
Verkkolehtien tilaaminen sukupuolen ja asuinpaikan mukaan, 16–74-vuotias väestö, prosenttia.

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

5.6 Verkkolehdet täydentävät paperilehtiä

Lehtien lukeminen on yksi suomalaisten yleisimmistä harrastuksista. Erityisesti sanomalehtien lukemista pidetään tärkeänä, ja lähes yhdeksän kymmenestä seuraa sanomalehteä säännöllisesti. Perinteisesti sanomalehden lukemista on Suomessa pidetty kansalaisuuteen kuuluvana piirteenä. Sanomalehti on nähty kaikille yhteisenä, demokratiaa ja sananvapautta edistävänä tiedotusvälineenä (ks. Hujanen 2002, 45). Suomessa mediamaailma on lyhyessä ajassa monipuolistunut, ja tietokoneen ja erityisesti internetin käyttö on voimakkaasti yleistynyt. Myös perinteiset joukkoviestintäyritykset ovat kehittäneet aktiivisesti tuotteitaan ja palveluitaan internetiin sopiviksi.

Verkkolehden lukeminen on yksi yleisimmistä internetin käyttötarkoituksista. Verkkolehtiä lukee yli puolet koko 16–74 -vuotiaasta väestöstä ja noin 70 prosenttia internetin käyttäjistä. Eniten verkkolehtiä lukevat 25–44-vuotiaat nuoret aikuiset. Sen sijaan verkkolehden tilaaminen ei ole kovin yleistä. Eniten verkkolehtiä tilataan pääkaupunkiseudulla.

Lähes kaikki 45 vuotta täyttäneet lukevat lehtiä hyvin säännöllisesti. Nuoret sen sijaan lukevat painettuja lehtiä vähemmän kuin muut ikäryhmät, ja verkkolehtiäkin he lukevat vähemmän kuin muut internetin käyttäjät, kaikkein vanhim-

pia lukuun ottamatta. Tällöin voidaan sanoa, että lehtien säännöllinen seuraaminen ei enää ole aivan kaikkien jakama elämäntapa, niin kuin käytännössä oli vielä 20 vuotta sitten (ks. Hanifi 2007, 11). Erkki Hujanen, joka on tutkinut sanomalehden ei-tilaajia, toteaa, että keskeisimmiksi lehden tilaamista määritteleviksi taustatekijöiksi nousevat ikä ja elämänvaihe. Sanomalehden tilaamattomuuteen vaikuttavat hänen mukaansa heikot taloudelliset resurssit (työttömät), vakiintumaton tai kiireinen elämäntilanne (nuoret, opiskelijat) ja vähäinen integraatio yhteiskuntaan (työttömät, maahanmuuttajat). (Hujanen 2002, 56). Juuri näissä ryhmissä on eniten heitä, jotka eivät myöskään lue lehtiä. Tämä saattaa merkitä sitä, että lehtien perinteinen luonne ja arvovalta yhteiskunnallisena vaikuttajana on päässyt jonkin verran murentumaan joidenkin väestöryhmien osalta.

On melko yleinen väite, että uusi media, erityisesti tietotekniikka, vähentää perinteisen painetun median käyttöä. Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksen perusteella tästä ei ole näyttöä. Tällä hetkellä näyttää siltä, että eri medioilla, kuten paperi- ja verkkolehdeillä, on oma paikkansa ja tehtävänsä ihmisten arjessa, ja niitä käytetään toisiaan täydentäen, ei korvaten.

6 Suomalaisien verkko-osallistuminen

6.1 Taustaa

Tämä artikkelin taustalla on yleinen huoli kansalaisten osallistumisaktiivisuuden alenemisesta. Valtiolta pyrkii aktiivisesti vaikuttamaan kansalaisten poliittisen kiinnostuksen nostamiseen. Uusi demokration vastuualue aloitti toimintansa oikeusministeriössä huhtikuussa 2007. Vastuualueen tehtävänä on kansalaisvaikuttamisen edistäminen. Se mm. organisoii ministeriöiden yhteistyötä kansalaisvaikuttamisen alalla, kehittää demokration tutkimusta, vastaa demokration politiikan valmistelusta ja hallinnoi kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunnan työtä. Demokration vastuualue jatkaa kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman työtä. Se vastaa myös Otakantaa.fi-keskustelufoorumia ja Kansanvalta.fi-portaalin ylläpidosta.

Demokratia vastuualueen toimintaa tukemaan on asetettu **Kansalaisyhteiskuntapolitiikan neuvottelukunta**, jonka ensimmäinen toimikausi on 1.11.2007–31.10.2011. Sen tehtävänä on mm: 1) edistää yhteistoimintaa ja vuorovaikutusta kansalaisyhteiskunnan ja viranomaisten kesken, 2) tehdä aloitteita, esityksiä ja antaa lausuntoja kansalaisyhteiskuntapolitiikan kannalta tärkeiden osa-alueiden kehittämiseksi sekä 3) arvioida ministeriöiden kansalaisjärjestöstrategioita ja kansalaisten kuulemiskäytäntöjä.

Demokratian vastuualueella on määritelty demokration indikaattorit, joilla seurataan suomalaisen demokration tilaa ja kehitystä seuraavilla aihealueilla:

- vaali- ja puoluedemokratia
- osallistuva demokratia ja sosiaalinen pääoma
- järjestöosallistuminen
- käsitykset kansalaisuudesta ja omista vaikutusmahdollisuuksista
- asenteet poliittisia instituutioita ja toimijoita kohtaan
- informoidun kansalaisuuden kriteerit.

Demokratian vastuualueen indikaattorityötä varten liitettiin vuotuisen suomalaisten tietoa- ja viestintäteknikan käyttötutkimukseen muutamia kysymyksiä, joita analysoidaan tässä artikkelissa. Äänestysaktiivisuuden alenemisen myötä on huoli (edustuksellisen) demokration tilasta levinnyt laajalle ja siksi empiirisen analyysin taustaksi esitellään muutamia näkemyksiä demokrationista ja verkko-osallistumisesta.

Näkökulmia e-demokratiaan ja uusiin osallistumismuotoihin

Mika Mannermaa esitti lokakuussa 2008 Verkkodemokratia seminaarissa Tampereella, että alueellinen kansalaisuusidentiteetti, joka on ollut si-doksissa johonkin valtioon, muuttuu tulevaisuudessa. Ihmisten ryhmäidentiteetti voi rakentua tulevaisuudessa vaikkapa ketjumaisesti; turkulainen – suomalainen – eurooppalainen – globaali maailmankansalainen tai se voi rakentua kulttuurin, ammatin tai harrastuksen kautta. Internet mahdollistaa näiden identiteettien syntymisen ja lujittumisen virtuaalisesti ilman riippuvuutta fyysisestä paikasta tai alueesta.

Mannermaan mukaan väestön ikärakenteella on suuri vaikutus demokration muotoihin. Vartuneemmat ovat edustuksellisen demokration kannalla. Nuoremmille sukupolville ovat muut vaikuttamiskeinot äänestämistä tärkeämpiä. Edustuksellinen demokratia menettää valtaansa, koska se on hidas tapa vaikuttaa nopeisiin teknologisiin, taloudellisiin prosesseihin ja yhteiskunnallisiin muutoksiin. Suora yhteiskunnallinen vaikuttaminen lisääntyy erityisesti nuorempien ikäryhmien keskuudessa, koska he hallitsevat sujuvasti uusien viestintäteknologioiden käyttöä.

Tulevaisuuden virtuaalidemokratiaassa vaikute-taan yhteiskuntaan blogien, Facebookin ym. net-tiyhteisöjen, virtuaalisten keskustelupalstojen, wikipien ja vaalikoneiden kautta. Vaikuttaminen voi muuttua jatkuvaksi – jopa äänestämisenkin. Poliittinen dialogi muuttuu virtuaaliseksi ”avoimiksi sähköisiksi kaupunkikokouksiksi” ei-territoriaalisiksi virtuaalikokouksiksi ja -äänestyksiksi. Osallistuvia intressiryhmiä voi olla hyvin laaja kirjo: nuoret, naiset, miehet, jalankulkijat, homot tai motoristit.

Helppo organisoituminen ja tavoitettavuus lisää myös ”mehiläisparviaktivismia”, josta esimerkkejä ovat mielenosoitukset suurten kansainvälisten kokousten yhteydessä (WTO, G8,...), boikotit yrityksiä, tuotteita, valtioita vastaan, ympäristöaktivismi, Lordi-projekti jne. Virtuaalisen osallistumisen kasvu voisi Mannermaan mukaan johtaa alamaisyhteiskunnan hiipumiseen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumiseen.

Samassa Verkkodemokratia-seminaarissa professori Hannu Nieminen analysoi e-demokratiaa

ja e-osallistumista. Hän aloitti muutamalla jäsen-tävällä kysymyksellä:

Viitataan e-demokratian käsitteellä ensis-jaisesti joukkoon ylhäältäpäin laadittuja osallista-mishankkeita, jotka ovat olemassa ennen muuta poliittis-hallinnollisen eliitin hallinnointitarpeita varten, vai onko se kansalaisten tarpeista ja odo-tuksista lähtevä, aitoon vuoropuheluun tähtäävä idea. Miksi hallinnon ja kansalaisten vuorovaikut-teisuuden kehittäminen on Suomessa jäänyt hei-koksi? Miksi kansalaiset eivät osallistu, vaikka sii-hen on luotu monia uuden viestintäteknologian mahdollistamia osallistumiskeinoja?

Niemisen mukaan on esitetty ajatuksia, että verkko tarjoaisi automaattisesti mahdollisuuden suomalaisen demokratian ongelmien ja patologi-oiden korjaamiseen. Mutta tilannetta kansalai-sten keskuudessa pitäisi kuitenkin tarkastella rea-listisesti, ilman ihanteiden ja periaatteiden rasit-teita.

Verkkodemokratiaan on suunnattu kolmen-laisia odotuksia: a) vuorovaikutuksen lisääminen ja kuulemiskäytäntöjen kehittäminen; lähtökoh-tana on ajatus siitä, että verkko helpottaisi kansa-laisten osallistumista ja antaisi siihen uusia mah-dollisuuksia; b) hallinnon tehostaminen, jossa sii-näkin on monta puolta, mutta keskeinen niistä koskee tehokkuutta ja tuottavuutta. Uskotaan, että kun asiointia siirretään verkkoon, voidaan palveluja tuottaa tehokkaammin – eli että verkko säästäisi resursseja, kun kansalaiset palvelevat itse itseään. Niemisen arvion mukaan verkko ei suin-kaan säästä resursseja, pikemminkin se kaiken ai-kaa lisää resurssien tarvetta, joten tehostu-misodotus ei toteudu. c) Verkon avulla voidaan kehittää palveluja erilaisille erityispalveluja tar-vitseville ryhmille sekä muille vähemmistöryh-mille ja sillä tavalla edistää näiden ryhmien hy-vinvointia ja yhteiskunnallista kyvykkyyttä.

Habermasin ajatuksia myötäillen Nieminen toteaa, että verkkodemokratian tavoitteet eivät voi poiketa demokratian tavoitteista. Demokrati-aa luonnehtivat:

- a) **mielipiteen muodostuksen avoimuus:** kansalaisille on turvattu aito mahdollisuus osallistua julkiseen keskusteluun eli mieli-piteen ja tahdonmuodostukseen, ja kansalai-silla on käytettävissään tässä paras saatavilla oleva tieto.
- b) **menettelytapojen lähinäkyvyys:** päätösten valmistelu, päätöksenteko ja päätösten toimeenpano perustuu julkisiin, ennakoita-vissa oleviin menettelytapoihin – toisin sanoen, julkisella mielipiteellä on merkitystä,

silloin kun päätöksiä tehdään. Jos kansalaisilla ei ole luottamusta noihin menettelytapoihin he ei-vät osallistu myöskään mielipiteen ja tahdon-muodostukseen. Niemisen mukaan se, että verk-koon tuotetaan valtavat määrät aineistoja ja do-kumentteja, ei tarkoita, että ne muodostaisivat jonkin älykkään kokonaisuuden, tai että kansalai-silla olisi kyky hyödyntää niitä. Näennäistiedon ongelma on suuri. Verkko voi kuitenkin edistää kansalaisten toimintakykyä, koska sillä on demo-kraattisia funktioita:

- a) informaatio ja tiedotus – periaatteessa tämä on Suomessa hyvällä tolalla, mutta ongelmana on tiedon hukkuminen,
- b) asiointipalvelut – osittain oikeassa suunnassa, mutta tuntuu että voimavaroja käytetään tarpeettomasti teknisiin asioihin,
- c) konsultaatio, kansalaisten kuuleminen – on edelleenkin satunnaista; tärkeää tämä olisi ennen muuta kunnallisella tai paikallistasolla ylipäätään,
- d) dialogin edistäminen, vuoropuhelu – Suomi ei ole ainoa maa, jossa puuttuu tätä edistävä hallintokulttuuri.

Niemisen mukaan suomalaisten usko omiin vaikuttamismahdollisuuksiin on heikentynyt etenkin 1990-luvun lopulla. ”Voidaan puhua luottamuksen romahduksesta: kahdeksan vuoden aikana, vuodesta 1996 vuoteen 2004, on selvästi tapahtunut jotain, joka on muuttanut radikaalisti kunta-kansalaisten ja päätöksentekijöiden suh-detta. **Usko osallistumisen tehokkuuteen ja vai-kuttavuuteen on romahtanut.** Kiinnostavaa on, että uskonsa vaikuttamisen tehokkuuteen ovat menettäneet ennen muuta ne, jotka ovat yrittä-neet osallistua ja vaikuttaa. Mutta kuitenkin samaan aikaan osallistumisaktiivisuus paikallisiin asioihin on kasvanut samalla aikavälillä Kuntaliiton ”Kuntalainen – kansalainen” tutkimuksen mukaan (Pekkola – Sjöblom 2006).

Niemisen mukaan suomalainen demokratia kärsii jonkinlaisesta rakenteellisesta patologiasta, jonka kaikki kyllä näkevät, mutta keinoja sen kor-jaamiseen ei oikein ole näköpiirissä: Jos pääongel-mana on kansalaisten osattomuuden tunne, ja jos sisäisen turvallisuuden tärkein uhka on syrjäyty-misen uhka – ei verkko tuo ratkaisua. Kansalaiset eivät osallistu runsaista mahdollisuuksista huoli-matta, koska kansalaiset eivät luota poliittisiin vaikutusmahdollisuuksiinsa, ja koska ongelmat ovat yhä enemmän sellaisia, joita julkinen valta ei joko pysty tai halua ratkaista.

6.2 Osallistumistutkimuksen tuloksia vuodelta 2004

Kuntaliiton toimesta Pekola-Sjöblom, Helander ja Sjöblom ovat tutkineet kuntalaisten asenteita ja osallistumista kaikkiaan 46 kunnassa vuosina 1996, 2000 ja 2004 tehdyillä postikyselyillä. Tutkimuksen mukaan kiinnostus kunnallispoliittisia kysymyksiä kohtaan vaihtelee erityisen voimakkaasti yksilöominaisuuksien sekä elämäntilanteen mukaan. Kuntalaispätevyytensä vastaajat arvioivat huomattavasti paremmaksi vuonna 2004 kuin neljä vuotta aikaisemmin. Poliittinen kiinnostuneisuus vaikutti poliittiseen asennoitumiseen ylipäätään ja se oli yksi aktiivisuuden ja osallistumishalukkuuden edellytyksistä. Kuntalaispätevyyden vaikutus on välillisempi. Molemmat ovat kuitenkin selkeästi sidoksissa yksilön poliittisiin resursseihin, mikä erityisesti ilmenee vahvana yhteytenä ammattiasemaan ja koulutukseen. Molempiin vaikuttaa edelleen kuntalaisen samastuminen kotikuntaansa ja muihin paikallisiin aluekokonaisuuksiin. Erityisesti kuntalaispätevyyttä vahvistavaa samastumista esiintyy enemmän pienissä kuin suurissa kunnissa.

Asuinkuntaansa melko tai erittäin paljon samastuvien osuus oli 48 prosenttia vuonna 2004, mikä on huomattavasti Norjaa ja Tanskaa alhaisempi osuus. Asuinkunta oli kansalaisten tärkein samastumisen kohde Suomen ja Pohjolan jälkeen. Arvioiduista aluekokonaisuuksista selvästi heikoimmiksi samastumiskohteiksi jäivät seutukunnat ja Euroopan unioni, joita vain noin viidennes vastaajista piti tärkeinä identifikaatiokohteinaan.

Vastaajan ominaisuudet vaikuttivat kuntasamastumiseen: ruotsinkieliset, kuntakeskuksessa asuvat kanta-asukkaat, johtavassa asemassa olevat korkean koulutuksen omaavat, naiset ja ikäihmiset samastuivat asuinkuntaansa muita enemmän. Kuntaominaisuuksista kuntakoko – niin asukasmäärä kuin pinta-alakin osoittautuivat kuntasamastumista ilmentäviksi tekijöiksi. Toisaalta väestömäärääkin vahvemmin kuntasamastumista lisäsi korkea taajama-aste.

Puoluetoimintaan osallistumista selitti erityisesti ikä. Varttuneemmat ikäryhmät muodostivat kunnallisen puoluetoiminnan perusjoukon. Korkea koulutus ja johtava yhteiskunnallinen asema olivat yhteydessä puoluetoimintaan osallistumiseen. Se oli voimakkainta pienissä ja keskiuurissa kunnissa, heikointa suurissa.

Usko äänestämällä vaikuttamiseen oli jonkin verran kasvussa 1996–2004. Kaiken aikaa äänestämisen merkitykseen luottaneiden ikäihmisten ohella asennoituminen äänestämiseen oli muut-

tumassa aikaisempaa myönteisemmäksi myös nuorempien ikäryhmien keskuudessa. Korkeasti koulutetut äänestivät pelkän perusasteen koulutuksen saaneita aktiivisemmin.

Vaikuttamismuotojen käytön ja äänestysaktiivisuuden välinen yhteys oli erittäin vahva. Eneuvässä määrin osallistumismuodot kasaantuivat. Ne, jotka olivat aktiivisia edustuksellisen demokratian puitteissa, osallistuivat muutenkin useampiin toimintoihin kuin muut. Aktiivisimman ryhmän muodostivat 50–59-vuotiaat.

Varsinkin myönteinen suhtautuminen osallistumisen tehokkuuteen oli vuonna 2004 vielä vahvemmin sidoksissa yksilön henkilökohtaisiin resursseihin kuin 10 vuotta aiemmin. Sekä koulutukseen että ammattiasemaan pätee, että asteikon ääripäiden väliset erot ovat kasvaneet merkittävästi kuluneen kymmenvuotiskauden aikana.

Yksi vuoden 2000 kuntalaistutkimuksen merkittävimmistä osallistumista koskevista tuloksista oli, että usko vaikuttamiskanavien tehokkuuteen oli vähentynyt voimakkaasti huolimatta siitä, että kuntalaisten yleinen aktiivisuus oli lisääntynyt. Usko osallistumisen tehokkuuteen on vuoden 2004 kyselyn perusteella edelleen vähentynyt. Yhä useampi kuntalainen siis osallistuu kuitenkin uskomatta osallistumisen vaikuttavuuteen.

Yhdistysjäsenyyttä ja osin myös järjestöaktiivisuutta selitti pitkälti vastaajan ikä varttuneimpien työikäisten ja yleensä vanhempien ikäryhmien ollessa aktiivisinta järjestöväkeä. Selvimmin näistä poikkeaa sekä jäsenyysmäärien että aktiivisen järjestöosallistumisen puolesta nuorin analyysissa oleva ikäryhmä, 18–29-vuotiaat. Toinen keskeinen yhdistysoosallistumista selittävä tekijä on koulutus, jonka lisääntyminen kytkeytyy etenkin yhdistysjäsenyyksien määrään ja siis yhdistysaktiivisuuden kasautumiseen. Huomattava on myös ruotsinkielisten enemmistökielisiin verrattuna vahvempi osallistuminen yhdistystoimintaan. Vähäisintä järjestöosallistuminen on puolestaan Pohjois-Suomen väestöään menettäneissä maaseutukunnissa. Kaupunkikunnat sijoittuvat yhdistysaktiivisuuden osalta enimmäkseen näiden väliin.

Yhdistysliityntä ja etenkin yhdistysjäsenyyksien määrä on erittäin vahvassa yhteydessä kansalaisten yhteiskunnalliseen aktiivisuuteen ja vaikuttavuuteen. Yhdistysjäsenyyksien määrällä mitattu sosiaalinen pääoma korreloi erittäin voimakkaasti ja suoraviivaisesti kansalaispätevyyy-

teen, poliittiseen aktiivisuuteen ja vapaaehtoistyöhön osallistumiseen. Vahva sosiaalinen pääoma on siten yksi tärkeimmistä vitaalisen kansalaisuuden osoittimista.

Heli Pessala on äskettäin tehnyt raportin ”Sähköisiä kohtaamisia: Suomalaisten yhteiskun-

nallinen osallistuminen internetissä”, jossa on laajemmin esitelty e-demokratiaan liittyviä käsitteitä ja tutkimuksia.

6.3 Suomalaisten verkko-osallistuminen 2008

Edellä referoiduista huomioista uudistuvasta demokratiasta voidaan päätellä, että internetin käyttö on oleellinen erottelija kansalaisten tai kuntalaisten osallistumista ja osallistumisedellytyksiä tarkasteltaessa. Aiempien tutkimusten perusteella tiedetään, että ikä, koulutus, pääasiallinen toiminta sekä asuinpaikan taajama-aste vaikuttavat tietokoneen ja internetin käytön yleisyyteen.

Kaiken kaikkiaan suomalaisista 16–74-vuotiaista liki 700 000 ei käytä internetiä ja lisäksi on

380 000 yli 75-vuotiasta, jotka eivät käytä sitä. Eli noin joka neljäs äänestysikäinen on internetin tavoittamattomissa. Jo tämä merkinnee sitä, että osallistuminen ja osallistaminen eivät voi toimia vain internetin kautta. Jos kriteeriksi asetettaisiin internetin kotikäyttö, niin internetin ulkopuolella olevien osuus nousisi edelleen. Ulkopuolelle jäävät olisivat ensisijaisesti pienituloisia ja iäkkäitä yhden hengen talouksia, mutta myös kahden hengen talouksiin kuuluvia.

Taulukko 6.1
Internetin käytön yleisyys taustamuuttujien mukaan 2008 prosenttia

Taustamuuttujat	Käyttänyt 3 kk aikana	Käyttänyt joskus	Ei koskaan
	%	%	%
Ikäryhmä			
16–29	100	0	0
30–39	97	2	1
40–49	92	4	4
50–59	82	4	14
60–74	43	9	48
75+	2	2	96 (ml. eos)
Ikäryhmä ja koulutus			
16–39 ja peruskoulu	99	1	0
16–39 ja keskiaste	98	2	0
16–39 ja korkeakoulutus	99	1	0
40–74 ja peruskoulu	48	6	46
40–74 ja keskiaste	73	6	21
40–74 ja korkeakoulutus	91	4	5
Pääasiallinen toiminta			
Opiskelija	100	0	0
Työssäkäyvä	93	2	5
Eläkeläinen	50	9	41
Työtön	79	5	16
Kotikunnan tyyppi			
Pääkaupunkiseutu	90	3	7
Suuret kaupungit	83	6	11
Muut kaupungit	82	4	14
Kaupunkien läheinen maaseutu	84	3	13
Ydinmaaseutu	78	4	18
Harvaan asuttu maaseutu	73	4	23
Kaikki 16–74-vuotiaat	83	3	13

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Taulukon 6.1 mukaan internetin käyttö on hyvin yleistä alle 50-vuotiaiden joukossa, sen jälkeen netin käyttäjien osuus laskee selvästi. Koulutustaso vaikuttaa huomattavasti internetin käyttöön. Vain peruskoulun käyneistä keski-ikäisistä ja eläkeläisistä alle puolet on internetin käyttäjiä. Maaseudulla asuvien netin käyttö on jonkin verran alhaisempaa kuin kaupungeissa. Jos halu-

taan eläkeläisten, vähän koulutettujen ja syrjäisellä maaseudulla asuvien mielipiteitä asioiden valmisteluun, niin internet ei ole tasa-arvoinen kanava tiedottaa asioista heille ja kerätä palautetta.

6.4 Poliittinen verkko-osallistuminen

Entä kuinka suuri osa internetiä käyttävistä seuraa sen kautta politiikkaa? Tämähän on oleellinen kysymys, kun arvioidaan internetin mahdollisuuksia lisätä kansalaisten osallistumisaktiivisuutta.

Politiikkaa internetin kautta seuraavien osuus on korkeimmillaan korkeasti koulutettujen alle 40-vuotiaiden internetin käyttäjien ryhmässä.

Lähes yhtä suuri osuus pääkaupunkiseudulla asuvista ja 30–39-vuotiaista internetin käyttäjistä seuraa politiikkaa internetin kautta. Taulukosta 6.2 voi päätellä, että alhainen koulutus, korkea ikä ja maaseudulla asuminen vähentävät poliittikan seuraamista internetin kautta, vaikka muuten käyttää internetiä.

Taulukko 6.2
Politiikan seuraaminen 12 kk aikana internetin kautta taustamuuttujien mukaan 2008 internetiä käyttäneiden keskuudessa prosentteina

Taustamuuttujat	Politiikan seuraaminen	Poliittiseen keskusteluun osallistumiseen
	%	%
Ikäryhmä		
16–29	38	4
30–39	47	4
40–49	31	3
50–59	28	2
60–74	25	4
75+		
Ikäryhmä ja koulutus		
16–39 ja peruskoulu	27	3
16–39 ja keskiaste	43	4
16–39 ja korkeakoulutus	54	3
40–74 ja peruskoulu	20	1
40–74 ja keskiaste	25	3
40–74 ja korkeakoulutus	36	4
Pääasiallinen toiminta		
Opiskelija	39	4
Työssäkäyvä	34	3
Eläkeläinen	28	2
Työtön	25	0
Kotikunnan tyyppi		
Pääkaupunkiseutu	47	6
Suuret kaupungit	42	4
Muut kaupungit	29	2
Kaupunkien läheinen maaseutu	28	3
Ydinmaaseutu	29	3
Harvaan asuttu maaseutu	25	2
Kaikki 16–74-vuotiaat	35	4

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Vuoden aikana politiikkaa internetin kautta olivat seuranneet nuorehkot, korkeasti koulutetut aikuiset, jotka asuvat pääkaupunkiseudulla tai suurissa kaupungeissa, mutta heistäkin vain noin joka toinen. Kaikkiaan 16–74-vuotiaita internetin kautta politiikkaa seuraavia oli noin 1,1 milj. eli 29 % tuon ikäisestä väestöstä.

Kun edelleen rajataan osallistumista oman aktiivisuuden perusteella eli poliittiseen keskusteluun osallistumiseen, niin internetin kautta poliittiseen keskusteluun on 12 kk aikana osallistunut 16–74-vuotiaista vain 110 000, neljä prosenttia

tuon ikäisestä väestöstä. Noin joka kymmenes netistä poliittista keskustelua seuraava osallistuu myös itse keskusteluun. Voi olla, että kysymyksen sanamuoto on rajannut monien vastaajien tulkinnan poliittiseen keskusteluun osallistumisesta puolueiden poliittiseen keskusteluun osallistumiseksi.

Nuorten aikuisten (16–39-vuotiaiden) kiinnostus osallistua politiikkaan näyttää olevan vähäistä koulutuksesta riippumatta. Pääkaupunkiseudulla kiinnostus on hieman suurempaa kuin muualla.

6.5 Netistä politiikkaa seuraavien tietolähteet

Poliittisen tiedon hakulähteet ovat odotusten mukaiset. Nuoret hakevat tietoa politiikasta verkkolehdistä. Eläkeläisiä kiinnostavat oman kunnan asiat. Isoissa kaupungeissa on verkkolehdistien lukijoita enemmän kuin maaseutukunnissa, joissa oman kunnan sivut ovat tärkein poliittisen

tiedon lähde. Puolueiden ja poliitikkojen sivuilla käydään selvästi harvemmin. Ministeriöiden sivuilta löytyy laajemmin tietoa kuin eduskunnan sivuilta, siksi on luonnollista, että niiden sivuilla kävijöiden osuus on korkeampi.

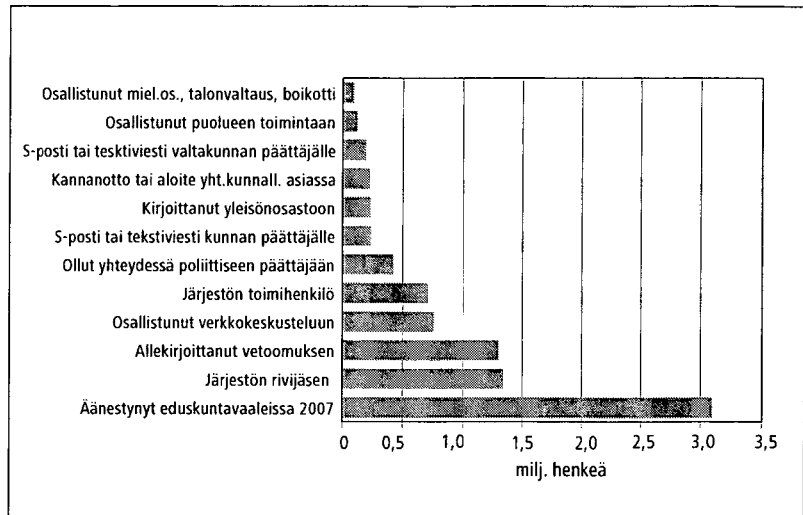
Taulukko 6.3

Internetin eräiden viestintäkanavien käyttö politiikkaa koskevan tiedon seuraamiseen internetiä käyttävien keskuudessa keväällä 2008 prosentteina

Taustamuuttujat	Verkkolehdet	Puolueiden tai poliitikkojen sivustot	Eduskunnan verkkosivut	Ministeriöiden verkkosivut	Kotikunnan verkkosivut
Ikäryhmä					
16–29	70	36	20	29	38
30–39	58	27	21	30	53
40–49	53	31	27	26	64
50–59	58	29	28	33	71
60–74	46	47	33	24	68
75+					
Ikäryhmä ja koulutus					
16–39 ja peruskoulu	66	30	25	23	39
16–39 ja keskiaste	65	33	20	33	42
16–39 ja korkeakoulutus	62	33	20	29	51
40–74 ja peruskoulu	63	31	18	17	78
40–74 ja keskiaste	47	26	24	23	59
40–74 ja korkeakoulutus	56	38	34	34	70
Pääasiallinen toiminta					
Opiskelija	68	36	28	35	40
Työssäkäyvä	59	31	24	29	57
Eläkeläinen	52	43	27	21	58
Työtön	67	24	9	14	45
Kotikunnan tyyppi					
Pääkaupunkiseutu	67	36	25	35	44
Suuret kaupungit	66	34	28	30	55
Muut kaupungit	59	31	21	28	55
Kaupunkien läheinen maaseutu	57	27	17	23	63
Ydinmaaseutu	53	31	27	23	60
Harvaan asuttu maaseutu	42	39	30	36	75
Kaikki 16–74-vuotiaat	60	33	24	29	54

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Kuvio 6.1
Suomalaisten (16–74-vuotiaiden)
osallistumismuotoja viimeisten
12 kuukauden ajalta vuonna 2008

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Alle 30-vuotiaat ilmoittavat seuraavansa poliittista valmistelua ja päätöksentekoa yhtäläisesti niin kotikunnan kuin valtakunnan tasolla, tosin seuraajia on selvästi vähemmän kuin vanhemmissa ikäryhmissä (taulukko 6.4). Iän ja koulutuksen myötä kiinnostus oman kunnan asioihin nousee

suuremmaksi kuin valtakunnan politiikan. Sen seuraaminen on pääkaupunkiseudulla muita alueita yleisempää. Ehkä se, että valtakunnan politiikkaa tehdään nimenomaan Helsingissä saa pääkaupunkiseudun asukkaista suuremman osan kiinnostuneeksi valtakunnan politiikasta. Korkea-

Taulukko 6.4
Internetin käyttö poliittisen valmistelun ja päätöksenteon seuraamiseen internetin käyttäjien keskuudessa keväällä 2008 prosentteina

Taustamuuttujat	Kunnanhallituksen tai lautakuntien asiat	Valtuuston asiat ja päätökset	Eduskunnan asiat tai päätökset	Hallituksen asiat tai päätökset	Ministeriöiden laki- yms. ehdotukset
Ikäryhmä					
16–29	19	18	21	17	18
30–39	40	33	13	11	17
40–49	37	34	10	9	12
50–59	35	33	9	8	10
60–74	32	29	9	8	7
75+					
Ikäryhmä ja koulutus					
16–39 ja peruskoulu	14	12	18	13	13
16–39 ja keskiaste	29	26	19	16	20
16–39 ja korkeakoulutus	39	33	17	15	18
40–74 ja peruskoulu	26	26	6	5	6
40–74 ja keskiaste	30	28	6	5	5
40–74 ja korkeakoulutus	44	40	13	14	17
Pääasiallinen toiminta					
Opiskelija	17	16	23	19	17
Työssäkäyvä	35	32	13	12	16
Eläkeläinen	29	26	8	6	6
Työtön	22	20	5	4	5
Kotikunnan tyyppi					
Pääkaupunkiseutu	27	24	22	20	21
Suuret kaupungit	33	29	18	15	17
Muut kaupungit	31	28	11	10	11
Kaupunkien läheinen maaseutu	36	33	7	7	10
Ydinmaaseutu	31	28	9	7	11
Harvaan asuttu maaseutu	37	33	8	6	10
Kaikki 16–74-vuotiaat	32	29	13	11	14

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

koulutus ja keski-ikäisyys lisäävät kiinnostusta kunnalliseen valmisteluun ja päätöksentekoon. Voitaneen tulkita, että kiinnostus on hieman suurempaa asioiden valmistelu- kuin päätösvaiheeseen. Mannermaan odottamasta paikallisen identiteetin heikkenemisestä ei ole ainakaan vielä selviä viitteitä.

Puhelinhaastattelussa oli kysymyksiä myös poliittisen osallistumisen muodoista, äänestämisestä – mielenosoituksiin. Suomalaiset jakautuivat niiden mukaan kuvion 6.1 mukaisesti. Toiminnot eivät ole toisensa poissulkevia, vaan vastaajat ovat voineet osallistua vaikka kaikkiin toimintoihin.

Äänestäminen vuoden 2007 eduskuntavaaleissa on omassa kategoriassaan. Sekä järjestön tai yhdistyksen rivijäseniä että vetoamuksen allekirjoittajia on noin 1,3 miljoonaa. Yhdistyksen toimihenkilöitä ja verkkokeskusteluun osallistuneita on reilu 700 000. Poliittiseen päättäjään on ollut yhteydessä vuoden aikana reilut 400 000 suomalaista. Muiden osallistumismuotojen käyttäjämäärät jäivät alhaisiksi. Puolueiden toimintaan on osallistunut jonkin verran useampi kuin mielenosoitukseen.

Yleiskuvaa voidaan tarkentaa vertailemalla eri väestöryhmien osallistumismuotoja taulukoissa 6.5a ja 6.5b

Taulukko 6.5a
Suomalaisten osallistumismuotoja taustamuuttujien mukaan keväällä 2008 prosentteina

Taustamuuttujat	Äänesti 2006*,a	Yhdistyksen jäsen,b	Yhdistyksen toimihenkilö, c.	Puolue-toiminta, d	Kirjoitti yleisönosastoon, e	Yhteydessä poliittiseen päättäjään, f
Ikäryhmä						
16–29	73*	25	11	1	5	5
30–39	80	35	19	2	5	9
40–49	88	40	24	4	7	14
50–59	89	37	20	3	6	12
60–74	90	39	20	6	7	15
75+	84	34	8	2	2	8
Ikäryhmä ja koulutus						
16–39 ja peruskoulu	60*	15	6	1	4	4
16–39 ja keskiaste	76*	32	16	2	6	7
16–39 ja korkeakoulutus	87*	36	19	2	3	10
40–74 ja peruskoulu	85	28	13	4	4	9
40–74 ja keskiaste	87	35	20	4	7	13
40–74 ja korkeakoulutus	95	52	29	5	9	18
Pääasiallinen toiminta						
Opiskelija	80	26	14	3	4	8
Työssäkäyvä	85	36	20	3	6	11
Eläkeläinen	88	34	17	4	6	13
Työtön	70	25	10	0	9	9
Kotikunnan tyyppi						
Pääkaupunkiseutu	87	32	15	1	6	11
Suuret kaupungit	86	30	14	3	6	11
Muut kaupungit	82	35	19	2	7	9
Kaupunkien läheinen maaseutu	84	36	21	3	7	11
Ydinmaaseutu	84	38	21	5	5	13
Harvaan asuttu maaseutu	82	38	24	7	3	13
Kaikki 16–74-vuotiaat	83	35	18	3	6	11

* Prosentti laskettu 18 vuotta täyttäneistä vuonna 2007.

- a** Äänestittekö viime eduskuntavaaleissa (2007)? (kysytty 18 vuotta täyttäneiltä).
b Osallistuitteko järjestöjen tai yhdistysten toimintaan rivijäsenenä?
c Osallistuitteko järjestöjen tai yhdistysten toimintaan johonkin tehtävään nimettynä?
d Osallistuitteko poliittisen puolueen toimintaan?
e Kirjoititteko jonkin lehden yleisönosastoon?
f Otitteko yhteyttä poliittiseen päättäjään? Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimuksen erillisosio 2008.
Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Taulukkojen 6.5a ja 6.5b mukaan näyttää siltä, että edellä esiteltyyn Kuntalainen – Kansalainen -tutkimukseen verrattuna 50–59-vuotiaat eivät olisi aktiivisin osallistujaryhmä, vaan 40–49-vuotiaat ja 60–74-vuotiaat olisivat nyt aktiivisempia. Koska kohdejoukot ovat erilaiset tätä muutosta pitää tulkita varoen. Sitä voisi selittää se, että neljässä vuodessa aktiivisista osa on saavuttanut 60 vuoden iän ja että nuorempien aktiivisempi internetin käyttö on lisännyt kiinnostusta. Nuorten äänestysaktiivisuus on alempi kuin muiden ryhmien. Vain peruskoulun käyneistä nuorista oli äänestänyt vain 60 prosenttia. Myös työttömien äänestysaktiivisuus oli alhainen.

Kun tarkastellaan taulukossa 5a olevia perinteisiä osallistumismuotoja, niin ilmenee, että aktiivisuuden kasautuminen iän ja koulutuksen mukaan pitää edelleen paikkansa. Yhdistystoiminnan kautta osallistuminen on maaseudulla yleisempää kuin suurissa kaupungeissa. Taulukon 6.5b osallistumismuodot näyttävät olevan enemmän nuorten kuin vanhojen käytössä ja yleisempiä suurissa kaupungeissa. Näitä eroja voidaan hyvin tulkita innovaatioiden leviämisteorian avulla. Tieto- ja viestintätekniikan uudistukset ovat tunnetusti yleistyneet ensin kaupungeissa asuvien nuorten keskuudessa. Tällaisten osallistumismuotojen osalta näyttää jopa siltä, että koulu-

Taulukko 6.5b
Suomalaisten osallistumismuotoja taustamuuttujien mukaan keväällä 2008 prosentteina

Taustamuuttujat	Nimi vetoomukseen, g	Osallistui mielenos. tai yms., h	Osallistui verkko- keskusteluun, i	Digiviesti valtakunnan päättäjälle, j	Digiviesti kunnan- päättäjälle, k	Ottanut verkossa kantaa, l
Ikäryhmä						
16–29	42	5	44	4	5	5
30–39	42	2	25	5	7	11
40–49	32	2	15	6	7	5
50–59	31	1	7	5	6	5
60–74	21	1	3	5	5	4
75+ v.	12	0	*	0	0	*
Ikäryhmä ja koulutus						
16–39 ja peruskoulu	30	2	42	3	2	5
16–39 ja keskiaste	45	5	35	4	6	7
16–39 ja korkeakoulutus	48	2	32	4	7	10
40–74 ja peruskoulu	20	1	4	3	3	2
40–74 ja keskiaste	27	1	8	4	5	4
40–74 ja korkeakoulutus	35	2	12	9	10	7
Pääasiallinen toiminta						
Opiskelija	41	4	45	4	6	6
Työssäkäyvä	36	2	20	6	7	6
Eläkeläinen	24	1	8	4	5	4
Työtön	30	3	16	1	3	2
Kotikunnan tyyppi						
Pääkaupunkiseutu	40	5	24	8	5	9
Suuret kaupungit	35	4	20	5	8	6
Muut kaupungit	35	1	20	3	5	5
Kaupunkien läheinen maaseutu	33	2	20	4	6	5
Ydinmaaseutu	26	1	15	4	6	6
Harvaan asuttu maaseutu	26	1	12	5	5	3
Kaikki 16–74-vuotiaat	34	2	20	5	6	6

g Kirjoititteko nimen vetoomukseen tai adressiin?

h Osallistuitteko mielenosoituksiin, talonvaltauksiin, boikotteihin tai muihin vastaaviin osallistumisen muotoihin?

i Osallistuitteko verkkokeskusteluun?

j Lähetittekö sähköpostia tai tekstiviestin valtakunnan tason poliittiselle päättäjälle?

k Lähetittekö sähköpostia tai tekstiviestin kunnan poliittiselle päättäjälle?

l Ottanut kantaa tai tehnyt aloitteen jonkun yhteiskunnallisen asian puolesta verkon kautta (esim. Otakantaa.fi, kirjoittanut blogiin)?

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

Taulukko 6.6

Internetin käyttötavat politiikkaa Internetin kautta seuraamisen mukaan keväällä 2008 prosentteina (käyttänyt 3 kk aikana Internetiä)

Asiaa tekevät prosentteina	Seuraa politiikkaa Internetin kautta	
	Kyllä	Ei
Itse tuottamanne sisällön lataaminen mille tahansa sivustolle	35	10
Oman blogin luomiseen tai ylläpitoon	15	4
Korvannut verkkouutisten lukemisella painetut uutiset usein	53	21
Selainpohjaisten uutispalvelujen käyttöön	45	22
Julkisten palvelujen ja hallinnon verkkopalveluiden käyttämisellä korvannut käyntiä tai soittoa usein	31	16
Blogien lukemiseen	70	36
Pikaviestien lähettämiseen	54	35
Tiedonhakuun viranomaisten nettisivuilta 3 kk	81	55
Oletteko katsoneet käyttäjien lähettämiä sisältöjä Internetissä	81	57
Entä oletteko pelannut Veikkauksen tai muita rahapelejä netissä	25	19
Verkkolehden tai uutispalvelujen lukemiseen	87	68
Viestien kirjoittaminen keskustelupalstoille 3 kk aikana	45	43
Kotiin tulee ainakin yksi tilattu sanomalehti	72	71

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

tustason aktiivisuutta nostava vaikutus vähenee verrattuna vanhempaan ikäryhmään.

Johtopäätös, että uudet verkkoa käyttävät osallistumismuodot pienentävät koulutuksen vaikutusta nuorten keskuudessa herättää kysymyksen, onko aktiivisuuden kasautuminen vähennemässä. Siksi seuraavaksi tutkitaan, eroavatko politiikkaa internetin kautta seuraavat (35 pro-

senttia) ei-seuraavista (65 prosenttia) internetin käyttäjistä erilaisten internetin palvelujen käyttäjinä.

Taulukossa 6.6 on 13 erilaista seikkaa, joita on verrattu politiikkaa internetin kautta seuraavien ja ei-seuraavien kesken. Aktiivisuuden kasautumishypoteesi saa voimakkaan tuen, sillä seitsemän ensimmäisen aktiviteetin osalta ei-seuraavi-

Taulukko 6.7

Suomalaisten halukkuus äänestää verkon kautta keväällä 2008 prosentteina

Taustamuuttujat	Todennäköisesti	Mahdollisesti	Luultavasti ei	Ei	Vaikea sanoa
Ikäryhmä					
16–29	54	25	8	13	0
30–39	59	23	6	11	0
40–49	53	21	8	17	1
50–59	44	19	10	27	0
60–74	18	16	11	54	1
75+					
Ikäryhmä ja koulutus					
16–39, peruskoulu	47	28	9	16	1
16–39, keskiaste	56	23	7	13	0
16–39, korkea-aste	64	22	7	6	0
40–74, peruskoulu	23	15	8	52	1
40–74, keskiaste	38	19	11	31	1
40–74, korkea-aste	51	20	8	20	1
Pääasiallinen toiminta					
Opiskelija	51	27	8	13	1
Työssäkäyvä	52	22	8	18	0
Eläkeläinen	26	16	10	48	1
Työtön	36	20	8	32	0
Kotikunnan tyyppi					
Pääkaupunkiseutu	51	22	8	18	0
Suuret kaupungit	47	23	9	21	1
Muut kaupungit	45	19	8	27	0
Kaupunkien läh. maaseutu	47	19	8	26	0
Ydinmaaseutu	40	21	10	28	1
Harvaan asuttu maaseutu	37	20	10	34	1
Politiikan nettiseuraajat	60	19	7	14	
Politiikan ei-nettiseuraajat	45	21	9	25	1
Kaikki 16–74-vuotiaat	45	21	9	25	1

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus.

en osallistumisosuus on korkeintaan noin 50 % seuraavien osallistumisosuudessa. Neljässä seuraavassa ero pienempi mutta oleellinen. Vain keskustelupalstoille kirjoittamisessa ja sanomalehden kotiin tilaamisessa ryhmien välillä ei ollut eroa.

On esitetty, että osallistumattomat tavoitetaisiin uusien internetin hyödyntävien kanavien kautta, mutta ainakaan tässä vaiheessa se ei vielä ole kovinkaan helppoa, sillä niin paljon alhaisempia ovat politiikkaa seuraamattomien käyttöosuudet. Varmaankin aktivointikanavien pitäisi olla hyvin samankaltaisia käytettävyydeltään kuin eniten käytetyt internetin palvelut.

Haastatteluissa esitettiin myös kysymys ”Mikäli seuraavissa eduskuntavaaleissa olisi mahdollista äänestää verkossa, käyttäisittekö tätä

mahdollisuutta”. Vastausjakautumat näkyvät taulukossa 6.7. Neljännes arvioi varmasti, ettei äänestäisi verkossa. Sen sijaan kaksi kolmesta suhtautuu verkon kautta äänestämiseen ainakin jossain määrin myönteisesti. Ikä, alhainen koulutustaso ja maaseudulla asuminen vähentävät halukkuutta verkkoäänestämiseen. Jos vertaa tämän taulukon lukuja nuorten todelliseen äänestysaktiivisuuteen vuonna 2007 taulukossa 6.5A, niin päätyy siihen, ettei verkkoäänestäminen nostaisi nuorten äänestämistä dramaattisesti, mutta ehkä jonkin verran. Voisi ajatella, että verkkoäänestäminen olisi nykyistä ennakoäänestystä täydentävä vaihtoehto. Todettakoon, että niistä, jotka eivät käytä internetiä, vain 16 prosenttia äänestäisi todennäköisesti tai mahdollisesti verkossa.

6.6 Päätelmät

Tämän artikkelin tarkastelujen mukaan politiikan seuraaminen kiinnostaa noin kolmatta osaa internetin käyttäjistä. Kiinnostus ja toiminta internetissä noudattaa edelleen tunnettuja aktiivisuuden kasautumishypoteeseja, joskin olla että internetin käyttö voi hieman pienentää esim. koulutustasojen välisiä eroja. Poliitiikkaa internetin kautta seuraavien vertailu muihin internetin käyttäjiin antoi viitteitä siitä, että internetin käytössäkin on voimakas osaamisen ja käytön kasautuminen politiikkaa seuraavien hyväksi. Se ei vastanne odotuksia internetin demokratiaa lisäävästä luonteesta. Tosin voi olla, että internetin monet käyttö-

mahdollisuudet ovat vasta innovaatioiden leviämisteorian alkuvaiheessa. Mutta professori Niemisen esittämiin patologisiin demokratian ongelmiin ja luottamuksen puutteeseen eivät internet ja verkko-osallistumisen nykymuodot taida olla ratkaisuja. Ehkä osallistumista ja osallistamista pitäisi katsoa kokonaan uudesta näkökulmasta. Onkin esitetty, että poliittisen päätöksenteon valmistelijoiden pitäisi seurata ja osallistua yleisiin verkkokeskusteluihin. Valmistelun pitäisi mennä kansalaisten ja kuntalaisten luo, kuten Muhamedin kerrotaan menneen aikoinaan vuoren luo.

7 Siirtyvätkö kaikki vanhat tavat viestiä nettiin?

Aiempiä vuosikymmeniä ihmiset pitivät päiväkirjaa, vieraskirjaa, valokuva-albumia, sääkirjaa, vauvakirjaa, muistivihkoja, luentomuistinpanoja, leikekirjaa, reseptikirjaa, unikirjaa jne., kirjoittivat vessojen seiniin ja yleisönosastoihin, laittoivat ilmoituksia puhelintolppiin, lehtiin, ilmoitustauluille sekä keskustelivat ompeluseuroissa, järjestöissä, kahviloissa, kaljakuppiloissa, porraskäytävillä, piholla, kaupoissa jne. Nyt ollaan netissä ja kutsutaan tätä sosiaalisesti mediaksi. Onko näin? Onko netti tullut vanhojen tapojen rinnalle vai korvannut vanhoja tapoja? Vai onko niin, että ihmiset jakaantuvat nettikansaan ja vanhojen tapojen kansaan? Vai ovatko aktiiviset kirjoittajat ja toimijat molemmissa ja passiiviset yksin kotona televisio seuranaan?

Wikipediassa määritellään sosiaalinen media seuraavasti: Sosiaalinen media viittaa tietoverkossa toimivaan yhteisöllisesti tuotettuun tai ainakin jaettuun mediasisältöön. Näissä käyttäjät jakavat keskenään mielipiteitä, näkemyksiä, kokemuksia ja näkökulmia. Nämä ovat yleisesti Web 2.0 -ni-

mikkeen alle kerättyjä palveluja kuten esimerkiksi wikit keskustelupalstat, podcastit ja blogit. Sosiaalisessa mediassa tapahtuvan sisällön jalostamisen termi on käyttäjätuotanto.

Tämän määritelmän mukaan mikään alussa mainituista tavoista viestiä ei ollut sosiaalista mediaa, sillä se ei toiminut tietoverkossa. Osa oli kuitenkin yhteisesti tuotettua, kuten vieraskirjat ja vaikkapa partiassa vuorotellen tuotetut tapahtumakertomukset kuvineen. Osa oli tarkoitettu jaettavaksi, kuten valokuva-albumit, sukukirjat, leikekirjat jne.

Kaikissa jaettavaksi tarkoitetuissa tuotteissa jaetaan mielipiteitä, näkemyksiä, kokemuksia ja näkökulmia. Jaetaanko niitä keskenään? Jos keskenään jakaminen tarkoittaa kommentointia, niin vanhoissa tavoissa viestiä ei kommentoitu suoraan tehtyyn tuotokseen, mutta kylläkin sitä yhdessä katsellessa ehkä sitäkin enemmän jaettiin elämyksiä ja kokemuksia. Väitän jopa, että aiemmin lukukokemus oli usein nettikommentointia sosiaalisempaa.

7.1 Yksityisestä jaettavaksi muillekin

Aikaisemmin yhteisesti tuotetut sisällöt tuotettiin käsin kirjoittamalla vihkoon tai kirjaan, liimaamalla valokuvia joukkoon ja piirtämällä kuvia. Näistä tuotoksista varmaan monet ovat säilyneet tekijöidensä kirjahyllyissä. Nykyään leikekirjan pitämistä kutsutaan skräppäämiseksi, mikäli se tehdään käsin kirjaan ja digiskräppäämiseksi, mikäli tehdään leikekirja nettiin. Netistä voi ostaa erilaisia skräppituotteita, samoin kuin vauvakirjoja jne.

Tietokoneen myötä osa tästä tuottamisesta on siirtynyt koneella tehtäviksi helposti jaettaviksi verkkosivuuksi. Säilyvyys sen sijaan on koetuksella. Onko 50 vuoden kuluttua netistä enää luettavissa tämän päivän sosiaalisen median tuotoksia? Onko edes viiden vuoden kuluttua, kun ohjelmat ja serverit ovat vaihtuneet? Tosin, jos tulostaa ja sitoo tärkeimmät sivut lehdiksi, niin säilyvyys paranee.

Valokuva-albumeja on tehty niin kauan kuin valokuvakiini on otettu eli toista sataa vuotta. Valokuvat otetaan nykyään yhä useammin digikameroilla ja kamerakännyköillä. Kamerakännyköillä kuvan voi lähettää joko toiseen matkapu-

helimeen tai nettisivulle. Nettisivulle voi kerätä oman albumin kännykkäkuvista.

Olen tässä artikkelissa tarkastellut netin eri käyttötapoja ikäluokittain suhteutettuna koko ikäluokkaan. Mielestäni tämä tunnusluku kertoo käyttötavan merkityksestä koko kansaa ajatellen. Useimmissa taulukoissa on tarkasteltu sitä, onko käyttänyt toimia edellisen kolmen kuukauden aikana ja sikäli luvut antavat vieläkin ehkä kuvan suuremmasta käytöstä kuin mitä se todellisuudessa on.

Eniten matkapuhelimesta lähettävät kuvia 25–34-vuotiaat, sekä miehet että naiset, miehet hiukan enemmän. Alle 24-vuotiaista taas naiset lähettävät kuvia miehiä enemmän, kuten myös 65–74 -vuotiaista, tosin jälkimmäisessä ryhmässä lähettäjiä on vain kuutisen prosenttia.

Valokuvien ottaminen ja yhdessä katsominen on siis jo vanha asia. Digitaaliset kamerat ovat yleistyessään moninkertaistaneet kuvien otton, monella onkin tietokone täynnä kuvia. Kuvia jaetaan myös netissä, niistä tehdään albumeja – joko itse tai valokuvaamon avulla.

Taulukko 7.1

Valokuvia tai videoleikkeitä matkapuhelimella lähettäneet edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008.

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	36	38	37
25–34	51	47	49
34–44	42	34	39
45–54	24	20	22
55–64	16	15	15
65–74	4	6	5
Yhteensä	30	27	29

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.2

Valokuvatuotteita tai -palveluja netistä ostaneet edellisen 12 kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	10	17	13
25–34	26	29	28
34–44	18	20	19
45–54	15	12	13
55–64	6	6	6
65–74	3	1	2
Yhteensä	14	14	14

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Vertailun vuoksi katsottakoon, kuinka paljon netistä on ostettu tietokoneohjelmia ja -pelejä:

Taulukko 7.3

Tietokoneohjelmia ja -pelejä netistä ostaneet edellisen 12 kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	24	6	16
25–34	23	10	16
34–44	17	10	14
45–54	11	6	9
55–64	3	1	2
65–74	2	1	1
Yhteensä	14	6	10

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Miehet ja naiset ostavat kaikissa ikäluokissa valokuvaustarvikkeita ja -palveluita yhtä yleisesti. Vanhemmat ikäluokat, sekä miehet että naiset, ostavat valokuvatuotteita vielä tosi harvoin. He saattavat käyttää tuttua valokuvaamoja ja teettää digikameran kuvista suoraan albumiin laitettavia tai jopa teettää valmiita albumeja. Matkapuhelimella kuvien lähettäminen on selvästi yleisempää kuin netin kuvapalvelujen käyttö. Siitä, onko kuvia lähetetty sähköpostin liitetiedostoina, ei ole tietoa. Nettigalleriat taas ovat mukana sisällön tuottamisen luvuissa taulukossa 7.17. Yhteensä kuvaa, että tekstiä, videoita on ladannut nettiin 9 prosenttia kaikista 16–74-vuotiaista, joten yleistä ei ole kuvienkaan jakaminen kaikille. Kuvat saa-

tetaan kokea kuitenkin niin yksityiseksi asiaksi, että niitä mieluummin säilytetään vielä omalla koneella tai lähetetään suoraan toiselle kännykään tai sähköpostiin.

Ennakkokäsitystä tukien miesten ja naisten erot ovat paljon suuremmat tietokone-ohjelmien ja -pelien ostoissa netistä kuin valokuvatuotteissa ja -palveluissa. Tietokoneohjelmien ja -pelien suurin ostajaryhmä ovat alle 24-vuotiaat miehet. Tosin heistäkin vain neljäsosa on ostanut niitä netistä. Yli 45 -vuotiaista vain alle 10 prosenttia ostaa tietokoneohjelmia ja -pelejä netistä ja naisista vain noin 5 prosenttia. Huomattakoon, että näihin lukuihin sisältyvät myös hyötyohjelmat.

7.2 Olla tavoitettavissa

Nettiä täytyy käyttää lähes päivittäin voidakseen olla mukana sosiaalisessa mediassa verkossa. Miten tämä käyttö jakaantuu sukupuolen ja iän mukaan?

Vaikka käyttöluvut näyttävät suurilta, niin niistä ilmenee myös, että lähes kolmannes 16–74-vuotiaista ei käytä lähes päivittäin nettiä, ja 65–74-vuotiaista 80 prosenttia ei käytä lähes päivittäin nettiä. Mainittakoon, että yli 74-vuotiaista on käyttänyt internetiä viimeisen 3 kuukauden aikana 2 prosenttia, he ovat käyttäneet sitä kotona.

Syytä käyttämättömyyteen voi etsiä viestintävalmius – komponenttien vajeesta: ei ole liittymää, ei osaa tai ei halua käyttää nettiä. Seuraa-

vassa taulukossa on esitetty, kuinka monta prosenttia niistä kotitalouksista, joilla ei ole internetiä, on samaa tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että laitteet ovat liian kalliita, käyttötaidot puutteellisia tai ei ole tarvetta internetiin.

Motivaation puute näyttää kaikissa ikäryhmissä selvästi suurimmalta syytä olla hankkimatta internetiä kotiin. Alle 44-vuotiailla myös laitteiden kalleus on lähes yhtä tärkeä syy. Sen sijaan nuoremmat eivät pidä osaamattomuutta syynä niinkään usein (viidesosa), kun taas vanhimmassa ikäluokassa osaamattomuus näyttelee suurempaa osaa kuin liian kallis hinta. Kaiken kaikkiaan hinta on pienin syy olla hankkimatta internetiä kotiin.

Taulukko 7.4

Päivittäin tai lähes päivittäin internetiä käyttäneet, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	85	91	87
25–34	84	88	86
34–44	80	78	79
45–54	65	67	66
55–64	51	47	49
65–74	27	14	20
Yhteensä	68	65	66

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.5

Laitteet tuntuvat liian kalliilta (ei liittymää). Käyttötaidot koetaan puutteellisiksi (ei osaamista), internet ei tunnu tarpeelliselta (ei motivaatiota)

	Ei liittymää	Ei osaamista	Ei motivaatiota
16–44	41	21	42
45–54	37	47	66
55–64	35	52	73
65–74	47	67	74
Yhteensä	40	51	67

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.6

Sähköpostin käyttö edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	92	96	94
25–34	93	96	95
34–44	82	91	86
45–54	73	77	75
55–64	59	52	55
65–74	32	25	28
Yhteensä	74	74	74

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.7**Sähköpostia päivittäin käyttävät, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008**

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	64	74	68
25–34	73	82	77
34–44	63	73	68
45–54	48	59	53
55–64	36	33	34
65–74	15	8	11
Yhteensä	52	56	54

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.8**Internet-puhelujen käyttö edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008**

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	18	17	18
25–34	21	27	24
34–44	16	14	15
45–54	13	14	13
55–64	13	10	11
65–74	5	7	6
Yhteensä	15	15	14

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Ajalla ennen internetiä kirjeet ja puhelut olivat yksityisen viestinnän tapoja. Netissä näitä vastaavat sähköpostit ja internet-puhelut.

Sähköpostitse tavoittaa alle 44-vuotiaista naisista jo yli 90 prosenttia kuten myös alle 34 -vuotiaista miehistä. Tosin usein kuulee väitettävän, että nuoret eivät enää lue sähköpostiaan, vaikka heillä se on käytössään. Tämä pitäneen paremmin paikkansa koululaisten suhteen, opiskelijat ja työssäkäyvät tarkistanevat sähköpostiaan koululaisia useammin, onhan heidän muukin toimintansa enemmän sähköpostin varassa. Jos täydentää sähköpostia tekstiviestillä saavuttanee lähes kaikki nuoret. Sen sijaan yli 55-vuotiaista lähes puolet ei edes käytä sähköpostia. Erityisesti yhdistysten ja järjestöjen toiminnassa tämä tuottaa hankaluuksia, kun viestit on myös postitettava perinteisesti.

Päivittäinen sähköpostin käyttö takaa, että sen avulla tavoittaa vastaanottajan. Nuoret aikuiset naiset ovat sähköpostin käyttäjien eturivissä. Sen sijaan 16–24-vuotiaista enää runsas 60 prosenttia pojista ja runsas 70 prosenttia tytöistä on tavoitettavissa päivittäin sähköpostilla. Mikäli väite opiskelijoiden muuttuneista tavoista pitää paikkansa, niin 16–18 -vuotiaita on aika vaikea tavoittaa sähköpostilla. Keskimäärin puolet suomalaisista tavoittaa sähköpostitse.

Internet-puhelujen käytön pääasiallisin syy lieinee halpuus. Jos henkilöllä on jo kuukausimaksullinen nettiyhteys, internetpuhelu ei aiheuta toiseen internet-osoitteeseen soittaessa lisäkustannuksia. Toisaalta internetpuhelun soittaminen edellyttää, että myös vastaanottajalla on juuri soittohetkellä internetyhteys auki. Nuoret naiset, 25–34-vuotiaat käyttävät nettipuhelua eniten, heistä jopa neljäsosa on soittanut internetpuheluja. Halpa hinta varmaan selittää myös 65–74-vuotiaiden korkean luvun muuhun nettikäyttöön verrattuna. Eihän tosin alle 15 prosenttia kaikista 16–74-vuotiaista ole suuri määrä käyttäjiä, eli internet-puhelu ei ole vielä lyönyt itseään läpi tai syrjäyttänyt muita puhelu-palveluja.

Videopuhelu on uutuus, joka ilman nettiä oli kallis toteuttaa (muilla kuin uusilla kännyköillä). Itse muistan ensimmäisen videopuheluni kuurojen viestintäleiriltä vuodelta 1989. Oli mahtavaa nähdä, kuinka kuurot ymmärsivät toisiaan viittomakielellä videopuhelimen välityksellä hiukan rakeisemmasta ja nykivästä tekniikasta huolimatta.

Taulukon 7.9 lukujen perusteella ei voi tietää onko puhelussa myös kuvayhteys.

Alle 24-vuotiaat miehet ja alle 34-vuotiaat soittavat yleisimmin web- ja videopuheluita, heistä 13 prosenttia oli soittanut sellaisen. Yllät-

Taulukko 7.9**Video- tai web-puhelujen käyttö edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008**

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	13	13	13
25–34	10	13	11
34–44	9	7	8
45–54	8	6	7
55–64	6	3	4
65–74	3	5	4
Yhteensä	8	8	8

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.10**Pikaviestien lähettäminen edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008**

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	13	13	13
25–34	10	13	11
34–44	9	7	8
45–54	8	6	7
55–64	6	3	4
65–74	3	5	4
Yhteensä	8	8	8

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

tävän yleistä on myös yli 65 -vuotiaiden naisten videopuhelujen käyttö, melkein 5 %. Lieneekö lapsenlapsilla osuutta asiaan?

Sähköposteille ja puheluille löytyy vastineensa ajalta ennen nettiä. Myös pikaviestejä käytettiin ainakin koulussa: erilaisia lippuja ja lappuja lähetettiin nyrkkipostissa. Internet on tuonut tämän tavan kuitenkin ihan uuteen tasoon – tavoittaa voi kauempaakin ja reaaliajassa. Toisaalta pikaviesti korvaa myös entiset liput ja laput, sillä pikaviestejä lähetellään myös samassa tilassa olevien kesken. Näin yleistä pikaviesteily on eri ryhmissä:

Nuoremmissa ikäryhmissä pikaviesteily on yleistynyt, alle 24-vuotiaista kolme neljästä käyttää pikaviestejä. Entä miten se yksi neljännes saa tietoja? 25–34-vuotiaistakin puolet pikaviesteilee – puolet ei. Yli 65-vuotiaiden joukossa pikavies-

teilijä on jo harvinaisuus, videopuhelukin on paljon yleisempää kuin helppo pikaviesteily. Pikaviesteillääänkö kaksin vai ryhmässä, sitä ei eroteltu kysymyksessä. Mikäli viestintä on kahdenkeskistä se korvanee puhelua tai sähköpostia tai sitten juuri nyrkkipostissa lähetettyä viestiä. Mikäli viestitään ryhmässä, voidaan puhua jo sosiaalisesta kanssakäymisestä. Informanttihenkilöni kertoi, että hän voi pikaviesteillä samaan aikaan monen hänelle tutun kanssa erillisiä keskusteluja, mutta joskus myös keskenään tuttujen kanssa ryhmäkeskustella. Siihen, kumpi on yleisempää ei aineisto anna vastausta. Omien arkihavaintojen ja lähipiirin keskustelujen perusteella erilliset keskustelut ovat yleisempiä. Useamman henkilön kanssa samaan aikaan erillisen keskustelun käynti oli ennen nettiä aika vaikeaa.

7.3 Mukana keskusteluissa sananvapautta toteuttamassa

Keskustelupalstat, uutisryhmät ja keskustelufoorumit ovat jotain, mitä ennen internetiä ei juurikaan ollut. Sanomalehtien yleisön osastoihin sai vain harva kirjoituksensa näkyviin ja näiltä kirjoituksilta vaadittiin aina myös julkaisukelpoisuutta – niillä oli ja on omat portinvartijansa.

Keskustelupalstoilla kuuluu siis nuorten ja nuorten aikuisten ääni. Eniten äänessä ovat nuoret miehet. Tämä selittyy tietotekniikkaa käsittelevien sivujen aktiivisuudella. Keskustelupalstojen ei voi sanoa edustavan yli 45 -vuotiaiden, tuskin yli 34 -vuotiaidenkaan mielipiteitä – vanhemmista puhumattakaan. Ei liene mikään yllätys, että yli 65 -vuotiaiden naisten ääni ei kuulu täälläkään. Uskonkin, että yhteisosallistumisen kautta heidän äänensä saadaan kuuluviin paremmin: keskustellaan ensin yhdessä ja laitetaan sitten punnittu mielipide yhteisesti keskustelufoorumille.

Keskustelupalstoilla on yleensä aktiivisen henkilön aloittama aihe ja keskustelu edellyttää muiden keskustelijoiden mielipiteiden huomiointia. Sen sijaan blogeissa (päiväkirjoissa, kolumneissa, pamfleteissa) kirjoitetaan omasta aiheesta ja juuri oma mielipide tai ajatus. internetin ulkopuolella blogeilla on vastineensa päiväkirjoissa,

kolumneissa, yleisön osastoissa, pöytälaatikkoajatteluissa jne. Näistä päiväkirjat eivät aiemmin, eivätkä usein nytkään ole tarkoitettu muiden silmille, ne ovat usein jopa lukittuja. internet on tuonut tullessaan uuden ilmiön: salatuimmatkin ajatukset saatetaan levittää muiden nähtäväksi. Tämä lienee erityisesti nuorten nettipäiväkirjoissa yleistä. Sen sijaan mielipiteet ja kannanotot ovat olleet aiemminkin julkisiksi tarkoitettuja, niille ei vain ole usein löytynyt foorumia – ehkä ilmoitustauluja lukuun ottamatta. Blogin kirjoittajien lukumäärissä nämä eri tarkoitukset sekaantuvat keskenään – ehkä ikäjakauma antaa jotain osviittaa, mistä on kyse.

Nuoret tytöt ovat blogien innokkaimpia kirjoittajia. Heidän blogeissaan on kyse usein päiväkirjoista, joissa kerrotaan omasta elämästä. Meneiden vuosien vastine löytyy monen naisen kotoa, tyttönä kirjoitetuista päiväkirjoista. Ainakin itse niitä aikoinani kirjoitin, ja vaikka pidin niitä lukossa, kirjoitin vain sellaista tekstiä, jota muutkin ehkä voisivat lukea. Salaisimmat ajatukset jätin itselle. Halusinko silloin muiden lukevan? En halunnut, mutta pelkäsin niin voivan käydä. Ero vanhojen päiväkirjojen ja nettipäiväkirjojen välillä on selvä, muidenkin toivotaan lukevan netti-

Taulukko 7.11

Keskustelu palstoilla, uutisryhmissä ja foorumeilla edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	64	51	59
25–34	43	41	42
34–44	27	18	22
45–54	13	14	14
55–64	8	7	8
65–74	5	3	4
Yhteensä	28	22	25

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.12

Käyttänyt nettiä oman blogin luomiseen tai ylläpitoon edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	3	14	8
25–34	8	11	10
34–44	3	3	3
45–54	2	2	2
55–64	2	0	1
65–74	1	1	1
Yhteensä	3	5	4

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.13**Kirjoittanut yleisönosastoon edellisen 12 kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008**

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	4	7	5
25–34	5	3	4
34–44	8	7	7
45–54	6	5	5
55–64	11	4	7
65–74	10	6	7
Yhteensä	7	5	6

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.14**Blogien lukijat edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008**

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	49	53	51
25–34	48	49	48
34–44	29	33	31
45–54	27	25	26
55–64	18	18	18
65–74	12	10	11
Yhteensä	31	31	31

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

päiväkirjoja. Lukevatko niitä muut kuin kaverit? Blogien pito ei näytä niin runsaalta kuin tutkijat ja media tuntuvat usein oletttavan.

Yleisönosaston kirjoitusten tavoitteena on sekä julkisuus ja sen kautta yhteisöllinen vaikuttaminen.

Vaikka yleisönosastokirjoituksia vastaavia kirjoituksia blogeissa on vain osa, niin silti yleisönosastoihin kirjoittavien lukumäärät ylittävät blogiin kirjoittajien lukumäärän selvästi. Ennakko-odotusten mukaan 55–64-vuotiaat miehet ovat innokkaimpia yleisönosastoon kirjoittajia, mutta yllättävän paljon myös nuoret naiset kir-

joittavat niihin. Netti ei olekaan vienyt heitä kokonaan!

Viestinnässähän on aina kaksi osapuolta: lähettäjä ja vastaanottaja/t. Niin on myös blogeissa. Blogien kirjoittajien ja lukijoiden ikäjakaumat muistuttavat toisiaan, nuorten blogeja lukevat varmaan nuoret ja varttuneiden blogeja varttuneet. Sen sijaan pojat lukevat suhteessa enemmän kuin tytöt, joten he lukevat ehkä myös tyttöjen päiväkirjoja, leikekirjoja jne? Tämä on kuitenkin arvailua. Blogien lukemisen ja tekemisenkin kohdalla ovat erilaiset sisällöt samojen tunnuslukujen taustalla.

7.4 Netti – viihdettäkin

Verrataanpa blogien lukua netistä internettelevision katseluun ja radion kuunteluun internetissä. Molemmat tavat käyttää internetiä ovat hyvin yleisiä. Näyttääkin siltä, että vaikka sosiaalisesta mediasta puhutaan paljon, niin netti on sen lisäksi yhtä paljon tv:n katselua ja radion kuuntelua.

Pelien pelaaminen verkossa muiden kanssa on nuorten miesten tapa kommunikoida keskenään, peräti 55 prosenttia 16–24-vuotiaista miehistä on pelannut verkkopeliä. Tyttöjä verkkopelaaminen ei näytä kiinnostavan läheskään yhtä paljon, vain vajaa 20 prosenttia heistä on pelannut muiden kanssa verkossa. Suunnilleen samaan osuuteen

yltävät 25–34-vuotiaat miehet, muiden ryhmien jäädessä 10 prosenttiin tai selvästi sen alle. Yli 45-vuotiaita eivät verkkopelit juurikaan kiinnosta. Onko niin, että pelien pelaaminen ei siirrykään ikäkaudelta toiselle, vaan on nimenomaan nuorten suosiossa? Viime aikoina ovat tulleet hyvin suosituksi nuorten ”nörttienkin” kohdalla yhteiset lautapeli-illat. Olisiko tämä heikko (tai jopa aika vahva?) signaali siitä, että verkko menettää uutuuden viehätystään ainakin viihtymisen paikana? Tätä signaalia vahvistaa myös se, että muun muassa Makuuni-videokauppa on ottanut suosituimmat lautapelit myyntiin.

Taulukko 7.15

Television katselu ja radion kuuntelu netin kautta edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	45	52	53
25–34	56	48	52
34–44	43	32	38
45–54	30	19	24
55–64	17	19	18
65–74	11	6	8
Yhteensä	36	29	32

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.16

Pelien pelaaminen muiden kanssa verkossa edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	56	18	40
25–34	17	7	12
34–44	11	8	9
45–54	3	3	3
55–64	3	3	3
65–74	2	1	1
Yhteensä	16	7	11

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

7.5 Itse tuotetut sisällöt levikkiin

Varsinaista sosiaalista mediaa määritelmän mukaan on itse tuotetun ohjelmiston laittaminen nettiin tavoitteena, että mahdollisimman moni sen näkee. Bloggeja ja päiväkirjojahan ei ole välttämättä tehty laajan jakelun vuoksi, mutta sen sijaan esimerkiksi YouTubeen laitetaan video laajan levityksen vuoksi. Yksityiset videot jaetaan sen sijaan omilla sivuilla, liitetiedostoina tms.

Jälleen nuoret miehet ovat innokkaimpia lataamaan sisältöjä sivustoille, tosin vain alle neljäsosa heistäkin on sitä tehnyt. Näiden lukujen valossa netti ei vielä sisällä kaikkien tuottamaa si-

sältöä, puhumattakaan siitä, että yli 65-vuotiaiden sisällöillä olisi mitään osaa. Syynä voi olla sekä osaamattomuus että myös vaatimattomuus: itse tuotetulla sisällöllä ei katsota olevan laajempaa merkitystä. Myös yksityisyyden vaaliminen, muun muassa kuvien jakelussa voi olla esteenä sisältöjen jakamiseen. Ehkä yhdessä tehden yhteisen tuotoksen jakaminen tuo myös vartuneemman väestön sisältöjä kaikille nähtäväksi? Tällöin sisältöjen painoarvo ja merkitys tulee punnituksi jo tekoprosessin aikana.

Taulukko 7.17

Itse tuotetun sisällön (teksti, kuvat, videot, musiikki jne.) lataaminen muille jakamista varten edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	24	15	20
25–34	19	14	16
34–44	8	9	9
45–54	6	7	6
55–64	2	5	3
65–74	1	1	1
Yhteensä	10	8	9

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.18

Katsonut muiden tuottamia sisältöjä edellisen kolmen kuukauden aikana, muun muassa YouTube, Flickr, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	94	86	91
25–34	89	67	78
34–44	66	49	58
45–54	43	30	36
55–64	21	13	17
65–74	9	5	7
Yhteensä	56	41	48

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Katsottakoon tässä välissä vertailun vuoksi, kuinka paljon pankkipalveluja käytetään:

Taulukko 7.19

Käyttänyt internetiä pankkiasioiden hoitamiseksi, muun muassa verkkopankkia edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74 -vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	75	78	76
25–34	96	97	96
34–44	86	87	87
45–54	77	76	77
55–64	56	54	55
65–74	30	21	26
Yhteensä	73	71	72

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Entä katsellaanko muiden tuottamia sisältöjä? Nuoret ovat muiden tekemien sisältöjen ahkerimpia katsojia, miehet jopa ikäluokassa 25–34-vuotta. Yli puolet 45 -vuotiaista ei ole katsellut muiden tuottamia sisältöjä. Vanhimmassa ikäluokassa jopa yli 90 prosenttia ei ole katsellut muiden tuottamia sisältöjä.

Ensi silmäyksellä pankin käyttöluokkia tarkasteltaessa näyttää siltä, että kaikkihan jo nettipankkia käyttävät. Lähempi tarkastelu osoittaa kuitenkin, että 55–64-vuotiaista lähes puolet ei

käytä nettiä pankkiasioihin ja 65–74 -vuotiaista vain neljännes käyttää.

Miten loput hoitavat raha-asiansa? Muun muassa yli 74-vuotiaista 81 prosentilla on laskuja suoraveloituksessa. Nuorimman ryhmän alhaista, kolmen neljäsosan prosenttiosuutta, selittää se, että kouluikäiset eivät ehkä edes omista pankkitiliä. Verkkopankin käytön yleisyys osoittaa kuitenkin, että pääsy verkkoihin tai osaaminen ei lie este myöskään muun muassa keskustelupalstoille osallistumisesta. Kyse on siis enemmänkin motivaatiosta.

7.6 Sosiaalisen vuorovaikutuksen foorumit

Folkloristiikan tutkija Mari Hatakka on kirjoittanut Facebookista nykypäivän ystäväkirjana. Hän toteaa, että Facebook tuo perinnetutkijalle mieleen tyttöjen runovihkoperinteen. Kirsti Salminen-Nikander vertaa Facebookia tämän päivän aikuisen muistikirjaan.

Facebook on jo nimensä mukaisesti tuttu ja tunnistettavien ihmisten keskinäinen media. Facebookissa esiinnyttään omalla nimellä. Joku voi yrittää olla vaikkapa Aku Ankka, mutta hyväksyykö häntä kukaan ystäväkseen?

Piritta Pyykkönen toteaa Tampereen Yliopiston pro gradu -tutkielmassaan: "MySpace ja Facebook yhteisöllisyyden rakenteistajana", että MySpace on enemmän nuorison ja Facebook varttuneempien ja koulutetumpien ympäristö. Kovin suuri osa Suomen kansasta ei kuulu kumpaankaan ympäristöön, naiset kuitenkin hieman enemmän kuin miehet. Onko Facebook sittenkin muistuma muistikirjoista? Tosin Facebook on paljon enemmän kuin muistikirjat. Yhteisöllisyydestä Facebookin kohdalla ei juurikaan voi pu-

Taulukko 7.20

Sosiaalisen verkkopalvelun (MySpace, Facebook, IRC-galleria yms) käyttäjät edellisen kolmen kuukauden aikana, prosenttia 16–74-vuotiaasta väestöstä keväällä 2008

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	31	41	35
25–34	17	31	24
34–44	8	7	7
45–54	3	6	4
55–64	1	2	1
65–74	0	1	0
Yhteensä	10	14	12

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

Taulukko 7.21

Osallistunut yhteisöjen ja järjestöjen toimintaan edellisen 12 kuukauden aikana

	Miehet	Naiset	Kaikki
16–24	18	25	21
25–34	36	31	33
34–44	35	39	37
45–54	39	38	38
55–64	40	34	37
65–74	46	38	42
Yhteensä	35	34	35

Lähde: Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimus 2008. Tilastokeskus

hua, vaan paremminkin verkostosta, jonka sisällä on erilaisia yhteisöjä, yhtenä mahdollisuutena erilaiset ryhmät. Verkostoitumisen lisäksi Facebook on myös vaikuttamisen paikka, jonka eri järjestöt ja poliitikot ovat löytäneet (Mari Hatakka.) Muistokirjoista poiketen Facebook elää tässä ajassa online- elämää. Mutta löytyvätkö Facebook-sivut joskus kymmenien vuosien kuluttua niin kuin muistokirjat puolen vuosisadan takaa? Ja tavoittaako poliitikko Facebookin kautta kannattajiensa suurta enemmistöä?

Lopuksi vielä vertailun vuoksi yleistä yhteisöllistä aktiviteettia – ja kasvokkain tapahtuvaa sosi-

aalista mediaa kuvaamaan luvut yhteisöihin ja järjestöihin kuulumisesta:

Osallistuminen yhteisöihin ja järjestöihin on yllättävän tasaisesti jakautunut: kaikista ikäryhmistä osallistutaan. Miesten puolella painopiste on vanhemmissa ikäluokissa enemmän kuin naisten puolella. Näiden lukujen valossa näyttää siltä, että panostaminen järjestöjen ja yhdistysten kautta osallistumiseen sosiaalisen median areenoille on perusteltua. Sitä kautta yhä useamman ääni saadaan kuuluville ja mukaan tietoyhteiskuntaan.

7.7 Pohdintaa

Tarkasteltaessa edellä olevia lukuja syntyy vaikutelma, että netissä erityisesti sosiaalinen media on paikka, jossa jotkut puhuvat, harvat vastaavat ja useimmat lukevat tai ainakin käyvät sivuilla. Wikipedian sosiaalisen median määritelmässään todetaan, että käyttäjät jakavat (eivät siis vaihda/työstä/kehittele eteenpäin) keskenään mielipiteitä, näkemyksiä kokemuksia ym. Määritelmä on siis siltä osin tosi, että kysymyksessä tällä hetkellä on kyse enemmän omien ajatusten, videoiden ja kuvien jakamisesta kuin vaihtamisesta. Tulee mieleen jokin suuri tori tai markkinapaikka, jossa on monenlaisia esiintyjä ja puheenpitäjiä. Heistä osaa jäädään kuuntelemaan, mutta osan ohi vaelletaan sen enempää kuuntelematta. Tällä torilla osa (suurin osa) on perunasäkit päässään ja äänimuunnin suun edessä huutelemassa herjoja toisille, toteaa Mikko-Pekka Heikkinen kolumnissa Helsingin Sanomissa. Voihan olla että blogien ja esimerkiksi YouTuben taustalla onkin pitkälti kuulluksi ja nähdynsi tulemisen tarve ilman sen kummempaa pyrkimystä vaikuttaa mihinkään tai kehenkään erityisesti.

Kun jakaminen vielä usein tehdään nimettömänä, niin vielä vähemmän syntyy aitoa vuorovaikutusta.

Facebook ja muut mediat, joihin rekisteröidytään omalla nimellä ja kuvalla, ovatkin sikäli hyviä, että niissä tunnetaan mukanaolijat. Niitä voi verrata myös cocktail-tilaisuuteen, katuun tai muuhun satunnaistapaamiseen. Riippuen aina seurasta ja tilanteesta keskustellaan joko maailmaa syleilevistä asioista tai harrastetaan small talkia. Yhdentekeviähän nämä tapaamiset eivät ole.

Aina ollut erilaisia paikkoja, saunoja, kaljaporukoita, järjestöjä, harrastuspiirejä, hiekkalaatikoita, työpaikan kahvipöytiä jne. Ja aina eri-ikäiset ovat kommunikoineet eri tavoin. Miten netti

rikkoo tätä kuviota, kun esimerkiksi minä voin lukea, mitä lapsenlapset tekevät facebookissa? Vai viekö vanhempien sinne tulo heidät pois? Vai muodostavatko he suljettuja ryhmiä, joihin vanhemmilla ei ole asiaa?

Jos tarkastellaan sosiaalista mediaa ihmisen olemassaolon perustarpeiden, jäsentymisen. Liittymisen ja tekemisen avulla, niin yhtäältä netti ja sen erilaiset palvelut voivat auttaa kaikkien näiden tyydyttämisessä, mutta toisaalta voi olla myös niin, että ne heikentävät näiden tarpeiden tyydytytystä rikkomalla entisiä tapoja jäsentyä, liittyä ja tehdä. Netti voi viedä aikaa ja haluakin aitoon vuorovaikutustilanteeseen, kuten harrastuspiireihin, kuorolauluun, lautapeli-iltoihin, urheiluun ja liikuntaan jne. Näissä toimissa ihmiset tapaavat ja tekevät yhdessä, tuntevat toisensa ja synnyttävät sosiaalista pääomaa. Netti luo hyvät edellytykset kutsua kokoon yhteisöjä ja auttaa järjestämään tilaisuuksia. Sekä tietysti tapaamisten välillä jatkaa vuorovaikutusta useamman kesken joko yksitellen tai yhdessä.

On hyvä muistaa, että netti on nuori ja syntyneet/vät tavat eivät ole näyttäneet pysyvyyttä ja merkitystään. Keskustelua vasta opetellaan. Kynän ja paperin sekä valokuvauskoneen avulla tuotetut viestinnän eri muodot ovat vanhoja ja niiden jatkeena nettiin on syntynyt lukuisia erilaisia tapoja viestiä: päiväkirjoja, leikekirjoja, vieraskirjoja, vauvakirjoja, kuvagallerioita jne jne. Sen sijaan ääni ja video ovat uusia medioita. Niiden mahdollistamat luovat tavat viestiä antavat vielä odottaa itseään. Toki on jo syntynyt videoita, omaa musiikkia, äänikirjoja jne., mutta niiden osuus ja määrä on pieni verrattuna tekstiin ja kuvaan.

Yleensä viestintäpalvelujen sovellukset syntyvät joko organisaatioiden toimintaa tehostamaan

(sähköposti liitetiedostoinen) tai kuluttajille myytäväksi (mobiilipalvelut) tai mainosten foorumiksi (blogit, Facebook, mySpace jne). Käyttäjien tai heidän yhteisöjensä tarpeeseen suoraan syntyneet palvelut ovat avoimen lähdekoodin palveluja, kuten irc. Palveluja voitaisiin kehittää myös käyttäjien omien toiveiden mukaisesti, heidän viestintätarpeensa huomioiden. Näin ehkä sosiaalisen mediankin käyttö voisi levitä myös varttuneempiin ikäluokkiin.

Sosiaalisen median hyötykäyttöä töissä ja harrastuksissa eri yhteisöissä vaikeuttaa se, että palvelualustoja on monia ja yhteisön eri jäsenillä on kullakin omat palveluvalikoimat (Facebook,

Messenger, skype, iCall, MySpace, irc, eLGG, eDelfoi, keskustelufoorumit, erilaiset oppimisalustat, intranetit jne) ja on vaikeaa saavuttaa yhdellä tavalla kaikki haluamansa henkilöt. Tarvitaan sekä osaamista ja voimakasta motivaatiota huolehtia siitä, että jokainen yhteisön jäsen on tiedon virralla, saa kaikki tarvitsemansa tiedot asioista, tapahtumista ja muutoksista niihin jne. Postitettua lehteä ja puhelinta tekstiviesteineen ei sosiaalinen media vielä tässä työssä korvaa.

Toisaalta, jos on motiivia, osaamista ja laitteet, niin saa tiedon asiasta kuin asiasta nopeasti. Vastuu on tällöin itsellä.

8 *Palvelujen saavutettavuus tietoyhteiskunnassa*

8.1 *Väestön muuttoliike ja palveluntarjonta*

Palveluntarjoajien toimipaikkoja on viime vuosina siirtynyt julkisella ja yksityisellä sektorilla harvaan asutuilta seuduilta taajamiin ja kuntakeskuksiin, samalla kun väestö on muuttanut kasvukeskuksiin ja vähentynyt harvaan asutuilla seuduilla. Muuttavatko asukkaat sinne missä palveluja on saatavilla vai käykö päinvastoin: seuraavatko palvelut muuttoliikettä? Keskimääräinen matka postitoimistoon, kirjastoon ja moniin muihin palveluihin on kasvanut viimeisten kymmenen vuoden aikana.

1970-luku oli suuren muuton aikaa kaupunkeihin, muuttoliike laantui 1990-luvulle saavuttaessa, ja 2000-luvulla massamuutto taajamiin on jälleen vauhdittunut. Nykyisellä muuttoliikkeellä on toisenlaisia piirteitä kuin 1970-luvulla. Kuntien välinen muuttoliike on vilkkaampaa kuin koskaan aiemmin. Muuttoliike suuntautuu kaupunkeihin ja etenkin kaupunkien läheiselle maaseudulle. Väestö hajaantuu kaupunkiseudun sisällä keskuksesta reunoille, jolloin seutukuntien sisäinen jakautuminen keskusten ja reuna-alueiden välillä voimistuu. (Aro 2007) Kasvukunnissa tärkein kasvun moottori on korkea syntyvyys, eikä enää muuttovirta (Myrskylä 2007). Samaan aikaan haja-asutusalueiden, kuten ydinmaaseudun ja etenkin harvaan asutun maaseudun muutotappio on jatkunut. (Aro 2007; Väestö- ja kuolemansyytilastot. Tilastokeskus)

Palveluverkon rakennemuutokseen ovat vaikuttaneet muuttoliikkeen lisäksi toiminnan te-

hostamistavoitteet. Palveluverkon rakennemuutos alkoi jo ennen 1990-luvun taloudellista lamaa. Esimerkiksi päivittäistavarakauppojen määrä puolittui vuosina 1980–2000, mutta vuosina 2003–2005 kehityssuunta näyttää kääntyneen koko maan tasolla. Myymälöiden määrä alkoi tänä ajanjaksona lisääntyä. Haja-asutusalueille kauppaketjut eivät kuitenkaan ole mainittavasti rakentamassa uusia myymälöitä (Kytö & Väliniemi 2007).

Julkisen ja yksityisen sektorin palveluntarjonnan sijoittumista ohjailevat paljolti eri seikat. Julkisen sektorin verovaroin tuotetun palveluntarjonnan yksi ohjausväline on aluepolitiikka. Julkisyhteisöt ostavat nykyään palveluja yksityisiltä palveluntarjoajilta, esimerkiksi terveydenhuollosta. Postin toimintoja on ulkoistettu muiden likeyritysten tilojen yhteyteen ja tulostavasta siirtynyt yksityisyrittäjille.

Tässä artikkelissa tarkastellaan kahden julkisen palvelun, kunnallisen kirjaston ja postin saavutettavuuden muutoksia viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden ajalta. Lopuksi kuvaillaan verkkoasioinnin yleistymistä viime vuosina ja pohditaan, tekeekö verkkopalvelujen arkipäiväistyvä käyttö tavanomaisten asiointipalvelujen monipuolista tarjontaa vähemmän välttämättömäksi. Palvelujen, muidenkin kuin kirjaston ja postin, tavoitettavuutta tarkastellaan syrjäseudulla asuvan ikääntyneen väestön asemasta.

8.2 *Tutkimustuloksia palvelujen saavutettavuudesta vuosilta 1999, 2004 ja 2008*

Tutkimustulokset perustuvat Tilastokeskuksen tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimukseen, jonka yhteydessä kysyttiin myös palvelujen etäisyyksistä vuosina 1999, 2004 ja 2008. Näissä tutkimuksissa haastateltiin kunakin vuonna kolmen tuhatta 15–74-vuotiasta henkilöä. Haastattelussa kysyttiin muun muassa, paljonko vastaajan kotoa on matkaa eräisiin palvelutoimipaikkoihin.

Kyselyn tulokset perustuvat vastaajan omaan arvioon, eikä kysymyksessä annettu reittivalintaohjeita. Useimmat lienevät arvioineet matkan sen mukaan, paljonko kilometrejä kertyy lyhyintä liikennereittiä kulkien eikä linnuntietä paitsi ehkä haja-asutusalueilla. Seuraavaksi kuvaillaan, miten etäisyydet kotoa sellaisiin arkisiin palveluihin kuin postitoimipaikkaan ja kirjastoon ovat muuttuneet ajanjaksona 1999–2008.

8.3 Postimatka

Useimmilla oli enemmän matkaa kotoa postitoimipaikkaan vuonna 2008 kuin vuonna 1999. Keskimääräinen matka postitoimistoon kasvoi enemmän vuosina 1999–2004 kuin vuosina 2004–2008. Taulukossa 8.1 on esitetty postin etäisyyden muutos ajanjaksona 1999–2008 kokonaisuudessaan tasolla ja taulukossa 8.2 etäisyys asuinpaikan taajama-asteen mukaan tilastollisen kuntaryhmittelyn mukaan vuonna 2008 (ks. tietolaatikko).

Alle puolen kilometrin postimatkat olivat vähentyneet, yli puolen mutta alle kahden kilometrin postimatkat pysyneet ennallaan, ja yli kahden kilometrin postimatkat olivat lisääntyneet aikana 1999–2008. Alle kahden kilometrin etäisyys postin toimipaikkaan oli likimain kuudella kymmenestä ja alle puolen kilometrin etäisyys joka viidennellä vuonna 2008. Vähintään 10 kilometrin matka postiin ei ollut sen useammalla vuonna 2008 kuin vuonna 1999. (taulukko 8.1)

Kaupunkimaisissa kunnissa alle kahden kilometrin etäisyys postiin oli 80 prosentilla talouk-

Taulukko 8.1
Asuinpaikasta postiin kilometrejä vuosina 1999, 2004 ja 2008, prosenttia 15–74-vuotiaiden kotitalouksista

	1999	2004	2008
alle 0,5 km	26	22	20
0,5–1,9 km	42	40	41
2,0–9,9 km	25	32	33
10– km	7	6	6
Yhteensä	100	100	100

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksen erillisosiot 1999, 2004 ja 2008.

Taulukko 8.2
Asuinpaikasta postiin kilometrejä kuntaryhmittelyn mukaan 2008, prosenttia 15–74-vuotiaiden kotitalouksista

	alle 0,5 km	0,5–1,9 km	2,0–9,9 km	10– km	Yhteensä
Kaupunkimaiset kunnat	29	51	20	0	100
Taajaan asutut kunnat	20	45	34	1	100
Maaseutumaiset kunnat	16	35	39	10	100
Kaikki	20	41	33	6	100

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksen erillisosio 2008.

Tilastollinen kuntaryhmittely on Tilastokeskuksessa kehitetty kaupunkimaisuuden kuvaaja, joka on ollut käytössä vuodesta 1989 lähtien. Se jakaa kunnat taajamaväestön osuuden ja suurimman taajaman väkiluvun perusteella kaupunkimaisiin, taajaan asutuihin ja maaseutumaisiin kuntiin.

Kaupunkimaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 90 prosenttia asuu taajamissa tai suurimman taajaman väkiluku on vähintään 15 000.

Taajaan asuttuja kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia, mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on vähintään 4 000 mutta alle 15 000.

Maaseutumaisia kuntia ovat kunnat, joiden väestöstä alle 60 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 15 000, sekä kunnat, joiden väestöstä vähintään 60 prosenttia mutta alle 90 prosenttia asuu taajamissa ja suurimman taajaman väkiluku on alle 4 000 (<http://tilastokeskus.fi/meta/luokitukset/kuntaryhmittely/001-2008/index.html>).

sista, taajaan asutuissa kunnissa 65 prosentilla ja maaseutumaisissa kunnissa 51 prosentilla talouksista (taulukko 8.2). Alle kahden kilometrin etäisyydellä eli kohtuullisen kävelymatkan päässä posti oli pääkaupunkiseudulla 83 prosentilla, muissa yli 75 000 asukkaan kaupungeissa 70 prosentilla sekä muissa kaupungeissa tai maaseudulla 52 prosentilla kotitalouksista vuonna 2008. Matkaan kuluva aika ei ole suoraan verrannollinen toimipaikan etäisyyteen, sillä liikennereitit vaihtelevat asuin ympäristön mukaan.

Postilla on ollut meneillään toimipaikkaverkon uudistus, jossa postin omia toimipaikkoja on siirretty etenkin pienissä kunnissa paikallisille yrittäjille päivittäistavarakaupan tai muun liikeyrityksen yhteyteen asiamiesposteiksi. Uudistus saattaa ilmetä tutkimustuloksissa postimatkojen yliarviointeina, koska vastaaja ei ole ehkä aina tiennyt sitä, että postin toiminnot on siirretty muihin tiloihin asiamiespostin hoidettavaksi.

8.4 Kirjastomatka

Jokaisessa kunnassa on vähintään yksi kirjasto. Suomalainen kirjastoverkko on edelleen hyvin laaja, vaikka se onkin supistunut jo jonkin aikaa. Vuonna 2007 pääkirjastoja oli toiminnassa 386 kappaletta, joka oli noin kymmenesosa vähemmän kuin vuonna 2000. (Kulttuuritilasto 2007) Monista entisistä pääkirjastoista on tullut sivukirjastoja kuntaliitosten takia. Vuoden 2004 jälkeen sivukirjastojen määrä on pysynyt jokseenkin muuttumattomana (Suomen yleisten kirjastojen tilastot). Kirjastopalvelujen järjestämisen lähtökohdat ovat hyvin erilaiset väestömäärältään, taajama-asteeltaan ja alueeltaan erilaisissa kunnissa. Itä- ja Pohjois-Suomessa on alueeltaan laajoja kuntia, joissa on vain yksi kirjasto. Tällaisissa kunnissa kirjastoautopalveluilla on ensiarvoisen tärkeä merkitys. (Kirjastolehti 5/2008) Syrjäseutujen kirjastopalveluja on heikentänyt kirjastoautojen määrän väheneminen tällä vuosikymmenellä (Kulttuuritilasto 2007).

Kirjastojen väheneminen tietää kirjastoasiakkaalle pidempiä kirjastomatkoja; useimmilla oli enemmän matkaa kotoa kirjastoon vuonna 2008 kuin vuonna 1999. Keskimääräinen matka kirjastoon oli pidentynyt jokseenkin yhtä paljon vuosina 2004–2008 kuin vuosina 1999–2004. Kirjastomatkojen muutosta ilmentää se, että joka toisella oli alle kaksi kilometriä kirjastoon vuonna 2008, kun vuonna 1999 näin lyhyt kirjastomatka oli kahdella kolmesta. (taulukko 8.3)

Alle puolen kilometrin kirjastomatka oli 23 prosentilla kotitalouksista vuonna 1999, 19 prosentilla vuonna 2004 ja 16 prosentilla vuonna 2008. Kirjastojen väheneminen näkyy myös vähintään kahta kilometriä pidempien etäisyyksien lisääntymisenä, mutta vähintään neljän kilometrin matka kirjastoon ei ollut useammalla vuonna 2008 kuin vuonna 2004.

Vuonna 2008 kaupunkimaisissa kunnissa kirjastoon oli korkeintaan puolen kilometrin matka joka neljännellä ja maaseutumaisissa kunnissa joka kahdeksannella taloudella. Maaseutumaisissa kunnissa vähintään 10 kilometrin kirjastomatka oli joka seitsemännellä taloudella, kun taas kau-

Taulukko 8.3

Asuinpaikasta kirjastoon kilometrejä vuosina 1999, 2004 ja 2008, prosenttia 15–74-vuotiaiden kotitalouksista

	1999	2004	2008
alle 0,5 km	23	20	16
0,5–1,9 km	41	37	39
2,0–9,9 km	28	35	37
10– km	8	8	8
Yhteensä	100	100	100

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksen erillisosiot 1999, 2004 ja 2008

Taulukko 8.4

Asuinpaikasta kirjastoon kilometrejä kuntaryhmittymisen mukaan 2008, prosenttia 15–74-vuotiaiden kotitalouksista

	alle 0,5 km	0,5–1,9 km	2,0–9,9 km	10– km	Yhteensä
Kaupunkimaiset kunnat	24	45	30	1	100
Taajaan asutut kunnat	17	45	35	3	100
Maaseutumaiset kunnat	12	34	40	14	100
Kaikki	16	39	37	8	100

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksen erillisosio 2008

punkimaisissa kunnissa näin pitkä kirjastomatka oli ani harvalla (taulukko 8.4).

Alle kahden kilometrin etäisyydellä eli kohdullisen kävelymatkan päässä kirjasto oli pääkaupunkiseudulla 74 prosentilla, muissa yli 75 000 asukkaan kaupungeissa 64 prosentilla sekä muissa kaupungeissa tai maaseudulla 47 prosentilla kotitalouksista vuonna 2008.

Tutkimuksessa ilmeni, että keskimääräinen postimatka vaihtelee asuinpaikan kaupungistumisasteen mukaan selvästi enemmän kuin kirjastomatka. Tämä pätee 0,5–9,9 kilometrin etäisyyksiin, mutta ei enää vähintään 10 kilometrin etäisyyksiin.

8.5 Verkkopalvelujen käyttö

Posti ja kirjasto ja monet muut tahot tarjoavat asiakkailleen palveluja nykyään myös verkon kautta. Verkkopalvelujen tarjonta on monipuolistunut kuluvana vuosikymmenenä, ja mahdollisuudet verkkopalvelujen käyttöön ovat lisääntyneet sitä mukaa kun internetiä käyttää yhä useampi. Verkkoasiointi täydentää, korvaa tai uudistaa asiointia, joka tapahtuu tiettyyn aikaan (virastojen aukioloajat), tietyssä paikassa (asiointitila) ja tietyllä tavalla (henkilökohtainen käynti, posti, puhelin, faksi). Saavutettavuuden käsite löyhentyy verkkopalvelujen käyttömahdollisuuden takia; palvelutoimipaikan etäisyys, liikenneyhteydet ja matka-aika menettävät merkitystään, jos ei tarvitse käydä asioimassa toimipaikassa, vaan voi asioida tietokoneelta. Myös puhelinasiointi on aikanaan vähentänyt tarvetta käydä asiakaspalvelussa.

Verkkopalvelujen käytön yleistymisestä on monenlaisia esimerkkejä. Vuonna 2006 internetiä käyttäneistä kuusi kymmenestä eli kaikkiaan noin kaksi miljoonaa henkilöä oli joskus käynyt kunnan, valtion laitosten tai Kansaneläkelaitoksen internetsivuilla. Tiedonhakuja viranomaisten internetsivuilta oli tehnyt useampi kuin joka toinen internetikäyttäjä ensimmäisten kuukausien aikana vuonna 2008. Suosituimpia julkishallin-

non internetsivuja ovat oman asuinkunnan sivut, työ- ja elinkeinoministeriö, verottaja, Kela ja kirjastot.

Pankkien verkkoasiointipalvelut ovat saavuttaneet huikean suosion muutamassa vuodessa. Verkkopankissa asioi 50 prosenttia 15–74-vuotiaasta väestöstä vuonna 2004, mutta jo 72 prosenttia vuonna 2008. Internetin käyttäjistä melkein yhdeksän kymmenestä asioi verkkopankissa.

Itella Oyj:n tutkimuksen mukaan Postin verkkopalvelua käyttää 42 prosenttia internetiä viikoittain käyttävistä suomalaisista. Posti.fi -sivusto on yksi käytetyimmistä sähköisistä hyötypalveluista. NetPosti on Itellan maksuton verkkopalvelu, jonka kautta kuluttaja voi hoitaa asioitaan.

Kirjastojen verkkosivuilla voi tehdä aineistohakuja, esittää aineistohankintoja, ja varata kirjastosta internetajan. Kirjastossa oli käyttänyt internetiä 8 prosenttia väestöstä vuonna 2008. internetikäyttäjistä 25 prosenttia ja koko väestöstä 18 prosenttia oli etsinyt kirjastosta kirjoja tai muuta lainattavaa materiaalia internetin välityksellä alkuvuonna 2004. (Tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimukset 2004–2008) Kirjastoaineistoja hakeneiden osuus lienee sittemmin ollut kasvussa.

8.6 Palvelurakenteen muutos

Mitä seuraamuksia sitten voi olla verkkopalvelujen käytön yleistymisellä ja perinteisten asiakaspalvelujen heikentyneellä saavutettavuudella? Kytö (2007) arvelee, että pahimmillaan verkkopalvelujen lisääntyminen ja perinteisten palvelujen katoaminen voi tehdä syrjäseuduista asuin-kelvottomia.

Palveluverkoston harvenemisen haitat näkyvät ensin sellaisten maaseudun haja-asutusalueilla asuvien pienituloisten kuluttajien arjessa, joilla ei ole varaa sähköisten palvelujen käyttöön. Palveluntarjonnan kehittyminen itsepalvelua suosivaksi saattaa aiheuttaa alueellista epätasa-arvoa ja vaikuttaa asuinpaikan valintaan. Liikenneyhteyk-

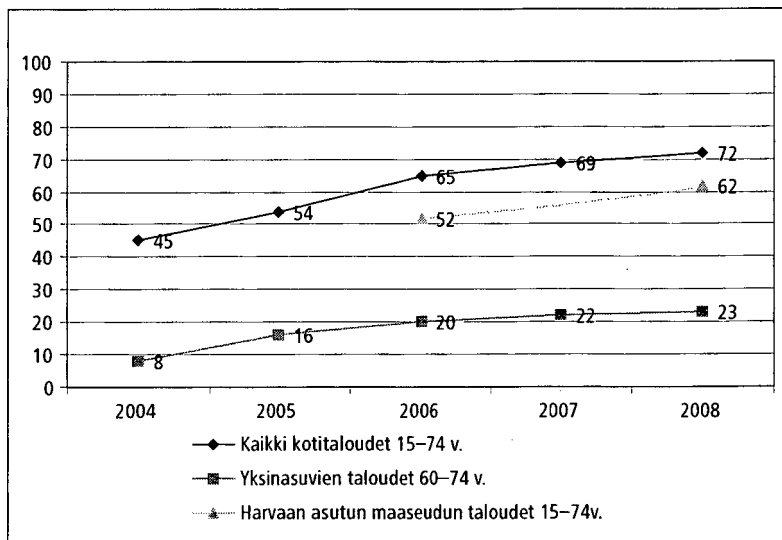
sien toimivuus korostuu tällöin entisestään. Palveluntarjonnan eriytyminen kiihdyttäneekin maan sisäistä valikoivaa muuttoliikettä, mikä voi johtaa alueelliseen syrjäytymiskiarteeseen. (ks. Kytö 2007 ja Tuorila 2007)

Tässä tutkimuksessa esitettyjen tulosten perusteella ei voida päätellä, onko verkkopalvelujen lisääntyminen aiheuttanut tavanomaisen palveluntarjonnan heikkenemistä vai päinvastoin tai onko niillä mitään yhteyttä. Jos palveluntarjonnan saatavuus vaikuttaa muuttoliikkeeseen, saattaa siitä aiheutua kierre, jonka tuloksena palveluntarjonta supistuu jo autioituvilla alueilla, mikä taas voimistaa muuttoliikettä.

8.7 Internetin käyttömahdollisuus kotona

Verkon kautta voi asioida mistä tahansa asuinalueelta, kunhan vain on käytettävissä verkkoyhteys. Internet-yhteys oli kotikäytössä 80 prosentilla 16–74-vuotiaasta väestöstä ja 72 prosentilla kotita-

lousista alkuvuonna 2008. Toisaalta joka viidennellä 16–74-vuotiaalla ja melkein joka toisella 60–74-vuotiaasta ei ole sen kotikäyttömahdollisuutta. Perhetalouksilla on internet-yhteys muita

Kuvio 8.1
Internet-yhteys kotitalouksissa vuosina 2004–2008, prosenttia kaikista talouksista, 60–74-vuotiaiden yksinasuvien talouksista ja harvaan asutun maaseudun talouksista (harvaan asutun maaseudun talouksista tiedot vain vuosilta 2006 ja 2008)

Lähde: Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2004–2008

useammin. Yksinasuvien 60–74-vuotiaiden talouksista internet-yhteys on vain joka neljännellä. (Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimus 2008).

Eläkeikäiset asuvat kauempana taajamasta ja siellä sijaitsevista palveluista kuin työlliset ja opiskelijat. Väestön keski-ikä on korkeampi harvaan asutuilla kuin taajaan asutuilla alueilla. Maaseutumaisissa kunnissa asuvilla oli internet-yhteys vähän harvemmillä kuin kaupunkiseuduilla asuvilla vuonna 2008. 60–74-vuotiaista taajaan asutuissa kunnissa asuvien talouksissa 47 prosentilla oli internet-yhteys ja maaseutumaisissa kunnissa asuvien talouksissa 37 prosentilla, mikä tosin sekkin on paljon enemmän kuin muutama vuosi sitten (Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimukset 2003–2008). Useimmille on mahdollista käyttää internetiä muuallakin kuin kotona. Haja-asutusalueilla asuvien iäkkäiden, etenkin yksin asuvien, arkinen

asiointi vaikeutuu, jos palvelupisteitä lakkautetaan ja jos mahdollisuuksia verkkoasiointiin ei ole.

Eivät kaikki ole edes kiinnostuneita käyttämään internetiä. Keväällä 2006 tehdyssä tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksessa enemmistö internetiä käyttämättömistä yli 50-vuotiaista oli sitä mieltä, että mikään ei motivoi internetin käyttöön, koska ei ole kiinnostusta tai koska ei kuitenkaan oppisi käyttämään. Joku kiteytti, että alkaisi käyttää internetiä, jos kansantajuisesti pystyttäisiin opettamaan ja että jos maailma teknistyy, niin kai siihenkin on pakko oppia. Jotkut totesivat, että asioivat mieluummin itse pankeissa sosiaalisen kanssakäymisen vuoksi tai että muut hoitavat internet-asiat. Internetin käyttäjäksi houkuttivat nettipankissa asiointi ja yhteydenpito sähköpostin kautta.

8.8 Asiointimatkoissa alueellista vaihtelua

Uusien tutkimusten mukaan päivittäistavara-kaupan, postin, kirjaston, pankin ja terveyskeskuksen palvelut on haettava keskimäärin kauempaa kuin vuosikymmen sitten (Tieto- ja viestintäteknikan käyttötutkimuksen erillisosiot 1999, 2004 ja 2008). Asiointimatkat ovat pisimmät harvaan asutuilla seuduilla, mutta ne ovat kasvaneet suhteellisesti eniten taajaan asutuissa kunnissa. Kaupunkimaisissa kunnissa ja maaseutumaisissa kunnissa asiointimatkojen kasvu on ollut suhteellisesti hitaampaa.

Nykyaikainen palveluyhteiskunta suosii itsepalvelujen käyttämistä, jolloin asioita voi toimittaa

palveluajan ulkopuolella. Useimmat palvelut eivät kuitenkaan ole irrotettavissa ajasta ja paikasta eivätkä sellaisina tarjottavissa verkon kautta. Tästä on esimerkki kirjastopalvelut. Kirjastoilla on verkon kautta toimivia aineistojen lainaus- ja hakupalveluja, joilla on runsaasti käyttäjiä, mutta tavanomaisille kirjastopalveluille riittää kysyntää.

Ankea tulevaisuudenkuva ainakin haja-asutusalueilla on, että monien peruspalvelujen, kuten opetustoimen, sosiaali- ja terveyspalvelujen, postin, kirjaston ja kaupan, kohtuullinen saavutettavuus kyseenalaistuu, jos palvelutoimipaikat vähenevät.

Kirjallisuus ja muut lähteet

- Aalto-Matturi, Satu (2008) Suomi sijalla 45, miten suomalaista e-demokratiaa tulisi vahvistaa. www.lastenparlamenttiyhdistys.fi/videot/aalto-matturi_lyhyt/atflashvideo_view
- Aro, Timo (2007) Valikoiva muuttoliike osana pitkän aikavälin massamuuttokehitystä. *Yhteiskuntapolitiikka* 2007:4
- Eskola, Katarina (1990) Lukijoiden kirjallisuus Sinuhesta Sonja O:hon. Tammi. Helsinki
- Eurostatin tietokanta, science and technology. <http://epp.eurostat.ec.europa.eu>
- Hanifi, Riitta (2007) Suomalaiset luottavat klassikoihin. *Hyvinvointikatsaus* 2/2007. Tilastokeskus
- Hatakka, Mari (2008) Suositulla nettiyhteisöllä on monta nimeä Naamakirja, Naamala, Naamis ja Lätkykirja. *Hiidenkivi* 1/2008
- Heikkinen, Mikko-Pekka (2008). Perunasäkit pois verkkokeskustelusta, välihuomio. *Helsingin Sanomat* 27.12.2008
- Hiltunen, Eeva (2008) Arvioinnin tuloksia: Kirjastopalvelujen saatavuus. *Kirjastolehti* 5/2008
- Hujanen, Erkki (2002) Sanomalehden tilaamattomuus. Teoksessa *Joukkoviestimet – Finnish mass media 2002*. SVT. Kulttuuri ja viestintä 2002:3. Tilastokeskus. Helsinki
- Itella Oyj (2008) Itella tutkii ja kehittää Postin verkkopalvelun käytettävyyttä. Itellan tiedote 9.4.2008. <http://www.itella.fi/group/>
- Joukkoviestimet – Finnish mass media 2006. Kulttuuri ja viestintä 2004. Tilastokeskus
- Kulttuuritilasto (2007) Tilastokeskus
- Kuntaliitto (2008) Kuntalaistutkimus. www.kunnat.net
- Kytö, Hannu (2007) Verkkopalvelujen turvallisuus kuluttajan näkökulmasta. Teoksessa: *Kuluttajat kehittäjinä. Miten asiakkaat vaikuttavat palvelumarkkinoilla?* Toim. M. Lammi & R. Järvinen & J. Leskinen, J. *Kuluttajatutkimuskeskuksen vuosikirja* 2007
- Kytö, Hannu & Väliniemi, Jenni (2007) *Kauas kauppa karkaa – vai karkaako? Päivittäistavarakaupan rakennemuutos Suomessa vuosina 2003–2005*. Julkaisuja 3/2007. *Kuluttajatutkimuskeskus*
- Mannermaa, Mika (2008) Verkkodemokratia ja tulevaisuus?
- www.lastenparlamenttiyhdistys.fi/opetusmateriaalit/Verkkodemokratia_Suomessa
- Muistio tietoyhteiskuntaohjelmalle suomalaisten tieto- ja viestintätekniiikan käytöstä ja siihen suhtautumisesta marraskuussa 2005. Tilastokeskus. www.tietoyhteiskuntaohjelma.fi/esittely/fi_FI/raportit_ja_selvitykset/_files/74706466515518450/default/ty_tilastotutkimus_05.pdf
- Myrskylä, Pekka (2007) Kaupungit kasvavat sisältäpäin. *Tieto&trendit* 14/2007. Tilastokeskus
- Nieminen, Hannu (2008) Ketä varten e-demokratiaa ja e-osallistumista? e-demokratismi vs. realismi. www.lastenparlamenttiyhdistys.fi/videot/nieminen_lyhyt/atflashvideo_view
- Nurmela, Juha, Parjo, Lea ja Sirkkiä, Timo (2006) Kansalaisesta e-kansalainen. Tilastotutkimusten tuloksia suomalaisten tieto- ja viestintätekniiikan käytöstä 1996-2005. *Katsauksia* 2006/1. Tilastokeskus. Helsinki
- Pekola-Sjöblom, Marianne & Helander, Voitto & Sjöblom Stefan (2006) *Kuntalainen – kansalainen*. Tutkimus kuntalaisten asenteista ja osallistumisesta 1996-2004. *KuntaSuomi 2004 – tutkimuksia* nro 56. Acta nro 182
- Pessala, Heli (2008) Sähköisiä kohtaamisia: Suomalaisen yhteiskunnallinen osallistuminen internetissä. *Viestinnän laitoksen tutkimusraportteja* 12/2008. Helsingin yliopisto
- Pyykkönen, Piritta (2008) MySpace ja Facebook yhteisöllisyyden rakenteistajana. Tampereen Yliopisto
- Salminen-Nikander, Kirsti (2008) *Tyttökulttuurin pitkät kaaret*, Kirja-arvio, Suomen Kansantietouden Tutkijaseura ry, 2008. www.elore.fi/arkisto/2_08/sal2_08.pdf
- Sauri, Tuomo (2005) Lukeminen. Teoksessa *Liikkainen, Mirja, Hanifi, Riitta ja Hannula, Ulla (toim.) Yksilöllisiä valintoja, kulttuurien pysyvyyttä. Vapaa-ajan muutokset 1981–2002*. Tilastokeskus
- Sirkkiä, Timo (2009) Useiden palvelujen saavutettavuus heikentynyt kymmenessä vuodessa. *Kuntapuntari* 2008/5. Tilastokeskus
- Suomen yleisten kirjastojen tilastot. Opetusministeriö. <http://tilastot.kirjastot.fi>
- Tieto- ja viestintätekniiikan käyttötutkimukset 1999–2008. Tilastokeskus
- Tuorila, Helena (2007) Itsepalvelu rapauttaa palvelukulttuuria. *Futura* 2007:4
- Väestö- ja kuolemansyytilastot. Tilastokeskus. <http://tilastokeskus.fi/til/muutl>

Liite 1 Laatuseloste

Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta -hankkeessa on tehty vuosina 1996 ja 1999 laajat väestökeskusrekisteristä poimittuihin satunnaisotoksiin perustuvat käyntihaastattelut. Vuonna 2002 aineisto kerättiin Tilastokeskuksen vapaa-aikatutkimuksen yhteydessä. Vuodesta 2003 lähtien haastatteluaineisto on kerätty vuosittain tehtävinä puhelinhaastatteluina. Siitä alkaen tutkimus on ollut pääosaltaan EU-harmonisoitu sisältäen yleiseurooppalaisten indikaattorien laadinnan edellyttämät kysymykset ja lisäksi kotimaisten tietoyhteiskunnan kehityksestä kiinnostuneiden tahojen kanssa sovittuja kysymyksiä. Tässä kuvataan vuoden 2008 tiedonkeruuseen liittyvät keskeiset seikat.

Suurin osa tutkimuskysymyksistä oli henkilökohtaisia, osa kuitenkin liittyy koko kotitalouteen. Näin ollen tutkimuksessa oli kaksi perusjoukkoa: yksityiskotitaloudet ja niiden jäsenet. Yksittäisten henkilöiden otanta tehtiin alueellisen kattavuuden saavuttamiseksi systemaattisella satunnaisotoksella 16 vuotta täyttäneestä väestöstä asuinpaikan mukaan.

Keväällä 2008 tehdyn tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimuksen perusjoukot koostuivat vähintään 16 vuotta täyttäneestä väestöstä. Haastateltavat olivat kotona asuvia suomen- ja ruotsinkielisiä henkilöitä. Otoksia oli kaksi, joissa oli yhteensä 4 540 henkilöä, joista 16-74-vuotiaita oli 4 300 ja yli 74-vuotiaita 240. Haastattelut tehtiin Tilastokeskuksen puhelinhaastatteluihin

erikoistuneessa CATI-keskuksessa huhtikuusta kesäkuuhun. Muutamaa viikkoa ennen haastattelua vastaajille lähetettiin saatekirje, jossa esiteltiin lyhyesti haastattelun sisältö, tarkoitus ja tietosuojaan liittyvät seikat.

Tutkimuksen vastauskato oli jokseenkin samaa tasoa kuin kahden edellisen vuoden haastattelussa, ja hyväksyttävää vastauksia oli yhteensä 3 043. Kun otoksesta vähennetään 24 tapauksen ylipeitto, tulee vastausosuudeksi 67,2 prosenttia. Tavoittamatta jääneet (ml. puhelimettomat) muodostivat kadosta 57 prosenttia, kieltäytyneitä oli noin 33 prosenttia ja loput muista syistä kadoksi jääneitä osin hylättyjä vastauksia.

Tutkimusaineisto painotettiin vastaamaan koko maan väestöä ja kotitalouksia ottaen huomioon vastauskadon. Henkilöpainotuksessa taulukoitiin sekä vastanneiden että väestön lukumäärätiedot sukupuolen, iän, alueen sekä tilastollisen kuntaryhmitymyksen mukaan. Kotitalouksien sisältymistodennäköisyyksien perusteena käytettiin tulonjakotilastosta saatuja jakautumia kotitalouden koon mukaan ja määrän mukaan NUTS3-aluealuokissa.

Kotitalouden sisältymistodennäköisyys on suorassa suhteessa asuntokunnan 16 vuotta täyttäneiden henkilöiden lukumäärään. Peruspaino laskettiin tulonjakotilastosta saatuihin tietoihin kotitalouksien jakautumisesta talouden koon ja aluejaon mukaan.

Liite 2 Taulukot vuodelta 2008

Tähän taulukkoon on koottu vuoden 2008 keväällä tehdyn puhelinhaastattelututkimuksen vastausjakautumat. Taulukoissa on esitetty prosenttiosuuksina, kuinka moni suomalainen kuuluu kysymykseen vastanneiden joukkoon, kun otos on korotettu koko maan tasolle katokorjattuna painokertoimella. Osa kysymyksistä on esitetty laitteiden käytön tai muun perusteen mukaan rajatulle ryhmälle, siksi perusjoukot vaihtelevat kysymyksittäin. Kysymysten esityshehdot ovat näkyvissä ao. kohdissa. Kotitalouksien laitevarantokysymykset ja muut kotitalouskysymykset on taulukoitu ikäryhmän, kotitalouden koon ja

asuinpaikan taajamaluokan mukaan. Henkilökysymykset on taulukoitu vaihtelevasti ikäryhmän, sukupuolen, väestöryhmän ja asuinpaikan taajamaluokan mukaan. Tutkimusta varten poimittiin noin 4 500 henkilön satunnaisotos 16 vuotta täyttäneestä väestöstä ilman yläikärajaa. Vastaukset on esitetty pääosin ikäryhmässä 16–74-vuotiaat, jotka haastatellaan joka vuosi. Haastateltuja oli kaiken kaikkiaan 3 043. Kato oli 33 prosenttia.

Kotitalouskysymykset

Laitevarannot ja internet-yhteydet

K40

Onko taloutenne käytössä tietokone?

Mukaan Ei lasketa pelikoneita, kuten PlayStation, Nintendo, Xbox jne.

Vastaajan ikä	% -osuus kaikista talouksista	
	Kyllä	Ei
16–24v.	94	6
25–34v.	94	6
35–44v.	90	10
45–54v.	80	20
55–64v.	64	36
65–74v.	36	64
74–v.	8	92
Taloudessa 1 hlö	58	42
Taloudessa 2 hlöä	78	22
Taloudessa 3 hlöä	95	5
Taloudessa 4+ hlöä	98	2
Pääkaupunkiseutu	82	18
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	78	22
Kaupunkimaiset kunnat	75	25
Taajaan as/maaseutum. kunnat	72	28
Kaikki 16–74v.	76	24

Onko taloutenne käytössä:

Vastaajan ikä	% -osuus kaikista talouksista			
	K40k1 Pöytätietokone?	K40k2 Kannettava tietokone?	k40k3 Kämmentietokone (PDA) tai matkapuhelin, jossa on kirjainnäppäimistö? (esim. communicator)	k40k4 Pelikonsoli? (PlayStation, Xbox, Nintendo tms.)
16–24v.	62	57	9	44
25–34v.	61	62	19	37
35–44v.	68	56	18	49
45–54v.	60	43	12	27
55–64v.	45	32	7	8
65–74v.	27	14	2	2
74–v.	6	2	0	1
Taloudessa 1 hlö	33	33	6	12
Taloudessa 2 hlöä	56	41	10	17
Taloudessa 3 hlöä	72	56	16	49
Taloudessa 4+ hlöä	80	62	20	66
Pääkaupunkiseutu	53	55	19	27
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	55	44	10	27
Kaupunkimaiset kunnat	53	39	10	25
Taajaan as/maaseutum. kunnat	52	40	8	28
Kaikki 16–74v.	53	43	14	27

K44

Onko teillä kotona internetyhteys?

Vastaajan ikä	% -osuus kaikista talouksista	
	Kyllä	Ei
16–24v.	90	10
25–34v.	93	7
35–44v.	86	14
45–54v.	75	25
55–64v.	60	40
65–74v.	33	67
74–v.	6	94
Taloudessa 1 hlö	53	47
Taloudessa 2 hlöä	75	25
Taloudessa 3 hlöä	93	7
Taloudessa 4+ hlöä	97	3
Pääkaupunkiseutu	81	19
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	75	25
Kaupunkimaiset kunnat	70	30
Taajaan as/maaseutum. kunnat	68	32
Kaikki 16–74v.	72	28

Onko taloutenne internetyhteys:

Vastaajan ikä	% -osuus kaikista talouksista			
	K44_1 Pöytätietokoneen kautta?	K44_2 Kannettavan tietokoneen kautta?	K44_4 Pelikonsolin kautta?	K44_5 PDA:n kautta?
16–24v.	58	51	7	7
25–34v.	57	58	5	13
35–44v.	64	52	6	14
45–54v.	56	40	3	6
55–64v.	39	29	0	4
65–74v.	23	13	0	0
74–v.	4	2	0	0
Taloudessa 1 hlö	28	31	2	4
Taloudessa 2 hlöä	52	38	1	6
Taloudessa 3 hlöä	69	51	5	11
Taloudessa 4+ hlöä	76	59	8	15
Pääkaupunkiseutu	50	52	5	14
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	51	40	4	6
Kaupunkimaiset kunnat	48	36	3	6
Taajaan as/maaseutum. kunnat	48	36	2	5
Kaikki 16–74v.	49	40	3	7

K461

Käytetäänkö taloudessanne internetyhteyden:

Kaikki kotitalouden käyttämät internet-yhteydet. Ei ole merkitystä käytetäänkö internetyhteyttä vai ei.

	% -osuus kaikista talouksista
Tavallista lankapuhelinmodeemia tai ISDN-liittymää	6
ADSL- tai muuta DSL-tyyppistä laajakaistaliittymää (lankaverkon kautta)	51
Kaapeli(televisio)-verkon liittymää	7
Langatonta yhteyttä kodista yleiseen wlan-verkkoon	7
Matkapuhelinta GPRS-liittymän kautta	3
Matkapuhelinta UMTS- tai 3G -liittymän kautta	4
Vai jotain muuta yhteyttä	1
EOS	4

tyko10

Onko koti-internetyhteytenne työnantajan maksama tai Teille muuten ilmainen esimerkiksi luottamustoimen vuoksi?

Vastaajan ikä	% -osuus kaikista talouksista	
	Kyllä	Ei
16–24v.	6	94
25–34v.	15	85
35–44v.	15	85
45–54v.	10	90
55–64v.	4	96
65–74v.	0	100
Kaikki 16–74v.	8	92

K92

Onko teillä asunnossa sisäinen langaton verkko?

Langattomassa asunnon sisäverkossa on tukiasema, johon tietokone on langattomassa yhteydessä

Vastaajan ikä	%osuus kaikista talouksista		EOS
	Kyllä	Ei	
16–24v.	28	69	3
25–34v.	41	58	1
35–44v.	34	64	2
45–54v.	23	75	2
55–64v.	13	83	4
65–74v.	5	93	2
Kaikki 16–74v.	23	75	2

k13_1 – k13_9

Vaikuttavatko seuraavat seikat paljon, jonkin verran vai ei lainkaan siihen, että kotonanne ei ole internetiä?

Vastaajan ikä	%osuus talouksista, joilla ei ole kotona internet-yhteyttä							
	Paljon		Jonkin verran		Ei ollenkaan		EOS	
	16–74 v.	74–v.	16–74 v.	74–v.	16–74 v.	74–v.	16–74 v.	74–v.
Internet on käytössä muualla	20	6	17	5	62	85	1	4
Kotiin ei haluta internetiä	45	65	13	4	40	29	2	3
Internet ei tunnu tarpeelliselta	50	79	17	5	31	11	2	4
Laitteet ovat liian kalliita	20	24	20	19	57	43	3	13
Käyttö on liian kallista	19	22	17	15	56	44	8	19
Käyttötaidot ovat puutteelliset	30	59	21	13	47	22	2	6
Yksityisyys tai tietoturva huolettavat	12	6	23	14	59	62	6	19
Fyysinen vamma estää internetin käytön	2	7	1	6	94	79	3	8
Jokin muu syy	11	8	3	1	74	77	12	15

Tietoturva

NE46Pm

Onko kotikoneessanne/koneissanne erillinen palomuuriohjelma:

Vastaajan ikä	%osuus talouksista, joilla internet-yhteys			EOS
	Kyllä	Luultavasti	Ei	
16–29v.	82	5	9	4
30–49v.	82	7	6	5
50–74v.	74	9	7	10
Kaikki 16–74v.	79	7	7	6

NE46Vt

Tehdäänkö kotikoneellenne tuleville sähköposteille automaattinen virustarkistus:

Vastaajan ikä	% -osuus talouksista, joilla internet-yhteys			
	Kyllä	Luultavasti	Ei?	EOS
16–29v.	62	13	16	8
30–49v.	76	11	6	7
50–74v.	70	12	7	12
Kaikki 16–74v.	70	12	9	9

NE17

Ovatko sähköposti- tai muut tietokonevirukset haitanneet viimeisen vuoden aikana tietokoneenne toimintaa tavalla, josta on aiheutunut tietovuotoja tai ajanhukkaa:

Vastaajan ikä	% -osuus talouksista, joka käyttänyt internetiä 3 kk kuluessa ja jolla kotona internet-yhteys tai tietokone			
	Ei kertaakaan	Kerran pari	Useammin?	EOS
16–29v.	76	19	4	1
30–49v.	77	16	4	3
50–74v.	82	12	5	1
Kaikki 16–74v.	79	15	4	1

In1

Kun teette tietokoneella tekstiä tai kuvia tai vastaavia, niin otatteko varmuuskopioita:

Vastaajan ikä	% -osuus talouksista, joka käyttänyt tietokonetta viimeisen vuoden kuluessa ja jolla kotona tietokone			
	Aina tai melkein aina	Joskus	Tuskin koskaan	Kysymys on aiheeton, koska ei säilytä tiedostoja tietokoneella?
16–29v.	28	37	33	2
30–49v.	27	35	33	5
50–74v.	24	27	40	9
Kaikki 16–74v.	26	31	36	7

In1b

Käytättekö varmuuskopiointiin:

Vastaajan ikä	% -osuus talouksista, jotka vastanneet kysymykseen In1 aina tai melkein aina tai joskus			
	Ulkoista kovalevyä?	Muistitikkaa (USB)?	CD:tä tai DVD:tä?	Verkkopalvelua?
16–29v.	40	74	60	16
30–49v.	48	65	70	20
50–74v.	39	64	58	14
Kaikki 16–74v.	41	67	60	16

Yksilökysymykset

Tietokoneen käyttö ja käyttöpaikat

K14u

Oletteko käyttänyt tietokonetta tammikuun alun jälkeen?

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	100	0
25–34v.	99	1
35–44v.	96	4
45–54v.	90	10
55–64v.	72	28
65–74v.	36	64
74–v.	3	97
Mies	86	14
Nainen	83	17
Pääkaupunkiseutu	91	9
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	85	15
Kaupunkimaiset kunnat	85	15
Taajaan as/maaseutum. kunnat	80	20
Kaikki 16–74v.	84	16

K17_1a – K17_5a

Oletteko käyttänyt tietokonetta tammikuun alun jälkeen:

	% -osuus koko väestöstä				
	Kotona	Työpaikalla	Koulussa tai oppilaitoksessa	Jonkun toisen kotona	Jossain muualla
16–24v.	95	25	59	68	31
25–34v.	94	70	21	56	28
35–44v.	89	71	12	28	23
45–54v.	83	68	10	17	19
55–64v.	61	37	5	14	14
65–74v.	31	1	1	7	7
Mies	80	48	17	32	21
Nainen	76	49	18	32	21
Pääkaupunkiseutu	86	59	21	37	27
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	79	51	21	39	25
Kaupunkimaiset kunnat	77	48	18	33	21
Taajaan as/maaseutum. kunnat	73	42	15	25	15
Kaikki 16–74v.	78	49	18	32	21

Internetin käyttö, käyttöpaikat ja käytön taajuus

K190v

Oletteko käyttänyt internetiä tammikuun alun jälkeen?

	%osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	100	0
25–34v.	99	1
35–44v.	95	5
45–54v.	88	12
55–64v.	67	33
65–74v.	33	67
74–v.	2	98
Mies	84	16
Nainen	82	18
Pääkaupunkiseutu	90	10
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	83	17
Kaupunkimaiset kunnat	83	17
Taajaan as/maaseutum. kunnat	78	22
Kaikki 16–74v.	83	17

K20

Oletteko käyttänyt internetiä tammikuun alun jälkeen:

	%osuus internetin käyttäjistä		
	Päivittäin tai lähes päivittäin	Viikoittain	Harvemmin?
16–24v.	88	10	3
25–34v.	87	10	3
35–44v.	83	13	4
45–54v.	75	20	5
55–64v.	72	19	9
65–74v.	60	26	15
Mies	81	15	4
Nainen	80	14	6
Pääkaupunkiseutu	89	8	3
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	84	14	3
Kaupunkimaiset kunnat	81	14	6
Taajaan as/maaseutum. kunnat	73	20	7
Kaikki 16–74v.	80	15	5

K20_1a – K20_6a

Oletteko käyttänyt internetiä tammikuun alun jälkeen:

	% -osuus koko väestöstä				
	Kotona?	Työpaikalla?	Koulussa tai oppilaitoksessa?	Jonkun toisen kotona?	Jossain muualla?
16–24v.	93	23	57	63	27
25–34v.	92	68	20	56	27
35–44v.	87	68	10	25	20
45–54v.	79	60	8	16	17
55–64v.	58	32	5	12	11
65–74v.	29	1	1	6	7
74–v.	2	0	0	1	1
Mies	77	44	16	29	20
Nainen	73	46	17	30	17
Pääkaupunkiseutu	85	58	19	36	25
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	76	48	20	37	21
Kaupunkimaiset kunnat	74	44	16	30	19
Taajaan as/maaseutum. kunnat	70	37	14	23	13
Kaikki 16–74 v.	75	45	17	30	19

K21_1 – K21_5

Oletteko ollut yhteydessä internetiin tammikuun alun jälkeen:

	% -osuus koko väestöstä				
	Kirjastosta?	Kunnan tai valtion virastosta tai palvelupisteestä?	Jonkin yhdistyksen tai yhteisön tiloista?	Internet-kahvilasta tai vastaavasta?	Kaupungilla tai muissa julkisissa tiloissa langattoman yhteyden kautta?
16–24v.	15	3	4	6	6
25–34v.	9	4	4	10	11
35–44v.	7	1	3	3	6
45–54v.	7	4	2	3	4
55–64v.	3	2	1	2	2
65–74v.	4	2	2	1	1
74–v.	0	0	0	0	0
Mies	6	3	4	5	8
Nainen	9	3	2	4	3
Pääkaupunkiseutu	10	4	4	7	10
Yli 100 000 asukkaan kaupungit	8	3	2	4	4
Kaupunkimaiset kunnat	7	3	2	4	5
Taajaan as/maaseutum. kunnat	6	2	3	3	3
Kaikki 16–74v.	8	3	3	4	5

Internetin käyttötarkoitukset

Oletteko käyttänyt internetiä tammikuun alun jälkeen yksityistarkoituksessa:

k24_01 – k24_12b

%-osuus internetiä 3 kk aikana käyttäneistä

	Kaikki 16–74v.	16–24v.	25–34v.	35–44v.	45–54v.	55–64v.	65–74v.
Sähköpostien lähettäminen tai vastaanotto	90	94	96	91	86	82	83
Tavaroita ja palveluita koskeva tiedonetsintä	88	89	95	92	86	79	76
Pankkiasiat	87	89	95	92	86	79	76
Matka- ja majoituspalvelujen selailu	70	60	73	73	73	68	68
Verkkolehkien lukeminen	69	64	74	73	69	68	58
Etsinyt sairauksiin, ravitsemukseen tai terveyteen liittyvää tietoa	62	58	69	65	60	56	54
Katsonut käyttäjien lähettämiä sisältöjä internetissä, esim. youtube, flickr	58	91	78	61	45	25	20
Tiedonhaku viranomaisten verkkosivuilta	56	46	69	64	54	47	43
Koulutus- ja kurssitarjonnan etsintä	44	59	50	46	42	26	16
Internetradion kuuntelu tai internettelevision katselu	40	53	52	40	28	26	25
Musiikin kuuntelu tai lataaminen verkosta tietokoneelle tai muuhun	39	70	52	35	24	14	18
Blogien lukeminen	38	51	49	32	30	27	32
Opiskeluun liittyvän tiedon etsintä	37	69	39	37	26	18	12
Pikaviestien käyttö	35	78	49	25	17	12	10
Ohjelmien lataaminen omalle tietokoneelle	32	45	43	32	23	19	13
Työn etsiminen tai työpaikkahakemusten lähettäminen	32	61	40	33	21	8	2
Viestien kirjoittaminen keskustelupalstoille tai uutisryhmiin	30	59	42	23	16	11	11
Rekisteröityneenä käyttäjänä ns. sosiaalisiin verkkopalveluihin, esim. Facebook, myspace, IRC-galleria	25	61	40	13	5	2	1
Käytettyjen tavaroiden ostaminen internetin tavarapörsseistä	23	29	33	24	18	12	9
Selainpohjaisten uutispalveluiden käyttö (esim. RSS)	23	31	28	22	20	14	11
Internet-puhelut	18	18	24	16	15	17	18
Omien tavaroiden, tuotteiden ja palvelujen myynti Internetin tavarapörsseissä	17	22	24	20	12	10	8
Verkko-opiskelu	17	34	20	14	11	8	3
Elokuvien ja videoklippien lataamiseen omalle koneelle	16	34	26	13	6	2	3
Pelien pelaaminen verkossa	14	40	12	10	4	5	4
Itse tuottamanne sisällön lataaminen mille tahansa sivustolle jakamista varten	11	20	17	9	7	5	3
Videoneuvottelu	10	13	12	9	8	6	12
Jonkin verkkojulkaisun tai uutispalvelun vakituinen tilaaminen	9	6	13	11	10	7	4
Pelien lataaminen verkosta tietokoneelle	9	21	8	7	5	3	3
Käyttänyt ns. vertaisverkkoa elokuvien tai musiikin yms. vaihtaminen	7	20	13	5	0	0	0
Podcasting -palvelun käyttäminen	5	9	9	5	2	2	1
Oman blogien luominen tai ylläpito	5	8	10	3	2	1	2

k24_15, k24_16, k24_17

	%osuus internetiä 3 kk aikana käyttäneistä						
	Kaikki 16–74v.	16–24v.	25–34v.	35–44v.	45–54v.	55–64v.	65–74v.
Tiedonhaku viranomaisten verkkosivuilta	56	46	69	64	54	47	43
Virallisten lomakkeiden lataamiseen tietokoneelle	38	34	46	42	37	34	26
Täytettyjen lomakkeiden lähettämiseen viranomaisille	22	18	28	25	21	19	8

K24_18b

Oletteko käyttänyt viimeisten 12 kuukauden aikana jotakin viranomaisten asiointipalveluja internetin kautta, joissa tarvitaan pankkitunnuksia, sirullista henkilökorttia tai käyttäjätunnus-salasana yhdistelmää? (esimerkiksi ajanvaraus, muuttolmoitus, verokortin muutospalvelu tms. Ei tarkoiteta verkkopankkia.)

	%osuus internetiä 12 kk aikana käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	42	58
25–34v.	49	51
35–44v.	38	62
45–54v.	28	72
55–64v.	23	77
65–74v.	8	92
Kaikki 16–74v.	35	65

tyko14b

Saitteko hoidettua kyseisen asian internetin kautta:

	%osuus kysymykseen k24_18b kyllä vastanneista			
	kokonaan	Osaksi	Ei lainkaan?	EOS
16–24v.	80	18	1	1
25–34v.	84	14	2	0
35–44v.	83	13	4	1
45–54v.	80	16	3	1
55–64v.	81	14	4	1
65–74v.	82	18	0	0
Kaikki 16–74v.	82	15	3	1

K27

Kuinka usein olette ladanneet musiikkia ja/tai elokuvia verkosta edellisten 3 kk aikana?

	%osuus internetiä 3 kk aikana käyttäneistä			
	Kaikki 16–74v.	16–29v.	30–49v.	50–74v.
Päivittäin	2	5	1	0
Viikoittain	5	14	3	1
Kuukausittain	8	16	8	1
Harvemmin	27	36	29	17
Kysymys ei ole ajankohtainen (vain kuunnellut musiikkia ja/tai katsellut filmejä)	54	29	56	75
Ei osaa sanoa	3	1	3	5

Uudet käytännöt aiempien käytäntöjen substituutteina

Oletteko korvannut:

k18a

Verkkouutisten lukemisella painettujen uutisten, sanomalehtien tai aikakauslehtien lukemista:

	% -osuus internetin käyttäjistä			
	Usein	Joskus	Ei lainkaan?	EOS
16–24v.	29	38	32	0
25–34v.	34	34	31	1
35–44v.	21	35	43	1
45–54v.	13	31	55	0
55–64v.	13	27	59	0
65–74v.	12	21	67	0
Mies	23	33	44	0
Nainen	21	33	45	1
Opiskelija	32	38	30	1
Työllinen	21	33	45	0
Eläkeläinen	19	27	53	0
Kaikki 16–74v.	22	33	45	0

k18b

Musiikkitiedostojen lataamisella CD-levyjen ostamista?

	% -osuus internetin käyttäjistä			
	Usein	Joskus	Ei lainkaan?	EOS
16–24v.	20	31	49	0
25–34v.	9	26	65	0
35–44v.	3	15	81	0
45–54v.	0	8	91	0
55–64v.	1	4	95	1
65–74v.	0	2	98	0
Mies	8	18	73	0
Nainen	5	14	81	0
Opiskelija	20	32	48	0
Työllinen	5	15	80	0
Eläkeläinen	1	10	89	1
Kaikki 16–74v.	6	17	77	0

k18c

Elokuvien ja videoiden lataamisella verkosta DVD-levyjen ostamista tai vuokraamista:

	% -osuus internetin käyttäjistä			
	Usein	Joskus	Ei lainkaan?	EOS
16–24v.	11	21	68	0
25–34v.	4	11	85	0
35–44v.	1	6	93	0
45–54v.	0	4	96	0
55–64v.	0	2	97	1
65–74v.	0	2	98	0
Mies	5	10	85	0
Nainen	1	7	92	0
Opiskelija	12	22	67	0
Työllinen	2	7	91	0
Eläkeläinen	1	5	93	0
Kaikki 16–74v.	3	9	88	0

k18d

Nettiradion kuuntelemisella tavanomaisen radion kuuntelua:

	% -osuus internetin käyttäjistä			
	Usein	Joskus	Ei lainkaan?	EOS
16–24v.	11	27	62	0
25–34v.	10	23	67	0
35–44v.	5	13	82	0
45–54v.	3	11	86	0
55–64v.	1	6	92	1
65–74v.	0	6	94	0
Mies	7	18	74	0
Nainen	5	13	82	0
Opiskelija	10	29	61	0
Työllinen	6	14	80	0
Eläkeläinen	2	11	86	1
Kaikki 16–74v.	6	16	78	0

k18e

Julkisten palveluiden ja hallinnon verkkopalveluiden käyttämisellä henkilökohtaista käyntiä tai soittoa asiakaspalveluun:

	% -osuus internetin käyttäjistä			
	Usein	Joskus	Ei lainkaan?	EOS
16–24v.	15	40	44	1
25–34v.	27	47	25	0
35–44v.	18	44	37	0
45–54v.	13	39	47	1
55–64v.	10	33	56	1
65–74v.	2	25	72	1
Mies	14	39	46	1
Nainen	18	42	39	1
Opiskelija	15	36	48	1
Työllinen	18	42	40	1
Eläkeläinen	9	39	52	1
Kaikki 16–74v.	16	40	43	1

Musiikin kuuntelu kannettavasta laitteesta

k_28b

Kuunteletteko musiikkia tai radiota tms., esim. kielikurssi kannettavasta laitteesta kodin ulkopuolella liikkuessanne:

	% -osuus koko väestöstä					
	Kaikki	16–29v.	30–49v.	50–74v.	Mies	Nainen
Päivittäin	7	18	6	1	8	7
Viikoittain	11	22	12	2	12	10
Kuukausittain	6	12	6	2	6	5
Harvemmin	9	13	11	5	10	8
Ei lainkaan?	67	34	65	89	64	70

Ostot ja tilaukset internetin kautta

K26a

Oletteko joskus tilannut tai ostanut internetin kautta jotain omaan tai taloutenne käyttöön?

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–29v.	85	15
30–49v.	74	26
50–74v.	32	68
Mies	60	40
Nainen	59	41
Kaikki 16–74v.	60	40

K26b

Oletteko tilannut tai ostanut internetistä:

	%osuus koko väestöstä			
	Tammikuun alun jälkeen	Viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana	Joskus aiemmin	Ei koskaan?
16–29v.	49	26	10	15
30–49v.	43	22	8	27
50–74v.	15	10	6	69
Mies	31	19	9	41
Nainen	35	17	7	41
Kaikki 16–74v.	33	18	8	41

K30

Oletteko pelannut Veikkauksen tai jonkin muun yrityksen rahapelejä verkon kautta viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana?

	%osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–29v.	23	77
30–49v.	21	79
50–74v.	9	91
Mies	22	78
Nainen	11	89
Kaikki 16–74v.	17	83

K30b

Oletteko joskus pelannut nettipokeria?

	%osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–29v.	19	81
30–49v.	4	96
50–74v.	1	99
Mies	11	89
Nainen	2	98
Kaikki 16–74v.	7	93

Oletteko tilannut tai ostanut verkon välityksellä viimeksi kuluneiden 12 kuukauden aikana:

Työtehtävien vuoksi tehdyt hankinnat ja käyttö eivät kuulu näiden kysymysten piiriin.

	% -osuus verkkokaupasta 12 kk aikana hankintoja tehneistä			
	Kaikki 16–74v.	16–29v.	30–49v.	50–74v.
Matkoja, hotellivaroituksia yms.	60	50	67	63
Pääsylippuja teatteriin, konsertteihin, elokuvaan tai vastaaviin	47	48	49	39
Vaatteita tai kenkiä	43	50	45	27
Kirjoja tai lehtiä	35	29	40	34
Muihin harrastuksiin liittyviä tuotteita	31	34	33	20
Musiikkia, elokuvia ja videoita	31	41	31	11
Kodin tekstiilejä, huonekaluja tai leluja	28	22	35	22
Valokuvaukseen liittyviä tuotteita tai palveluja	27	25	30	25
Kulutuselektroniikkaa tai kodinkoneita	24	25	24	20
Terveyst- tai kauneudenhoitoon liittyviä tuotteita	20	19	22	17
Tietokoneohjelmia tai -pelejä	19	22	20	11
Tietokoneita tai sen oheislaitteita	19	23	19	14
Urheiluharrastuksiin liittyviä tuotteita	19	24	21	9
Autoiluun liittyviä tuotteita	13	17	12	8
Vakuutuksia	11	13	10	10
Pääsylippuja urheilutapahtumiin	9	7	10	7
Verkko-opiskelumateriaalia	9	12	8	6
Elintarvikkeita tai päivittäistavaroita	3	4	3	2
Jotain muuta kuin mitä edellä on mainittu	6	5	7	5

Q e3b1

Toimitettiinko ostamanne musiikki, elokuvat tai videot tai niiden päivitykset verkon kautta sähköisesti?

	% -osuus kyseisestä tuoteryhmästä hankintoja tehneistä		
	Kyllä	Ei	EOS
Kaikki 16–74v.	43	55	1

Q e3b2

Toimitettiinko ostamanne kirjat, lehdet, verkko-opiskelu materiaali tai niiden päivitykset verkon kautta sähköisesti?

	% -osuus kyseisestä tuoteryhmästä hankintoja tehneistä	
	Kyllä	Ei
Kaikki 16–74v.	24	76

Q e3b3

Toimitettiinko ostamanne tietokone-, videopelit tai -ohjelmat tai niiden päivitykset verkon kautta sähköisesti?

	% -osuus kyseisestä tuoteryhmästä hankintoja tehneistä	
	Kyllä	ei
Kaikki 16–74v.	61	39

K31YHT

Kuinka monta ostoa tai tilausta teitte internetin kautta tammikuun alun jälkeen yhteensä?

%osuus verkkokaupasta 3 kk aikana hankintoja tehneistä	
Kaikki 16–74v.	
1 kpl	13
2 kpl	19
3–5 kpl	42
Enemmän kuin 5 kpl	26

K36

Maksoitteko nettiostoksia viimeisten 12 kuukauden aikana:

%osuus verkkokaupasta 12 kk aikana hankintoja tehneistä				
	Kaikki 16–74v.	16–29v.	30–49v.	50–74v.
Luottokortilla	36	28	41	36
Verkkopankin kautta	56	57	56	54
Laskulla tai postiennakolla	53	59	51	46

K4 a-d

Olette tehnyt hankintoja viimeisten 12 kk aikana:

%osuus verkkokaupasta 12 kk aikana hankintoja tehneistä				
	Kaikki 16–74v.	16–29v.	30–49v.	50–74v.
Kotimaisista verkkokaupoista?	89	88	90	86
Muiden EU-maiden verkkokaupoista?	29	32	29	23
Joidenkin muiden maiden verkkokaupoista?	12	12	13	9
EOS	3	2	2	5

Laskujen maksaminen

PO4a

Onko teillä laskuja suoraveloituksessa?

%osuus 18 vuotta täyttäneestä väestöstä		
	Kyllä	ei
18–24v.	30	70
25–34v.	45	55
35–44v.	50	50
45–54v.	55	45
55–64v.	61	39
65–74v.	80	20
74–v.	81	19
Kaikki 16–74v.	53	47

P04b

Entä suoralaskutuksessa, jossa lasku tulee suoraan verkkopankkiin tilillenne hyväksyttäväksi ja maksettavaksi?

	% -osuus 18 vuotta täyttäneestä väestöstä	
	Kyllä	Ei
18–24v.	13	87
25–34v.	17	83
35–44v.	16	84
45–54v.	11	89
55–64v.	10	90
65–74v.	8	92
74–v.	4	96
Kaikki 16–74v.	13	87

Sanomalehden tilaaminen

P017

Montako vähintään neljästi viikossa ilmestyvää maksullista sanomalehteä tulee tilattuna talouteenne?

	% -osuus kaikista kotitalouksista			
	0 kpl	1 kpl	2 kpl	vähintään 3kpl
16–24v.	59	26	10	5
25–34v.	50	41	8	1
35–44v.	33	53	11	3
45–54v.	26	57	14	3
55–64v.	21	55	18	6
65–74v.	16	53	22	9
74–v.	24	57	14	5
Kaikki 16–74v.	33	48	14	5

Matkapuhelin

Onko teillä matkapuhelin omassa käytössänne?

Mp1

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
Kaikki 16–74v.	97	3
74–v.	62	38

Oletteko käyttänyt matkapuhelinta tammikuun alun jälkeen yksityistarkoituksessa:

henkilökohtaiseen navigointiin kulkureitin tai osoitteen löytämiseen? (reitti- ja opastuspalvelut, esim. tiedon vastaanottaminen matka- ja ostosmahdollisuuksista tai tapahtumista)

Q d9h

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
Kaikki 16–74v.	10	90

Tavaroiden tai palveluiden maksamiseen (käteisen tai luottokortin sijaan):

Q d9g

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
Kaikki 16–74v.	5	95

Oletteko selaillut matkapuhelimellanne internetin www- tai wap-sivuja?

Mp3

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
Kaikki 16–74v.	26	74

Käytättekö internet-yhteyteen?

k46j

matkapuhelinta GPRS:n (tai WAP:in) kautta

	% -osuus väestöstä, joiden taloudessa käytössä internetyhteys matkapuhelimen kautta		
	Kyllä	Ei	EOS
Kaikki 16–74v.	41	57	2

k46k

Käytättekö internet-yhteyteen?

matkapuhelinta UMTS:n tai 3G:n kautta

	% -osuus väestöstä, joiden taloudessa käytössä internetyhteys matkapuhelimen kautta		
	Kyllä	Ei	EOS
Kaikki 16–74v.	56	42	2

Verkko-osallistuminen ja verkkodemokratia

Oletteko käyttänyt internetiä viimeksi kuluneen 12 kk aikana:

OM1a

Politiikan seuraamiseen?

	% -osuus internetiä 12 kk aikana käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	34	64
25–34v.	46	54
35–44v.	39	61
45–54v.	30	70
55–64v.	26	74
65–74v.	24	76
Mies	37	63
Nainen	33	67
Opiskelija	39	61
Työllinen	36	64
Eläkeläinen	28	72
Kaikki 16–74v.	35	65

Om1b

Poliittiseen keskusteluun osallistumiseen?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (Kyllä kysymykseen om1a vastanneista)	
	Kyllä	Ei
16–24v.	10	90
25–34v.	9	91
35–44v.	12	88
45–54v.	6	94
55–64v.	11	89
65–74v.	16	84
Mies	12	88
Nainen	8	92
Opiskelija	9	91
Työllinen	10	90
Eläkeläinen	9	91
Kaikki 16–74v.	10	90

Haitteko tietoa politiikasta:

OM2a

Internetin verkkolehdistä?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (Kyllä kysymykseen om1a vastanneista)	
	Kyllä	Ei
16–24v.	67	33
25–34v.	68	32
35–44v.	51	49
45–54v.	60	40
55–64v.	49	51
65–74v.	55	45
Mies	64	36
Nainen	55	45
Opiskelija	68	32
Työllinen	59	41
Eläkeläinen	52	48
Kaikki 16–74v.	60	40

OM2b

puolueiden tai politiikkojen kotisivuilta?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (Kyllä kysymykseen om1a vastanneista)		
	Kyllä	Ei	EOS
16–24v.	33	67	0
25–34v.	33	67	1
35–44v.	31	69	0
45–54v.	30	70	0
55–64v.	36	64	0
65–74v.	48	52	0
Mies	32	68	0
Nainen	34	66	0
Opiskelija	36	63	1
Työllinen	31	69	0
Eläkeläinen	43	57	0
Kaikki 16–74v.	33	67	0

OM2c

eduskunnan verkkosivuilta?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (kyllä kysymykseen om1a vastanneista)	
	Kyllä	Ei
16–24v.	22	78
25–34v.	19	81
35–44v.	22	78
45–54v.	29	71
55–64v.	30	70
65–74v.	33	67
Mies	23	77
Nainen	25	75
Opiskelija	28	72
Työllinen	24	76
Eläkeläinen	27	73
Kaikki 16–74v.	24	76

OM2d

ministeriöiden verkkosivuilta?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (kyllä kysymykseen om1a vastanneista)	
	Kyllä	Ei
16–24v.	26	74
25–34v.	34	66
35–44v.	22	78
45–54v.	32	68
55–64v.	34	66
65–74v.	13	87
Mies	30	70
Nainen	28	72
Opiskelija	35	65
Työllinen	29	71
Eläkeläinen	21	79
Kaikki 16–74v.	29	71

OM2e

kotikuntanne verkkosivuilta?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (kyllä kysymykseen om1a vastanneista)	
	Kyllä	Ei
16–24v.	35	65
25–34v.	47	53
35–44v.	58	42
45–54v.	69	31
55–64v.	67	33
65–74v.	71	29
Mies	54	46
Nainen	55	45
Opiskelija	40	60
Työllinen	57	43
Eläkeläinen	58	42
Kaikki 16–74v.	55	45

OM2f

muista verkkolähteistä?

	% -osuus internetiä politiikan seuraamiseen käyttäneistä (kyllä kysymykseen om1a vastanneista)		
	Kyllä	Ei	EOS
16–24v.	41	59	0
25–34v.	39	60	1
35–44v.	33	65	2
45–54v.	29	69	2
55–64v.	29	70	1
65–74v.	16	81	3
Mies	40	60	1
Nainen	27	73	1
Opiskelija	35	64	1
Työllinen	35	63	2
Eläkeläinen	23	76	1
Kaikki 16–74v.	34	65	1

Oletteko hakenut tietoa internetistä seuraavista asioista viimeksi kuluneen 12 kk aikana?

OM3a

kaupungin tai kunnanhallituksen tai lautakuntien käsittelemistä asioista?

	% -osuus internetiä 12 kk aikanaan käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	15	85
25–34v.	33	67
35–44v.	40	60
45–54v.	37	63
55–64v.	33	67
65–74v.	30	70
Mies	30	70
Nainen	34	66
Opiskelija	17	83
Työllinen	35	65

OM3b

Kunnan- tai kaupunginvaltuuston käsittelemistä asioista ja päätöksistä?

	% -osuus internetiä 12 kk aikanaan käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	14	86
25–34v.	28	72
35–44v.	35	65
45–54v.	34	66
55–64v.	31	69
65–74v.	30	70
Mies	28	72
Nainen	29	71
Opiskelija	16	84
Työllinen	32	68
Eläkeläinen	26	74
Kaikki 16–74v.	29	71

OM3c

Eduskunnan käsittelemistä asioista ja päätöksistä?

	% -osuus internetiä 12 kk aikanaan käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	19	81
25–34v.	20	80
35–44v.	9	91
45–54v.	11	89
55–64v.	10	90
65–74v.	5	95
Mies	16	84
Nainen	11	89
Opiskelija	23	77
Työllinen	13	87
Eläkeläinen	8	92
Kaikki 16–74v.	13	87

OM3d

Suomen hallituksen esityksistä ja päätöksistä?

	% -osuus internetiä 12 kk aikanaan käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	16	84
25–34v.	16	84
35–44v.	8	92
45–54v.	10	90
55–64v.	9	91
65–74v.	4	96
Mies	13	87
Nainen	10	90
Opiskelija	19	81
Työllinen	12	88
Eläkeläinen	6	94
Kaikki 16–74v.	11	89

OM3e

Ministeriöiden laki- ja muista ehdotuksista tai niiden valmistelusta?

	% -osuus internetiä 12 kk aikanaan käyttäneistä	
	Kyllä	ei
16–24v.	16	84
25–34v.	22	78
35–44v.	10	90
45–54v.	13	87
55–64v.	11	89
65–74v.	2	98
Mies	16	84
Nainen	12	88
Opiskelija	17	83
Työllinen	16	84
Eläkeläinen	6	94
Kaikki 16–74v.	14	86

OM4

Mikäli seuraavissa eduskuntavaaleissa olisi mahdollista äänestää verkossa, käyttäisittekö tätä mahdollisuutta?

	%osuus koko väestöstä				
	Todennäköisesti	Mahdollisesti	Luultavasti ei	Ei?	EOS
16–24v.	50	26	9	14	0
25–34v.	58	24	7	10	0
35–44v.	58	20	6	15	0
45–54v.	49	21	9	21	1
55–64v.	33	18	11	37	1
65–74v.	15	13	11	61	1
Mies	44	21	9	26	0
Nainen	47	21	8	24	1
Opiskelija	51	27	8	13	1
Työllinen	52	22	8	18	0
Eläkeläinen	26	16	10	48	1
Kaikki 16–74v.	45	21	8	25	1

OM5a

Äänestittekö viime eduskuntavaaleissa vuonna 2007?

	%osuus 18 vuotta täyttäneistä		
	Kyllä	Ei	EOS
18–24v.	55	45	0
25–34v.	78	21	1
35–44v.	85	15	0
45–54v.	89	11	0
55–64v.	89	11	0
65–74v.	91	9	0
74–v.	84	14	2
Opiskelija	55	45	0
Työllinen	84	16	0
Eläkeläinen	88	12	0
Mies	81	19	0
Nainen	83	17	0
Kaikki 16–74v.	82	18	0

Seuraavassa on joukko yhteiskunnallisen osallistumisen muotoja. Mitä olette näistä tehnyt viimeisen kahdentoista kuukauden aikana:

OM5c

Osallistunut järjestöjen tai yhdistysten toimintaan rivijäsenenä?

	%osuus koko väestöstä		
	Kyllä	Ei	EOS
16–24v.	21	79	0
25–34v.	33	67	0
35–44v.	37	63	0
45–54v.	38	62	0
55–64v.	37	63	0
65–74v.	41	59	0
74–v.	34	65	1
Mies	35	65	0
Nainen	34	66	0
Opiskelija	26	74	0
Työllinen	36	64	0
Eläkeläinen	35	65	0
Kaikki 16–74v.	35	65	0

OM5f

Ottanut yhteyttä poliittiseen päättäjään?

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	5	95
25–34v.	7	93
35–44v.	11	89
45–54v.	14	86
55–64v.	13	87
65–74v.	16	84
74–v.	8	92
Mies	13	87
Nainen	9	91
Opiskelija	8	92
Työllinen	11	89
Eläkeläinen	13	87
Kaikki 16–74v.	11	89

OM5i

Osallistunut verkkokeskusteluun?

	% -osuus internetiä 12 kk aikana käyttäneistä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	45	55
25–34v.	36	64
35–44v.	18	82
45–54v.	11	89
55–64v.	9	91
65–74v.	3	97
Mies	25	75
Nainen	20	80
Opiskelija	45	55
Työllinen	21	79
Eläkeläinen	13	87
Kaikki 16–74v.	23	77

OM5j

Lähtettänyt sähköpostia tai tekstiviestin valtakunnan tason poliittiselle päättäjälle?

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	4	96
25–34v.	4	96
35–44v.	5	95
45–54v.	5	95
55–64v.	7	93
65–74v.	4	96
Mies	6	94
Nainen	4	96
Opiskelija	4	96
Työllinen	6	94
Eläkeläinen	4	96
Kaikki 16–74v.	5	95

OM5k

Lähettnyt sähk6postia tai tekstiviestin kunnan poliittiselle pättäjälle?

	% -osuus koko väestöstä	
	Kyllä	Ei
16–24v.	4	96
25–34v.	7	93
35–44v.	7	93
45–54v.	6	94
55–64v.	7	93
65–74v.	5	95
Mies	7	93
Nainen	5	95
Opiskelija	6	94
Työllinen	7	93
Eläkeläinen	5	95
Kaikki 16–74v.	6	94

Opiskelukysymyksiä

(kysytty päätoimisilta opiskelijoilta)

Op2a

Oletteko tutustunut oppilaitosten kurssi- tai opetustarjontaan internetissä?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	85	15
Nainen	89	11
Kaikki 16–74v.	87	13

Op8b

Oletteko ilmoittautunut kurssille tai muuhun opetukseen verkon välityksellä?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	46	54
Nainen	59	41
Kaikki 16–74v.	52	48

Op3c

Oletteko katsonut tenttien, harjoitustöiden ym. vastaavien tuloksia verkon välityksellä?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	62	38
Nainen	68	32
Kaikki 16–74v.	65	35

Op3d

Oletteko hyödyntänyt puhelimenne tekstiviestintää tai multimediaominaisuuksia opiskeluun liittyvissä asioissa?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	18	82
Nainen	19	81
Kaikki 16–74v.	18	82

Op3e

Oletteko käyttänyt opiskelussanne hyväksi verkosta löytyviä digitaalisia oppimateriaaleja?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	63	37
Nainen	65	35
Kaikki 16–74v.	64	36

Op3f

Oletteko saanut opintoihin liittyvää ohjausta verkossa?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	52	48
Nainen	55	45
Kaikki 16–74v.	53	47

Op3g

Oletteko viestineet muiden samaan opetukseen osallistuvien kanssa yhteisellä sähköisellä foorumilla?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	38	62
Nainen	46	54
Kaikki 16–74v.	41	59

Op3h

Oletteko seurannut opiskeluun liittyvää luentoa tai opetusta verkossa (ääni ja kuva) tai osallistunut opetukseen videoneuvottelun välityksellä

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	16	84
Nainen	18	82
Kaikki 16–74v.	17	83

Op4a

Oletteko osallistunut syyslukukauden alun jälkeen verkko-opiskeluun, jossa osa opiskelusta tapahtuu verkon kautta erityisesti verkko-opiskeluun tarkoitettulla opetusalustalla (verkko-opiskeluympäristö)?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista		
	Kyllä	Ei	EOS
Mies	19	80	1
Nainen	21	78	1
Kaikki 16–74v.	20	79	1

Op4b

Olivatko kokemuksenne tällaisesta verkko-opiskelusta?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista		
	Myönteiset tai melko myönteiset	Kielteiset tai melko kielteiset	EOS
Mies	92	8	0
Nainen	82	15	3
Kaikki 16–74v.	87	11	2

Op3i

Oletteko seurannut digitelevisiion opetusohjelmia syyslukukauden alun jälkeen?

	% -osuus päätoimisista opiskelijoista	
	Kyllä	Ei
Mies	17	83
Nainen	19	81
Kaikki 16–74v.	18	82

Katsauksia – Översikter – Reviews

Leena Timonen

Energiatilastojen kehittämisohjelma:
Tarveselvitys.
1996/1.

Pekka Rytönen

Konsernirekisterihanke
– yleissuunnitteluvaiheen raportti.
1996/2.

Vesa Kuusela

Puhelintehtävyys ja puhelimella
tavoitettavuus Suomessa.
1997/1.

Timo Byckling (toim.)

Tilastokeskuksen tutkimustoiminnan
päälinjat vuosina 1997–1999.
1997/2.

Minna Hänninen

Tilastolliset tietosuojamenetelmät ja
niiden käyttö.
1997/3.

Pekka Lith

Konsernirekisterihanke.
Pilottirekisterivaiheen raportti.
1997/4.

Pirkko Hemmilä, Matti Kauhanen

Julkisten menojen hintaindeksi 1995
= 100.
1997/5.

Timo Byckling (ed.)

Statistics Finland:
Main Lines of Research and
Development in 1997–1999.
1997/6.

Juha Nurmela

Suomalaiset ja uusi tietotekniikka.
1997/7.

Mia Suokko (toim.)

Energia-alan työllisyysvaikutukset.
1997/8.

Anita Heinonen

Yritysrekisterin kehittämisprojekti
– yleissuunnitteluvaiheen raportti.
1997/9.

Anita Heinonen

Yritysrekisterin kehittämisprojekti
– suunnitteluvaiheen 1. osaraportti.
1997/10.

Risto Lehtonen (toim.)

Taloushistorian tutkimusta ennen ja
nyt – 100 vuotta Tekla Hultinin väi-
töksestä. Kooste 12.12.1996 pidetyn
Tilastokeskuksen tiedeseminaarin ai-
neistosta.
1997/11.

Juha Nurmela

The Finns and Modern Information
Technology.
Report 1 of the project “The Finns
and the Future Information Society”.
1997/12.

Lea Parjo

Tietoyhteiskuntatilastojen kehittä-
minen. – Projektin loppuraportti.
1997/13.

Jukka Hoffrén

Luonnonvarojen käytön verotus
Tarpeiden ja vaikutusten arviointia.
1997/14.

Pekka Lith

Konsernirekisterihanke.
Perustamisvaiheen raportti.
1997/15.

Ritva Marin, Arto Luhtio
Matkailutilastojen nykytila ja
kehittäminen
Työryhmän loppuraportti.
1997/16.

Juha Nurmela
Valikoiko uusi tieto- ja viestintäteknikka käyttäjänsä?
'Suomalaiset ja tuleva tietoyhteiskunta' -hanke
Raportti 2.
1998/1.

Johanna Laiho
Varallisuustutkimus 1994.
Laatuselvitys.
1998/2.

Eeva-Sisko Veikkola (toim.)
Päätöksentekoaammattien
määrittelyminen julkisella sektorilla
-työryhmän raportti.
1998/3.

Juha M. Alho
A Stochastic Forecast of the Population of Finland
1998/4.

Juha Nurmela
Does Modern Information Technology select Its Users?
Report 2 of the project "The Finns and the Future Information Society".
1998/5.

Pekka Lith
Kuntakonsernit Suomessa
Konsernirekisterihankkeen osaraportti.
1998/6.

Pekka Lith
Suuret suomalaiset konsernit 1995.
1998/7.

Eeva-Sisko Veikkola (toim.)
Naiset ja miehet yhteiskunnallisessa päätöksenteossa.
1998/8.

Eeva-Sisko Veikkola (ed.)
Women and Men in Decision Making in the Finnish Society.
1998/9.

Kristiina Ingalsuo
Rakennusjättilastoinnin kehittäminen.
1998/10.

Kari Grönfors, Minna Niininen ja Leena Timonen
Energiatilastojen kehittämisohjelma:
Loppuraportti.
1998/11.

Laura Vaajakallio
Lasten päivähoito Suomessa
1995–1998.
Raportti alle kouluikäisten päivähoitosta. EU-työvoimatutkimuksen ja Tulonjakotilaston pohjalta.
1999/1.

Yrjö Palttila, Erkki Niemi
Suomen maaseutu EU-kauden alussa – Maaseutuindikaattorit.
1999/2.

Markku Lindqvist, Airi Pajunen ja Johanna Laiho
Kulutustutkimukset 1994–1996
Laatuselvitys.
2000/1.

Juha Nurmela, Risto Heinonen, Pauli Ollila, Vesa Virtanen
Matkapuhelin ja tietokone Suomalaisen arjessa.
2000/2.

Vesa Kuusela

Puhelinpeittävyiden muutos Suomessa.
2000/3.

Jyrki Pohjolainen

Palvelujen energiatilastoinnin kehittäminen.
2000/4.

Juha Nurmela, Risto Heinonen, Pauli Ollila, Vesa Virtanen

Mobile Phones and Computer as Parts of Everyday Life in Finland.
2000/5.

Risto Lehtonen, Timo Byckling (eds.)

Statistics Finland: Main Lines of Research and Development in 2000–2003.
2000/6.

Merja Saarnilehto

Ympäristöala Suomessa.
2000/7.

Marie Reijo

Kotitalouksien asuntolainat ja ylivielkaantuneisuus 1990 -luvun jälkipuoliskolla.
2000/8.

Mikko Hovi, Leif Nordberg, Irmeli Penttilä

Interview and Register Data in Income Distribution Analysis. Experiences from the Finnish European Community Household Panel Survey in 1966.
2000/9.

Hanna Lehtinen

Rahatalouden suunnittelu ja hallinta lapsiperheissä.
2001/1.

Juha Nurmela

Kolme vuotta tietoyhteiskunnassa. Pitkittäistutkimus uuden tieto- ja viestintätekniikan käytöstä.
2001/2.

Risto Lättilä, Kyllikki Torssonen

Oikeustilastot murrosvaiheessa. Oikeustilastollisen työryhmän loppuraportti 2000.
2001/3.

Juha Nurmela

Three Years of the Information Society. A Longitudinal Survey of the Use Made of Modern Information and Communications Technology in Finland.
2001/4.

Risto Lehtonen, Kari Djerf (eds.)

Lecture Notes in Estimation for Population Domains and Small Areas
Malay Ghosh: Model Dependent Small Area Estimation – Theory and Practice.
Carl-Erik Särndal: Design-Based Methodologies for Domain Estimation.
2001/5.

Hanna Hämäläinen

Työvoimareservit ja niiden rakenne Suomessa vuonna 2000.
2002/1.

Anja Ahola, Petri Godenhjelm, Marjaana Lehtinen

Kysymisen taito. Surveylaboratorio lomaketutkimusten kehittämisessä.
2002/2.

*Juha Nurmela, Seija Öörni,
Riina Nyberg, Päivi Hokka*
Matkalla kansalaisten tietoyhteiskuntaan? – Raportti asukkaiden suhtautumisesta tieto- ja viestintäteknii-
kän käyttöön OSKU-alueilla syksyllä
2001.
2002/3.

*Juha Nurmela, Lea Parjo,
Marko Ylitalo*
Suuri muutto tietoyhteiskuntaan.
Tieto- ja viestintäteknii-
kän käyttöönotto vuosina 1996–2002.
2002/4.

*Juha Nurmela, Lea Parjo,
Marko Ylitalo*
A Great Migration to the Informati-
on Society.
Patterns of ICT diffusion in Finland
in 1996–2002.
2003/1.

Yrjö Paltila, Erkki Niemi
Maaseutu EU-ohjelmakauden
2000–2006 alussa – Maaseutuindi-
kaattorit.
2003/2.

Juha Nurmela, Marko Ylitalo
Tietoyhteiskunnan kehkeytyminen.
Suomalaisten tietoyhteiskuntavalmi-
uksiensa ja -asenteiden muutokset
1996–2002.
2003/3.

Juha Nurmela, Marko Ylitalo
The Evolution of the Information
Society
How information society skills and
attitudes have changed in Finland
1996–2002.
2003/4.

Vesa Savolainen
Välillisten rahoituspalvelujen lasken-
ta kansantalouden tilinpidossa
Raportti välillisten rahoituspalvelu-
jen eli FISIM:n Suomen koelaskel-
mista vuosilta 1995–2001.
2004/1.

Merja Kallio
Mitä köyhyys on? Köyhyyden kult-
tuurisista jäsenyksistä subjektiiv-
isiin merkityksiin. 2004/2.

Jukka Jalava (toim.)
Tuottavuuskatsaus 2003.
2004/2.

*Nurmela Juha & Melkas Tuula &
Sirkiä Timo & Ylitalo Marko &
Mustonen Laura*
Suomalaisten viestintävalmiudet
2000-luvun vuorovaikutusyhteis-
kunnassa.
2004/4.

Airi Pajunen
Kulutustutkimus 2001–2002.
Laatuselvitys.
2004/5.

*Pekka Tsupari & Johanna Sisto &
Petri Godenhjelm & Olli-Pekka
Oksanen & Penna Urrila*
Yritysten liiketoimintasuhteet
Selvitys liiketoimintasuhteista ja
verkostoitumisesta Suomessa.
2004/6.

*Nurmela Juha & Melkas Tuula &
Sirkiä Timo & Ylitalo Marko &
Mustonen Laura*
Finnish people's communication
capabilities in interactive society
of the 2000s.
2004/7.

Jukka Jalava (toim.)
Tuottavuuskatsaus 2004.
2005/1.

*Timo Sirkiä, Vesa Muttilainen,
Pertti Kangassalo, Juha Nurmela*
Suomalaisten viestintävalmiudet
2000-luvun vuorovaikutusyhteis-
kunnassa, osa 2.
2005/2.

Juha Nurmela, Lea Parjo, Timo Sirkiä
Kansalaisesta e-kansalainen
Tilastotutkimusten tuloksia suoma-
laisten tieto- ja viestintätekniikan
käytöstä 1996–2005.
2006/1.

*Timo Koskimäki, Mari Ylä-Jarkko,
Mari Kinnunen*
International Working Group on Pri-
ce Indices
– The Ottawa Group
Proceedings of the Eighth Meeting
Helsinki, August 2004.
2006/2.

Juha Nurmela, Lea Parjo, Timo Sirkiä
From Citizen to eCitizen
Results from statistical surveys about
Finns' use of ICT in 1996–2005.
2006/3.

Antti Pasanen (toim.)
Tuottavuuskatsaus.
2006/4.

*Juha Nurmela, Timo Sirkiä,
Vesa Muttilainen*
Suomalaiset tietoyhteiskunnassa 2006.
2007/1.

*Juha Nurmela, Timo Sirkiä,
Vesa Muttilainen*
Everyday use of ICT in Finland 2006.
2007/2.

Antti Pasanen (toim.)
Tuottavuuskatsaus.
2007/3.

*Lea Parjo, Timo Sirkiä,
Marja-Liisa Viherä*
Tieto- ja viestintätekniikka arjessa
Haastattelututkimusten tuloksia
suomalaisten tieto- ja viestintä-
tekniikan käytöstä vuonna 2007.
2008/1.

Suomen kasvihuonekaasupäästöt
1990–2006.
2008/2.

*Lea Parjo, Timo Sirkiä,
Marja-Liisa Viherä*
Information and communication
technology in everyday life
Interview results on ICT use in
Finland in 2007
2008/3

Juha Nurmela
Kulutustutkimus kestävän kulutuk-
sen mittatikkuna.
2008/4

Antti Pasanen (toim.)
Tuottavuuskatsaus.
2008/5.

*Rauli Kohvakka, Timo Sirkiä, Riitta
Hanifi, Marja-Liisa Viherä, Juha
Nurmela*
Internetin käytön muutokset
Tieto- ja viestintätekniikan käyttö 2008
– tutkimuksen tuloksia.
2009/1.

Tässä raportissa esitellään vuoden 2008 tieto- ja viestintätekniikan käyttötutkimuksen tuloksia. Raportti sisältää tutkimustuloksia tietokoneen ja internetin käytön yleisyydestä ja käytötarkoituksista Suomessa ja muissa EU-maissa. Raportissa esitellään myös tutkimustuloksia suomalaisten verkko-osallistumisesta sekä pohditaan, miten viestintätavat muuttuvat, kun verkkoviestintä saa uusia muotoja ja monipuolistuu.

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen, försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland, Sales Services
PO Box 4C
FI-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358 9 1734 2011
Fax +358 9 1734 2500
sales@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 1239-3800
= Katsauksia
ISBN 978-952-244-027-3
Tuotenumero 3666

